

Maastricht University

Maastricht Graduate School of Governance

NOVI METODI CILJANJA ZA BOSNU I HERCEGOVINU: Drugi dio

Adekvatnost naknada pri upotrebi alternativnih metoda ciljanja u
Federaciji Bosne i Hercegovine

februar 2014.

Sadržaj

1	Uvod	6
2	Metodologija	7
2.1	<i>Simulirani scenariji</i>	7
2.2	<i>Obrazloženje upotrebe budžeta ekstrapoliranog iz APD 2011 za simulirane scenarije</i>	10
2.3	<i>Metode ciljanja</i>	11
2.4	<i>Ciljne grupe</i>	13
2.5	<i>Simulirane vrste naknada</i>	13
2.6	<i>Nivoi naknada</i>	16
2.7	<i>Linija siromaštva</i>	18
3	Prezentacija i tumačenje rezultata	19
3.1	<i>Promjene u broju korisnika</i>	19
3.2	<i>Dobitnici i gubitnici</i>	20
3.3	<i>Raspodjela naknada i prosječan udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera</i>	25
3.4	<i>Obuhvat i distribucija korisnika</i>	33
3.5	<i>Efekat na siromaštvo</i>	37
3.6	<i>Kratki pregled rezultata</i>	45
4	Zaključci, preporuke za politike	47
	Dodatak	49
	1. Dodatni scenario (A1) koji uključuje boračko-invalidske naknade za simulaciju	49
	2. Formule	55
	3. Tabele	56

Spisak tabela

Tabela 1. Budžet FBiH (2011.): Scenario I.....	9
Tabela 2. Budžet FBiH (2011.): Scenario II.....	9
Tabela 3. Budžet FBiH (2011.): Scenario III.....	9
Tabela 4. Koeficijenti za izračunavanje stepenovanih naknada, obuhvat programa 15% i 20%.....	14
Tabela 5. Nivoi naknada kod različitih opcija naknada, u KM, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario I - III.....	16
Tabela 6. Broj korisnika i odgovarajući broj korisničkih domaćinstava – trenutna situacija i simulirane opcije, različiti metodi ciljanja i obimi programa, FBiH.....	20
Tabela 7. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, dječiji dodatak, scenario I, FBiH.....	21
Tabela 8. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario I, FBiH.....	21
Tabela 9. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za električnu energiju, scenario I, FBiH.....	22
Tabela 10. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario II, FBiH.....	22
Tabela 11. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za el. energiju, scenario II, FBiH.....	23
Tabela 12. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario III, FBiH.....	23
Tabela 13. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za električnu energiju, scenario III, FBiH.....	24
Tabela 14. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, indirektni imovinski cenzus + filter, scenario III, FBiH.....	24
Tabela A 1. Budžet FBiH (2011.): Scenario A 1.....	49
Tabela A 2. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario III, FBiH.....	49
Tabela A 3. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario A1, FBiH.....	50
Tabela A 4. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za električnu energiju, scenario A1, FBiH.....	50
Tabela A 5. Poređenje budžeta izvedenih iz administrativnih podataka sa budžetima projiciranim na osnovu podataka APD 2011.....	56
Tabela A 6. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario I, FBiH.....	57
Tabela A 7. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario II, FBiH.....	58
Tabela A 8. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario III, FBiH.....	59
Tabela A 9. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario A1, FBiH.....	61
Tabela A 10. Udio naknada u ukupnoj potrošnji korisničkih domaćinstava poslije transfera, po kvantilama, scenario I, FBiH.....	62
Tabela A 11. Udio naknada u ukupnoj potrošnji poslije transfera, po kvantilama, scenario II, FBiH.....	63
Tabela A 12. Udio naknada u ukupnoj potrošnji poslije transfera, po kvantilama, Scenario III, FBiH.....	64
Tabela A 13. Udio naknada u ukupnoj potrošnji nakon transfera po kvantilama, Scenario A1, FBiH.....	66
Tabela A 14. Poređenje trenutne situacije (statusa quo) sa simuliranom situacijom u traženom dodatnom scenariju, scenariju V (u kojem kvalifikovanost trenutnih korisnika svakog programa posebno podliježe indirektnom imovinskom cenzusu).....	67

Spisak grafikona

Grafikon 1. Preraspodjela civilnih naknada novim metodima ciljanja.....	10
Grafikon 2. Raspodjela ukupnih naknada usmjerenih putem modela indirektnog imovinskog cenzusa u kombinaciji sa kategorijskim ciljanjem (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario I, FBiH.....	26
Grafikon 3. Raspodjela ukupnih naknada usmjerenim putem modela potrošnje za električnu energiju u kombinaciji sa kategorijskim ciljanjem (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario I, FBiH.....	27
Grafikon 4. Udio ukupnih naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju u kombinaciji s kategorijskim ciljanjem (u %), prva kvantila potrošnje, scenario I, FBiH.....	27
Grafikon 5. Raspodjela ukupnih naknada usmjerenim putem modela indirektnog imovinskog cenzusa (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario II, FBiH	29
Grafikon 6. Raspodjela naknada usmjerenim putem modela potrošnje za električnu energiju (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario II, FBiH29	
Grafikon 7. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju (u %), prva kvantila potrošnje, scenario II, FBiH	30
Grafikon 8. Raspodjela naknada usmjerenim putem modela indirektnog imovinskog cenzusa (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III, FBiH31	
Grafikon 9. Raspodjela naknada usmjerenim putem modela potrošnje za električnu energiju, (u %) različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III, FBiH31	
Grafikon 10. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, indirektni imovinski cenzus + filter (u %), prva kvantila potrošnje, scenario III, FBiH	32
Grafikon 11. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera (u %), indirektni imovinski cenzus, model potrošnje na el. Energiju i PMT + filter, prva kvantila potrošnje, scenario III, FBiH	32
Grafikon 12. Obuhvat korisnika, model indirektnog imovinskog cenzusa, različiti obimi programa po kvantilama potrošnje nakon transfera, scenario III.....	33
Grafikon 13. Obuhvat korisnika, model potrošnje na el. energiju, različiti obimi programa po kvantilama potrošnje nakon transfera, scenario III	34
Grafikon 14. Obuhvat korisnika, hibridni model (PMT + filter), različiti obimi programa po kvantilama potrošnje nakon transfera, scenario III	34
Grafikon 15. Distribucija naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, različiti obimi programa prema kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III	35
Grafikon 16. Distribucija naknada, model potrošnje na električnu energiju, različiti obimi programa po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III	36
Grafikon 17. Distribucija korisnika, hibridni model (PMT + filter), različiti obimi programa po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III	36
Grafikon 18. Stope siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, scenario I, FBiH	38
Grafikon 19. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario I, FBiH.....	39
Grafikon 20. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model potrošnje za električnu energiju, scenario I, FBiH.....	39
Grafikon 21. Stope siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, scenario II, FBiH	40

Grafikon 22. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario II, FBiH.....	41
Grafikon 23. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model potrošnje za električnu energiju, scenario II, FBiH.....	41
Grafikon 24. Stope siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, PMT, model potrošnje na električnu energiju i PMT + filter, scenario III, FBiH	42
Grafikon 25. Jaz siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, PMT model, scenario III, FBiH.....	43
Grafikon 26. Jaz siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, model potrošnje na električnu energiju, scenario III, FBiH.....	43
Grafikon 27. Jaz siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, hibridni model (PMT + filter), scenario III, FBiH.....	44
Grafikon A 1. Raspodjela naknada usmjerenih putem modela indirektnog imovinskog cenzusa, različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario A1, FBiH...	51
Grafikon A 2. Raspodjela naknada usmjerenih putem modela potrošnje za električnu energiju, različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario A1, FBiH...	52
Grafikon A 3. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, prva kvantila potrošnje, scenario A1, FBiH.....	52
Grafikon A 4. Stope siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, scenario A1, FBiH.....	53
Grafikon A 5. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario A1, FBiH	54
Grafikon A 6. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model potrošnje za električnu energiju, scenario A1, FBiH	54

1 Uvod

Sistemi socijalne zaštite služe – između ostalog – da ublaže ekstremno siromaštvo putem redistribucije i predstavljaju posljednje rješenje za osiguranje osnovnog životnog standarda za osobe u stanju nužde. Da bi se ovaj cilj mogao postići, sistemi socijalne zaštite treba da budu adekvatni, tj. da se sastoje od pojedinačnih programa koji osiguravaju potpuni obuhvat i značajne nivoe prava za bilo koji podskup populacije kom su namijenjene za pomoć. Istovremeno, oni treba da teže da se prava osiguravaju na rentabilan način, tako što će najveći dio programskih resursa biti usmjeren namjeravanoj ciljnoj grupi, a na administrativnim troškovima će se štediti (v. Grosh, del Ninno, Tesliuc & Ouerghi, 2008.)

Ovo je drugi dio materijala o novim metodima ciljanja za Bosnu i Hercegovinu. U dijelu I, simulirali smo nove metode ciljanja i analizirali njihov potencijalni efekat na obuhvat najugroženije populacije i distribuciju potencijalnih korisnika u odnosu na distribuciju prihoda. Analiza u dijelu I je pokazala da će prijelaz na indirektni imovinski cenzus (proxy-means test – PMT) radi identifikacije najsiromašnijih domaćinstava poboljšati stope obuhvata i distribucije postojećih budžetskih transfera. Alternativno, korištenje informacija o potrošnji domaćinstava na komunalne usluge poslužilo bi takođe kao jednostavan indikator za identifikaciju domaćinstava u stanju socijalne potrebe.

Dok se u prvom dijelu razmatralo samo da li bi po novoj metodologiji dato domaćinstvo ili pojedinac uživali neko pravo, u drugom dijelu se simulira dodjela različitih transfera i analizira distributivni efekat novih transfera, njihova adekvatnosti i efekat na smanjenje siromaštva. Sadašnji nivo sredstava za budžetske transfere upotrijebljen je kao polazište za utvrđivanje nivoa naknada. Nakon razgovora sa zainteresovanim akterima u vladama oba entiteta, a posebno tokom okruglih stolova “Nove metode ciljanja za BiH – prvi dio”, koje su održane 24. oktobra (u Sarajevu) i 25. oktobra (u Banjoj Luci), tim se naposljetku opredijelio za slijedeća tri budžetska scenarija za ovu simulaciju.

Glavni metod ciljanja na kome je razrađivan ovaj izvještaj je model PMT za identifikaciju siromašnih, uz diferencijaciju između urbanih i ruralnih područja. Razmatrali smo i primjenljivost metoda korištenja troškova za električnu energiju da se izdvoje siromašna domaćinstva. Oba metoda se primjenjuju ili u kombinaciji sa kategorijskim ciljanjem, ili bez njega. Konačno, analizirali smo rezultate upotrebe jednog hibridnog modela koji kombinuje PMT sa filterom. U skladu s prvim dijelom ovog izvještaja, za analizu su korišteni najsvježiji podaci dostupni iz Ankete o potrošnji domaćinstava (Household Budget Survey – HBS) za 2011.

Izvještaj je strukturiran ovako: u poglavlju 2 opisuju se scenariji i metodologija korištena u ovoj simulaciji. Poglavlje 3 prezentira rezultate simulacije za FBiH i RS (u odvojenim izvještajima) i poredi simulirane scenarije sa rezultatima postojećeg sistema. I na kraju, poglavlje 4 sadrži zaključak i preporuke za politike.

Ovaj izvještaj pripremio je tim Postdiplomske škole za upravu iz Matrihta (Maastricht Graduate School of Governance), u sastavu: Franciska Gasman (vođa tima), Eli Stojkova i Dafne Fransoa, uz podršku konsultanata IBHI-ja.

1 Metodologija

1.1 Simulirani scenariji

Simulirana su tri različita scenarija. Ovi scenariji se razlikuju u pogledu (1) raspoloživog budžeta i (2) metoda ciljanja. U scenariju I simuliramo efekte kombinacije kategorijskih programa koji ciljaju djecu i osobe s invaliditetom te programa zasnovanog na potrebama koji cilja siromašne upotrebom PMT ili modela zasnovanog na izdacima za električnu energiju. Scenariji II i III se sastoje samo od programa zasnovanih na potrebama koji ciljaju siromašne koristeći PMT ili model zasnovan na izdacima na električnu energiju. Pored toga, u scenariju III se istražuje i jedan hibridni model (kombinacija PMT i filtera). Za sva tri scenarija važi da će postojeće naknade biti zamijenjene novim transferima. To znači da po svakom scenariju imamo gubitnike (domaćinstva koja više neće primati transfere) i dobitnike (domaćinstva koja ranije nisu primala transfere).

Tabele 1 – 3 pokazuju koje će se naknade eliminirati za koji scenario kao i odgovarajući budžet koji će se koristiti za stimulacije. Obratite pažnju da, u scenarijima I i III, naknade čija je svrha “osiguranje jednakih mogućnosti”, nisu zamijenjene. Prema tome, za razliku od scenarija I, u scenariju II naknada za tuđu njegu i pomoć i dječiji dodatak ostaju nedirnuti. U scenariju III sve civilne naknade, uključujući i naknade za invalidnost, dječije naknade i porodijske naknade zamjenjuje jedan program.

- Scenario I
  - budžet: sve civilne budžetske naknade i naknade za dječiji dodatak (v. Tabelu 1)
  - Transferi se zamjenjuju sa: (i) kategorijskim (na pravima zasnovanim) transferima za invalide i djecu do šest godina; (ii) transferom zasnovanim na stvarnim potrebama koji cilja pojedince koji žive u siromašnim domaćinstvima putem PMT ili modela izdataka na el. energiju.
- Scenario II
  - budžet: većina civilnih naknada, izuzev naknade za tuđu njegu i pomoć za invalide (Tabela 2)
  - Transferi se zamjenjuju sa: jedinstvenim programom zasnovanim na stvarnim potrebama koji cilja pojedince koji žive u siromašnim domaćinstvima putem PMT ili modela izdataka na el. energiju.
- Scenario III
  - budžet: sve civilne budžetske naknade uključene u scenario I, plus ortopedski dodaci za civilne žrtve rata i osobe sa neratnim invaliditetom (ovdje treba imati na umu da je u APD 2011 samo jedan ispitanik koji prima ortopedski dodatak u FBiH) i porodijski dodatak (Tabela 3).¹

---

¹ Kao što se traži u Projektnom zadatku ovog projekta, određeni broj naknada kojima je cilj stvaranje jednakih mogućnosti (dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe, ortopedski dodatak za CŽR i osobe s neratnim invaliditetom) se u scenariju III zamjenjuje jednim programom usmjerenim na siromašna domaćinstva. U stvarnosti bi potpuno ukidanje tih naknada moglo biti neprimjereno, s obzirom na to da bi tada osobama sa invaliditetom – posebno onima sa visokim stepenom invaliditeta – bila uskraćena mogućnost da učestvuju u privrednim i društvenim djelatnostima. To bi moglo dovesti do siromaštva i socijalne isključenosti; dva Osnovna problema koja bi socijalna zaštita trebala spriječiti.

- Transferi se zamjenjuju sa: jedinstvenim programom zasnovanim na stvarnim potrebama koji cilja pojedince koji žive u siromašnim domaćinstvima putem PMT, hibridnog modela (PMT+filter) ili modela izdataka na el. energiju.

Za izračunavanje budžeta za simulacije u ovom izvještaju, ekstrapolirali smo iznose iz podataka Ankete o potrošnji domaćinstava (APD 2011) koji su potrošeni na postojeće naknade koje će se zamijeniti u svakom scenariju. Tabele 1 – 3 prikazuju mjesečni budžet po naknadama. Na primjer, dostupni mjesečni budžet za trajnu novčanu pomoć iznosi 1.095.876 KM.

Pored ranije opisana tri scenarija, tražena je simulacija dodatnog scenarija. Ovaj scenario bi imao uticaj na iste naknade kao scenario III, ali bi naknade ostale unutar istih programa u kojima se sada nalaze (sve kategorije naknada bi se zadržale). Pored toga se mogu provesti simulacije u okviru budžeta koji se trenutno dodjeljuje svakoj naknadi. Na primjer, trenutni budžet za ličnu invalidninu za civilne žrtve rata iznosi 693.781 KM, što znači da je budžet koji imamo na raspolaganju u simulacijama za ovu naknadu jednak tom iznosu. Promjena u poređenju sa trenutnom situacijom bi bila u tome da bi se svaka postojeća naknada ciljala novom metodom (PMT, modelom zasnovanim na izdacima za el. energiju ili hibridnim modelom). U procesu simuliranja ovog scenarija zaključili smo da bi opisano imalo beznačajne rezultate. Prema tome, taj scenario neće biti uključen iz sljedećih razloga (vidi Tabelu A 14):

1. Ovisno o ciljnoj grupi (najsromašnijih 10, 15 ili 20%), broj korisnika za sve naknade se drastično smanjuje;
2. Za neke naknade se nijedan trenutni korisnik ne bi kvalifikovao nakon primjene PMT. To je, na primjer, slučaj kod porodijskog dodatka;
3. Uzimajući u obzir da se broj korisnika smanjuje na veoma mali broj u poređenju sa trenutnom situacijom, raspoređivanje budžeta za svaku naknadu na preostale korisnike nakon primjene PMT bi rezultiralo veoma visokim nivoom naknada (nivo naknade = budžet za naknadu X / korisnici naknade X);
4. Sa druge strane, broj korisnika socijalne zaštite bi bio mnogo veći nego što je trenutno slučaj. Ograničeni budžet za stalnu novčanu pomoć bi rezultirao veoma niskim nivoom naknada kada bi se podijelio mnogo većim brojem korisnika.

Tabela 1. Budžet FBiH (2011.): Scenario I

<i>Kategorija naknade</i>	<i>Ukupni mjesečni budžet</i>
<i>Novčane i materijalne naknade</i>	
Stalna novčana pomoć	1.095.876
<i>Zaštita djece i porodica s djecom</i>	
Dječiji dodatak	1.203.709
<i>Civilni (ne-ratni) invalidi</i>	
Lična invalidnina	2.184.219
Njega i pomoć druge osobe	983.581
<i>Civilne žrtve rata (CŽR)</i>	
Lična invalidnina	693.781
Mjesečni lični novčani dodatak	61.778
Njega i pomoć druge osobe	160.476
Porodična invalidnina	423.596
UKUPNO Simulirani budžet za Scenario I	6.807.014

Izvor: Proračuni autora na osnovu APD 2011.

Tabela 2. Budžet FBiH (2011.): Scenario II

<i>Kategorija naknade</i>	<i>Ukupni mjesečni budžet</i>
<i>Novčane i materijalne naknade</i>	
Stalna novčana pomoć	1.095.876
<i>Civilni (ne-ratni) invalidi</i>	
Lična invalidnina	2.184.219
<i>Civilne žrtve rata (CŽR)</i>	
Lična invalidnina	693.781
Mjesečni lični novčani dodatak	61.778
Porodična invalidnina	423.596
UKUPNO Simulirani budžet za Scenario II	4.459.249

Izvor: Proračuni autora na osnovu APD 2011.

Tabela 3. Budžet FBiH (2011.): Scenario III

<i>Kategorija naknade</i>	<i>Ukupni mjesečni budžet</i>
<i>Novčane i materijalne naknade</i>	
Stalna novčana pomoć	1.095.876
<i>Dječija zaštita i zaštita porodica s djecom</i>	
Porodiljski dodatak	1.030.236
Dječiji doplatak	1.203.709
<i>Civilni (ne-ratni) invalidi</i>	
Lična invalidnina	2.184.219
Dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe (dodatak na ličnu invalidninu)	983.581
Ortopedska naknada	-
<i>Civilne žrtve rata (CŽR)</i>	
Lična invalidnina	693.781
Dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe (dodatak na ličnu invalidninu)	160.476
Ortopedska naknada	14.484
Porodična invalidnina	205.680
Mjesečno lično novčano primanje / Dodatna novčana pomoć	61.778
UKUPNO Simulirani budžet za scenario III	7.633.818

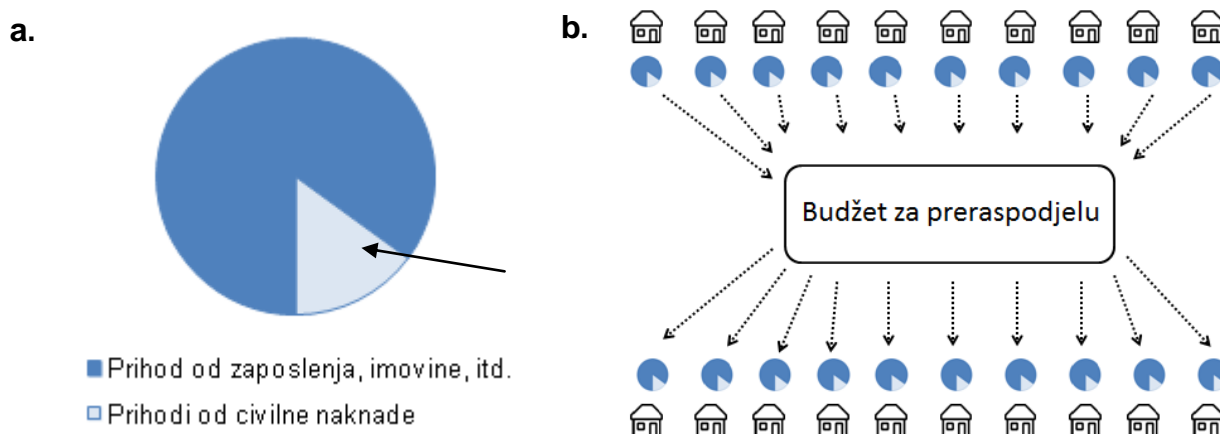
Izvor: Proračuni autora na osnovu APD 2011.

1.2 Obrazloženje upotrebe budžeta ekstrapoliranog iz APD 2011 za simulirane scenarije

Cilj naših simulacija je bio da istražimo u kojoj mjeri odabrane alternativne metode ciljanja poboljšavaju ciljanje siromašnih domaćinstava u BiH i koliko su te metode uspješne u usmjeravanju datih budžeta na ta domaćinstva. Pored toga, željeli smo da vidimo efekte na siromaštvo preraspodjele budžeta odabranih programa koji se trenutno primjenjuju na program socijalne pomoći koji cilja siromašne putem alternativnih metoda.

Uticaj na siromaštvo se može procijeniti (korak 1) poređenjem trenutnog prihoda domaćinstva – prije preraspodjele naknada – sa linijom siromaštva i (korak 2) poređenjem simuliranog prihoda domaćinstva – nakon preraspodjele naknada – sa linijom siromaštva. Na primjer, ako je promjena metoda ciljanja bila uspješna u smislu preusmjeravanja sredstava prema siromašnima, rezultat će biti manje domaćinstava sa prihodom koji je ispod linije siromaštva nakon preraspodjele u poređenju sa trenutnom situacijom. Ovdje treba imati na umu da je prihod domaćinstva u anketama često podcijenjen². Informacije o potrošnji daju tačniju procjenu stvarnog prihoda domaćinstva i zbog toga se koristi kao zamjenski indikator za ukupni prihod domaćinstva.

Grafikon 1. Preraspodjela civilnih naknada novim metodima ciljanja

Grafikon 1 pokazuje kako je preraspodjela civilnih naknada ostvorena u našim simulacijama. Za svako domaćinstvo mijenjamo ukupni prihod domaćinstva (a.) mijenjajući dio prihoda koji je dobijen iz civilnih naknada, kako pokazuje strelica. Ovo može rezultirati time da neka domaćinstva, koja su kvalifikovana za naknadu u trenutnoj situaciji, prestanu ispunjavati uslove nakon preraspodjele naknada u simulacijama ili obratno. Pored toga, za određene naknade mijenjamo i nivo naknada, dok se neke naknade mogu potpuno ukinuti i zamijeniti novim naknadama.

Da bi se postigla ova preraspodjela sredstava, prvo uzimamo prihod onih naknada koje ćemo zamijeniti iz prihoda svakog domaćinstva i, nakon toga, izračunamo ukupni budžet koji imamo na raspolaganju za preraspodjelu zbrajajući ove iznose (a.). Sljedeći korak je da zamijenimo / ukinemo programe i primijenimo nove metode ciljanja kako bismo identifikovali pojedince koji sada ispunjavaju uslove za naknadu. Na kraju realociramo budžet koji imamo na ona domaćinstva koja smo identifikovali kao siromašna.

Opisana procedura traži da prikupimo tri vrste podataka o svakom domaćinstvu. Prvo trebamo da znamo ukupnu potrošnju domaćinstva kako bismo znali približan ukupni prihod domaćinstva.

² U anketama domaćinstava prihod se često podcijenjuje iz mnogo razloga. Ne otkrivaju sva domaćinstva svoj stvarni prihod u anketi ili se može desiti da prijave manji prihod od stvarnog, a može se desiti i da prihod varira zbog sezonskih uticaja.

Pored toga, potrebne su nam informacije vezane za ispunjavanje preduslova za naknadu od strane domaćinstva. Na primjer, ako kvalifikovanost ovisi o određenim kriterijima koji se moraju unijeti u formulu za PMT, potrebne su nam informacije od domaćinstva o svim ovim kriterijima. Na kraju trebamo da znamo koji iznos prihoda domaćinstva dolazi od primanja neke civilne naknade. Iz tih podataka izvlačimo budžet koji će se preraspodjeliti za svaki scenario (zbir prihoda svakog domaćinstva koji dolazi iz civilnih naknada koji će biti zamijenjen). Sve ove podatke dobijamo iz istog izvora – APD 2011 – za reprezentativni uzorak od 7.400 domaćinstava.

Napominjemo da se budžet namijenjen za preraspodjelu za svaki scenario izvučen iz APD 2011 razlikuje od odgovarajućih iznosa dobijenih na osnovu administrativnih podataka o budžetima FBiH za 2011. godinu koji su dobijeni od ministarstava i centara za socijalni rad (vidi Tabelu A 5 u aneksu za više detalja). Iznosi dobijeni iz administrativnih podataka su značajno veći od onih koji su ekstrapolirani u anketi.

1.3 Metode ciljanja

Za svaki od ova tri scenarija, domaćinstva u stanju najveće potrebe identifikuju se korištenjem najefikasnijeg modela ciljanja indirektnim imovinskim cenzusom (PMT), zasnovanog na prvom dijelu ove studije: *“Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu: prvi dio”*. Povrh toga, za sva tri scenarija smo koristili model koji identifikuje siromašna domaćinstva po njihovom nivou potrošnje na komunalne usluge. Kod prvog scenarija primijenili smo oba modela u kombinaciji sa kategorijskim ciljanjem. Naposljetku, za treći scenario smo koristili hibridni model koji kombinuje PMT sa filterom.

U prvom dijelu ove studije – uzimajući u obzir razlike u uslovima života u entitetima – modeli zasnovani na indirektnom imovinskom cenzusu procijenjeni su odvojeno za RS i za FBiH, a u svakom entitetu posebno za urbana, a posebno za ruralna područja. U slijedećem koraku, procijenjena je potrošnja svakog domaćinstva u datom uzorku korištenjem PMT formule koja je dobijena regresionom analizom. I na kraju, najsiromašnijih 10%, 15% ili 20% svih osoba identifikovano je korištenjem tri različita kvalifikaciona praga.

U modelu zasnovanom na potrošnji na komunalije se koristi potrošnja domaćinstava za električnu energiju za identificiranje kvalifikovanih pojedinaca u siromašnim domaćinstvima. Na osnovu mjesečne potrošnje za električnu energiju po ekvivalentu odrasle osobe (OECD 1), identifikovano je najsiromašnijih 10%, 15% i 20% osoba. Velika prednost korištenja potrošnje za komunalije kao mehanizma ciljanja za identifikaciju siromašnih jest da je on administrativno znatno manje zahtjevan nego, npr. indirektni imovinski cenzus.

Naposljetku, treći scenario takođe istražuje performanse hibridnog modela koji kombinuje indirektni imovinski cenzus sa filterom. Filteri služe za smanjenje greške uključivanja (broja nesiromašnih domaćinstava koja se greškom identifikuju kao kvalifikovana za primanje naknade). Od svih filtera koji su testirani u prvom dijelu ove studije, isključivanje domaćinstava koja posjeduju garažu je značajno smanjivalo grešku uključivanja, dok je istovremeno imalo ograničen uticaj na grešku isključivanja (broj siromašnih domaćinstava koja nisu identifikovana kao kvalifikovana za primanje naknade). Prema tome, za hibridni model u scenariju 3, korisnici su samo oni članovi domaćinstava koji ispunjavaju sve uslove PMT-a i ne posjeduju garažu.

Širi opis različitih metoda ciljanja možete naći u prvom dijelu ove studije: *“Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu: prvi dio”*.

Pored programa zasnovanog na potrebama koji je usmjeren na siromašne, u scenariju 1 simulirana su dva programa zasnovana na pravima: univerzalni dječiji dodatak i univerzalna invalidnina. Iako je dječiji dodatak u FBiH zakonom obavezan, trenutno se isplaćuje samo u pet

od deset kantona, a u svakom kantonu po drugačijim pravilima i propisima. Ovo dovodi do razlika u nivoima naknada između raznih kantona, kao i do činjenice da je u nekim kantonima dječiji dodatak dodjeljuje na osnovu prihodovnog cenzusa, dok u drugima to nije slučaj. U našim simulacijama, dječiji dodatak će se dodjeljivati u svim kantonima svoj djeci mlađoj od šest godina i neće se dodjeljivati na osnovu prihodovnog cenzusa.

Invalidnine se trenutno isplaćuju u svim kantonima, ali uslovi se razlikuju za različite kategorije invalida, prije svega za ratne vojne invalide, invalide koji su civilne žrtve rata i ne-ratne invalide. S obzirom da smo budžet za civilne naknade koristili samo za scenario I, univerzalna invalidnina je dodijeljena invalidima koji nisu ratni veterani.

Podaci APD ne sadrže nikakve podatke o nivou invaliditeta. Za potrebe simulacija, invalidnine su dodijeljene osobama koje trenutno primaju dodatak za tuđu pomoć i njegu kao civilne žrtve ili kao ne-ratni invalidi.

1.4 Ciljne grupe

Nakon prvog dijela izvještaja "Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu: prvi dio", identifikujemo kvalifikovane osobe na osnovu tri različita obima programa, koji mogu obuhvatiti:

- 1) najsiromašnijih 10%;
- 2) najsiromašnijih 15%; ili
- 3) najsiromašnijih 20% osoba u datoj populaciji.

U zavisnosti od odabranog obima programa definišu se kvalifikacioni pragovi. Na primjer, kada se potrošnja na električnu energiju koristi kao mehanizam ciljanja, kvalifikacioni prag bi odgovarao nekom maksimalnom nivou potrošnje na električnu energiju, pri čemu bi se sva domaćinstva čija je potrošnja niža od ovog praga kvalifikovala za primanje naknade. Ako se cilja manji dio populacije (npr. 10%) to zahtijeva niži prag nego ako se želi dosegnuti veći dio siromašnih (npr. 20%).

Napominjemo da su obimi programa manji za hibridni model (PMT + filter). Razlog za to je način na koji se kvalifikovana domaćinstva identifikuju kada sa primijeni neki filter. U prvom koraku se identifikuje najsiromašnijih 10, 15 ili 20% pojedinaca putem primjene PMT-a. Sljedeći korak je da se smanji broj kvalifikovanih pojedinaca izostavljajući one osobe koje žive u domaćinstvima koja posjeduju garažu.

1.5 Simulirane vrste naknada

Tabela 4 pokazuje koeficijente kojima množimo iznos jedinstvene naknade kako bismo izračunali nivoe naknada za različite razrede.

Nivoi naknada obično zavise od dva glavna faktora. Na prvom mjestu oni proizilaze iz samog programskog cilja, npr. povećanja potrošnje, povećanja upisa u škole ili povećanja korištenja objekata zdravstvene zaštite. Idealno, treba ih određivati kao "najniži iznos potreban da se postigne željeni efekat na namjeravani ishod" (uporediti Grosh, del Ninno, Tesliuc & Ouerghi, 2008.). Na drugom mjestu, oni proizilaze iz budžetskih ograničenja samog programa.

U okviru ovog projekta, glavni cilj je smanjenje siromaštva. U tom slučaju, prvi korak je da se ocijeni da li je finansijski izvedivo da se pokrije jaz između kvalifikacionog praga i stvarne potrošnje siromašnih, tj. da li se siromašni mogu dovesti na liniju siromaštva. U stvarnosti, ovo je rijetko moguće postići zbog ograničene raspoloživosti u budžetu.

U našim simulacijama, mi provjeravamo efekat na siromaštvo naredne dvije alternativne tehnike za raspodjelu raspoloživog budžeta među osobama u kvalifikovanim domaćinstvima:

- jedinstvena naknada i
- progresivno stepenovana naknada.

Jedinstvena naknada

Jedinstvena naknada zasnovana je na najpojednostavljenijem metodu distribucije budžeta među kvalifikovanim osobama. Po ovom metodu, svaki korisnik dobija jednak iznos naknade. U svrhu naših simulacija, odredili smo nivo naknade na osnovu raspoloživog budžeta i broja korisnika. Formula upotrijebljena za izračunavanje pojedinačnog nivoa naknade je:

$$\text{Iznos jedinstvene naknade} = \text{Raspoloživi budžet} / \text{Broj korisnika}$$

Cilj ove simulacije je da se pokaže kakvi se efekti na siromaštvo mogu postići – da se ispita više različitih opcija definisanja naknada – u okviru budžetskih ograničenja u data tri scenarija. Povrh raspoloživog budžeta, zbog toga nivoi naknada u svakom scenariju zavise od obuhvata programa, tj. od broja korisnika. Logično je da će veći obuhvat programa rezultirati nižim nivoom naknada.

Kad se svakom korisniku dodijeli naknada u istom iznosu, ne uzima se u obzir različit nivo potrebe. Drugim riječima: osobe čiji je nivo potrošnje daleko ispod linije siromaštva dobijaju jednaku naknadu kao i oni čiji je nivo potrošnje neposredno ispod linije siromaštva. Stoga smo, osim definisanja jedinstvenih naknada, u našim simulacijama istražili i progresivniji metod za raspodjelu budžeta putem utvrđivanja nivoa naknada za različite razrede siromaštva.

Progresivno stepenovana naknada

Ovaj metod definisanja nivoa naknada zasniva se na podjeli ciljne grupe na tri manje grupe (razreda), koji su rangirani po nivou socijalne potrebe, što omogućava različitim grupama korisnika da dobijaju različite iznose naknada. Time se uzima u obzir intenzitet siromaštva: najsiromašniji među siromašnim dobijaće veće naknade od onih koji su bliži liniji siromaštva. U ovom izvještaju, stepenovane naknade su simulirane radi ciljanja najnižih 15% i najnižih 20% raspodjele prihoda. Svaka od ove dvije ciljne grupe podijeljena je u tri razreda:

- za program obuhvata od 15%, razredi su i) najnižih 5%, ii) 5-10%, i iii) 10-15% raspodjele potrošnje;
- za program obuhvata od 20%, razredi su i) najnižih 10%, ii) 10-15%, i iii) 15-20% raspodjele potrošnje.

Da izračunamo iznos naknade za svaki razred, množimo jedinstvenu naknadu odgovarajućim koeficijentom. Najveći je koeficijent za razred na dnu raspodjele potrošnje, onaj za srednju grupu je srednji, a koeficijent za najvišu grupu je najniži. Na ovaj način može se postići progresivnija distribucija naknada, kako bi korisnici iz grupe čija je potrošnja niža primali naknade u većem iznosu i obratno.

Tabela 4 prikazuje koeficijente kojima se množi iznos jedinstvene naknade da bi se izračunali nivoi naknada za različite razrede korisnika.

Tabela 4. Koeficijenti za izračunavanje stepenovanih naknada, obuhvat programa 15% i 20%

<i>Razredi</i>	<i>Koeficijenti</i>
<i>Obuhvat programa 15%</i>	
Razred I: najsiromašnijih 0 – 5 %	1,5
Razred II: najsiromašnijih 5 – 10%	1
Razred III: najsiromašnijih 10 –15%	0,5
<i>Obuhvat programa 20%</i>	
Razred I: najsiromašnijih 0 – 10%	1,4
Razred II: najsiromašnijih 10 –15%	0,8
Razred III: najsiromašnijih 15 – 20%	0,4

Izvor: Proračuni autora.

Kad se teži progresivnoj distribuciji naknada, metod stepenovanih naknada je u načelu manje precizan nego kad se iznos naknade definiše kao razlika između određenog minimalnog nivoa potrošnje/prihoda (npr. linija siromaštva) i korisnikovog nivoa potrošnje/prihoda. Međutim, korištenje ovog potonjeg metoda rezultira isplatom vrlo niskih iznosa naknada osobama čiji je nivo prihoda/potrošnje blizu praga. Štaviše, ovaj metod proizvodi demotivaciju za rad, pošto se njime praktično garantuje određeni minimalni nivo prihoda.

1.6 Nivoi naknada

Za svaki scenario simulirane su različite opcije naknada. Kao što je objašnjeno u prethodnom tekstu, kvalifikovanje za program zasnovan na potrebama (socijalnu pomoć) se provjerava indirektnim imovinskim cenzusom, modelom zasnovanim na potrošnji na električnu energiju ili hibridnim modelom (indirektni imovinski cenzus + filter). U Tabeli 5 prikazani su rezultirajući mjesečni nivoi naknada u KM za različite opcije naknada. Naknade se dodjeljuju ili isplatom jedinstvene naknade za najsiromašnijih 10% populacije (a), najsiromašnijih 15% populacije (b) ili najsiromašnijih 20% populacije (c), ili isplatom stepenovanih naknada za najsiromašnijih 15% populacije (d) ili najsiromašnijih 20% populacije (e). Napominjemo da su, zbog toga što je u trećem scenariju ukupan broj korisnika hibridnog model (PMT + filter) manji nago kod drugih modela, nivoi naknada uporedno veći. Naknade prikazane u Tabeli 5 sračunate su na individualnom nivou i moraju se množiti veličinom domaćinstva da se dobije ukupna naknada namijenjena datom domaćinstvu.

Programi zasnovani na pravima za dječiji dodatak i invalidnine, koji postoje samo u scenariju I, podliježu kategorijskom ciljanju. Jedinstvene naknade se isplaćuju svim kvalifikovanim osobama, bez podvrgavanja prihodovnom cenzusu. Za invalidnine, nivo naknada je postavljen na 138 KM mjesečno. Ovo je sadašnji iznos za civilne osobe s invaliditetom koji imaju nivo invalidnosti od 90%.

Nivoi naknada u onim kantonima koji isplaćuju dječiji dodatak se kreću od 12 KM do 33 KM, a u nekim kantonima uslovljeni su prihodovnim cenzusom. Za potrebe naših simulacija, nivo naknade za dječiji dodatak utvrđen je na 12 KM i ne podliježe prihodovnom cenzusu.

Tabela 5. Nivoi naknada kod različitih opcija naknada, u KM, model indirektnog imovinskog cenzusa³, scenario I - III

Mehanizam ciljanja	Ciljna grupa		Scenario			
	Ciljna grupa	Ciljna podgrupa (razred)	I	II	III	III
PMT (sa / bez filtera)						
Socijalna pomoć			...bez filtera	...bez filtera	...bez filtera	...sa filterom
<i>Jedinstvena naknada</i>						
a. Jedinstvena pojedinačna naknada	Najsiromašnijih 10%	-	22	22	37	44
b. Jedinstvena pojedinačna naknada	Najsiromašnijih 15%	-	15	15	25	32
c. Jedinstvena pojedinačna naknada	Najsiromašnijih 20%	-	11	11	19	25
<i>Stepenovana naknada</i>						
d. Stepenovana pojedinačna naknada	Najsiromašnijih 15%	Najsiromašnijih 0-5%	23	22	37	45
		Najsiromašnijih 5-10%	15	15	25	29
		Najsiromašnijih 10-15%	8	7	12	16
e. Stepenovana pojedinačna naknada	Najsiromašnijih 20%	Najsiromašnijih 0-10%	15	15	26	33
		Najsiromašnijih 10-15%	9	9	15	20
		Najsiromašnijih 15-20%	4	4	8	10

³ Molim obratite pažnju da su iznosi pojedinačnih naknada koji se dobiju korištenjem modela indirektnog imovinskog cenzusa bez filtera za ciljanje slični onima koji se dobiju korištenjem modela potrošnje za električnu energiju (vidjeti Dodatak).

Kategorijska Invalidnina	Svi sadašnji korisnici			
Jedinstvena pojedinačna naknada		-	138	- -
Kategorijski Dječiji dodatak	Sva djeca mlađa od 6 godina			
Jedinstvena pojedinačna naknada		-	12	- -

Izvor: Proračuni autora.

1.7 Linija siromaštva

Pošto se ljestvica ekvivalencije OECD 1 dosljedno primjenjuje u cijelom izvještaju "Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu", potrebno je primijeniti uporedivu liniju siromaštva kada se ocjenjuje efekat simulacija na siromaštvo. Stoga smo za procjenu pokazatelja siromaštva usvojili relativnu liniju siromaštva definisanu kao 60% srednje potrošnje po ekvivalentu odrasle osobe, uz primjenu ljestvice ekvivalentnosti OECD 1. Iznos linije siromaštva, sračunat za sadašnju situaciju, koristi se u čitavom izvještaju kao fiksna linija siromaštva i koristi se za ocjenu svih simuliranih opcija. On iznosi 350 KM mjesečno po ekvivalentu odrasle osobe.

Razlika između između relativne linije siromaštva od 350 KM mjesečno po ekvivalentu odrasle osobe (PEOO) po ljestvici OECD 1 u 2011. za FBiH, koja se koristi u ovom izvještaju i zvanične linije siromaštva od 416 KM mjesečno PEOO koju je izračunao BHAS je rezultat korištenja različitih ljestvica ekvivalentnosti. Zvanična relativna linija siromaštva BHAS za 2011. izračunata je korištenjem linije siromaštva OECD 2, koja dodjeljuje vrijednost 1 prvoj odrasloj osobi, 0,5 svakoj slijedećoj odrasloj osobi i 0,3 svakom djetetu i koja je prikladnija za razvijene zemlje. Korištenje ljestvice OECD 2 u slučaju Bosne i Hercegovine, gdje se – posebno kod siromašnijih domaćinstava – relativno velik dio potrošnje domaćinstva odvaja za hranu, moglo bi dovesti do umanjanja potreba za potrošnjom dodatnih članova domaćinstva. Stoga smo za izračunavanje linije siromaštva korištene u ovom izvještaju primijenili ljestvicu ekvivalentnosti OECD 1, koja je prikladnija za zemlje u tranziciji. Ona prvoj odrasloj osobi dodjeljuje vrijednost 1, svakoj slijedećoj odrasloj osobi 0,7, a svakom djetetu 0,5.

Obratite pažnju da, kad se mjeri efekat na siromaštvo zamjene postojećih transfer novim, mi uzimamo da ne postoji efekat supstitucije sadašnjih prihoda zbog, na primjer, demotivacije za rad. Drugim riječima, sadašnji nivo potrošnje novih korisnika jednostavno je dopunjen novim transferom, a za one osobe koje u simulaciji izgube naknadu, iznos naknade se oduzima od njihove potrošnje.

2 *Prezentacija i tumačenje rezultata*

Ovaj dio izvještaja za cilj ima evaluaciju adekvatnosti alternativnih metoda ciljanja. Za tumačenje rezultata je važno razjasniti šta podrazumijeva „adekvatnost alternativnih modela ciljanja“. U našim simulacijama se veliki dio budžeta alocira na socijalnu pomoć. Jedan od osnovnih ciljeva socijalne pomoći je smanjenje siromaštva i ekonomskih teškoća. Adekvatnost naknada koje se dodjeljuju takvim programima, prema tome, ovisi o tome da li su te naknade date na način i sa nivoom koji omogućavaju porodicama da se izdignu iz siromaštva (cf. Nelson, 2010).

Kako bismo obezbijedili sveobuhvatnu sliku adekvatnosti alternativnih metoda ciljanja koje su upotrijebljene u našim simulacijama, u svojoj interpretaciji rezultata evaluiramo:

- Promjene u broju korisnika;
- Dobitnike i gubitnike promjene metoda ciljanja i zamjene naknada;
- Promjene u distribuciji naknada među siromašnim i nesiromašnim domaćinstvima i u udjelu naknada u potrošnji domaćinstava nakon transfera;
- Uticaj na siromaštvo.

Kroz ovu evaluaciju se fokusiramo na prvi kvartil potrošnje (tj. na najsiromašnijih 20% stanovništva) i evaluiramo na koji način i u kojoj mjeri naše simulirane izmjene utiču na tu kvantilu.

Za sveobuhvatnu evaluaciju pravednosti alociranja sredstava, mora se uzeti u obzir obuhvat i distribucija korisnika. Iako je ovo detaljno evaluirano u prvom dijelu ove studije „Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu“, svejedno ćemo i u ovaj izvještaj uključiti evaluaciju obuhvata i distribucije korisnika za scenario III.

2.1 *Promjene u broju korisnika*

U svim scenarijima simuliramo programe tri različite veličine: ciljamo najsiromašnijih 10, 15 i 20% ukupnog stanovništva. Tabela 6 pokazuje (a) broj trenutnih korisnika onih programa koji će biti zamijenjeni, kao i (b) broj korisnika u tri simulirana obima programa. Ovdje treba imati na umu da za jednake obime programa broj korisnika blago varira (+/-1000 osoba), ovisno o metodu ciljanja koji se koristi. Razlog za to je činjenica da kvalifikovana domaćinstva identifikovana kroz PMT nisu identična onima identifikovanim kroz metod zasnovan na potrošnji na el. energiju.

Tabela 6 pokazuje da svi simulirani programi, čak i hibridni model (PMT+filter) koji ima najmanji broj korisnika, pokriva veći broj domaćinstava/pojedinaca od trenutno postojećih programa. Drugim riječima, mnoge osobe koja trenutno ne primaju naknade su pokrivene simuliranim scenarijima.

U scenariju III dodatno istražujemo efekte primjene filtera nakon ciljanja indirektnim imovinskim cenzusom. Ova opcija rezultira smanjenjem obuhvata populacije koji jednostavni indirektni imovinski cenzus obuhvata, s obzirom na to da iz kvalifikovane grupe isključuje ona domaćinstva koja imaju garažu.

Tabela 6. Broj korisnika i odgovarajući broj korisničkih domaćinstava – trenutna situacija i simulirane opcije, različiti metodi ciljanja i obimi programa, FBiH

	Obuhvaćena populacija (u % ukupne populacije)	Broj korisničkih domaćinstava	Broj korisnika
<i>a. Trenutna situacija: programi koji će biti zamijenjeni</i>			
Trenutna situacija / Programi koji će biti zamijenjeni u scenariju 1	4,8%	25.339	153.063
Trenutna situacija / Programi koji će biti zamijenjeni u scenariju 2	2,3%	45.185	73.425
Trenutna situacija / Programi koji će biti zamijenjeni u scenariju 3	5,1%	47.185	162.879
<i>b. Simulirani programi</i>			
PMT ciljanje – obim programa 10%	10,0%	46.971	203.988
PMT ciljanje – obim programa 15%	15,0%	73.197	305.549
PMT ciljanje – obim programa 20%	20,0%	102.240	407.114
Ciljanje potrošnjom na el. en. – obim programa 10%	10,0%	46.349	204.455
Ciljanje potrošnjom na el. en. – obim programa 15%	15,0%	71.315	306.885
Ciljanje potrošnjom na el. en. – obim programa 20%	20,0%	97.098	409.683
Primjena filtera nakon PMT-a ciljano najsiromašnijih 10%	8,6%	40.986	174.223
Primjena filtera nakon PMT-a ciljano najsiromašnijih 15%	11,7%	59.731	237.429
Primjena filtera nakon PMT-a ciljano najsiromašnijih 20%	14,9%	80.561	302.984

Izvor: Izračuni autora zasnovani na podacima iz APD 2011.

2.2 Dobitnici i gubitnici

Pošto se u našim simulacijama razne sada postojeće naknade zamjenjuju novim naknadama koje su ciljane primjenom alternativnih metoda, različiti simulirani scenariji dovode do toga da različite osobe uđu među kvalifikovane korisnike. Na primjer, osoba koja je ranije primala ličnu invalidninu možda više neće biti kvalifikovana kada se ova naknada zamijeni programom ublažavanja siromaštva zasnovanim na ciljanju putem indirektnog imovinskog cenzusa. Takva osoba bila bi "gubitnik" u ovoj simuliranoj reformi. Istovremeno, druga osoba – sa, na primjer, niskim nivoom potrošnje – koja nije kvalifikovana ni za jedan od postojećih programa koji se u simulacijama zamjenjuju, mogla bi po nekim od scenarija početi da prima naknadu. Ova osoba bi bila "dobitnik" od simuliranih promjena. S obzirom na to da nam je cilj da preusmjerimo resurse prema osobama iz siromašnih domaćinstava, u interesu su nam dobitnici iz prve kvantile potrošnje.

Tabele 7 - 14 prikazuju kako se mijenja sastav kvalifikovanih korisnika kad se primijene alternativni modeli ciljanja za ciljanje populacije različitih veličina u ova tri scenarija. Obratite pažnju da se u tabelama pravi razlika između pojedinih naknada (kategorijskih naspram zasnovanih na potrebama), kao i između raznih metoda ciljanja (indirektni imovinski cenzus naspram potrošnje za električnu energiju, takođe naspram hibridnog metoda u scenariju III).

U Tabeli 7 su prikazani dobitnici, gubitnici i preostali korisnici dječijeg dodatka kao procenti ukupne populacije. U toj tabeli vidimo da su, kao rezultat kategorijskog ciljanja, djeca koja su počela da primaju naknadu gotovo ravnomjerno raspoređena po kvantilama raspodjele potrošnje. Ipak, u prvoj kvantili ima neznatno više dobitnika. Molimo da obratite pažnju da su u simulaciji scenarija I nove, kategorički ciljane invalidnine dodijeljene sadašnjim korisnicima dodatka za tuđu njegu i pomoć. Prema tome, svi korisnici dodatka za tuđu njegu i pomoć ostaju korisnici nove invalidnine i nema ni gubitnika niti dobitnika.

Iz Tabela 7 – 13 možemo vidjeti da, što je model darežljiviji u smislu obima programa, to će biti više dobitnika, posebno među siromašnim. Prirodno, ciljanje na veći dio populacije dovodi do povećanja broja dobitnika. Kad se model indirektnog imovinskog cenzusa primjenjuje u poređenju s modelom potrošnje na električnu energiju, broj dobitnika u prvoj kvantili je u načelu veći, a broj gubitnika manji. To pokazuje da je PMT precizniji metod ciljanja od modela zasnovanog na potrošnji na električnu energiju.

Za treći scenario smo istražili upotrebu indirektnog imovinskog cenzusa sa filterom dodatim jednostavnom indirektnom imovinskom cenzusu, te model zasnovan na potrošnji na električnu energiju (vidi Tabelu 14). Razlike između dobitnik i gubitnika sa i bez filtera kao dodatka na indirektni imovinski cenzus ilustriraju uticaj koji filter obično ima: dok je udio dobitnika u prvoj kvantili malo manji kada se primijeni filter, udio gubitnika je malo veći. Ovo je rezultat smanjenja greške uključivanja, ali u isto vrijeme se neizbježno povećava greška isključivanja.

Tabela 7. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, dječiji dodatak, scenario I, FBiH

<i>Dječiji dodatak</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	<i>Ukupno</i>
Gubitnici	0,3%	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%	0,8%
Dobitnici	1,3%	1,1%	1,0%	1,0%	0,9%	5,3%
Ostaju korisnici	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,5%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju I.

Tabela 8. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario I, FBiH

<i>Model indirektnog imovinskog cenzusa</i>		Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	<i>Ukupno</i>
<i>Obuhvat programa</i>							
	10%						
Gubitnici		0,9%	0,8%	0,4%	0,4%	0,4%	2,8%
Dobitnici		6,9%	1,6%	0,5%	0,1%	0,1%	9,2%
Ostaju korisnici		0,7%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
	15%						
Gubitnici		0,5%	0,7%	0,3%	0,4%	0,4%	2,2%
Dobitnici		9,1%	2,8%	1,0%	0,6%	0,1%	13,6%
Ostaju korisnici		1,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%
	20%						
Gubitnici		0,4%	0,6%	0,3%	0,4%	0,3%	2,0%
Dobitnici		11,1%	4,5%	1,7%	0,9%	0,2%	18,4%
Ostaju korisnici		1,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	1,6%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju I.

Tabela 9. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za električnu energiju, scenario I, FBiH

<i>Model potrošnje za el. energiju</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	<i>Ukupno</i>
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	1,0%	0,8%	0,4%	0,4%	0,4%	3,0%
Dobitnici	5,0%	2,5%	1,1%	0,4%	0,4%	9,4%
Ostaju korisnici	0,5%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
15%						
Gubitnici	0,9%	0,8%	0,4%	0,4%	0,4%	2,8%
Dobitnici	6,4%	3,9%	2,1%	1,1%	0,7%	14,2%
Ostaju korisnici	0,7%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
20%						
Gubitnici	0,9%	0,7%	0,4%	0,4%	0,3%	2,7%
Dobitnici	8,2%	5,0%	3,0%	1,9%	0,9%	19,1%
Ostaju korisnici	0,7%	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,9%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju I.

Tabela 10. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario II, FBiH

<i>Model indirektnog imovinskog cenzusa</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	<i>Ukupno</i>
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	0,9%	0,8%	0,4%	0,4%	0,4%	2,8%
Dobitnici	6,9%	1,6%	0,5%	0,1%	0,1%	9,2%
Ostaju korisnici	0,7%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
15%						
Gubitnici	0,5%	0,7%	0,3%	0,4%	0,4%	2,2%
Dobitnici	9,1%	2,8%	1,0%	0,6%	0,1%	13,6%
Ostaju korisnici	1,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%
20%						
Gubitnici	0,4%	0,6%	0,3%	0,4%	0,3%	2,0%
Dobitnici	11,1%	4,5%	1,7%	0,9%	0,2%	18,4%
Ostaju korisnici	1,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	1,6%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju II.

Tabela 11. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za el. energiju, scenario II, FBiH

<i>Model potrošnje za el. energiju</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	1,0%	0,8%	0,4%	0,4%	0,4%	3,0%
Dobitnici	5,0%	2,5%	1,1%	0,4%	0,4%	9,4%
Ostaju korisnici	0,5%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
15%						
Gubitnici	0,9%	0,8%	0,4%	0,4%	0,4%	2,8%
Dobitnici	6,4%	3,9%	2,1%	1,1%	0,7%	14,2%
Ostaju korisnici	0,7%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
20%						
Gubitnici	0,9%	0,7%	0,4%	0,4%	0,3%	2,7%
Dobitnici	8,2%	5,0%	3,0%	1,9%	0,9%	19,1%
Ostaju korisnici	0,7%	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,9%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju II.

Tabela 12. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario III, FBiH

<i>Model indirektnog imovinskog cenzusa</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	1,6%	1,8%	1,1%	1,0%	0,8%	6,3%
Dobitnici	6,0%	1,5%	0,5%	0,1%	0,1%	8,3%
Ostaju korisnici	1,4%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,7%
15%						
Gubitnici	1,2%	1,7%	1,0%	1,0%	0,8%	5,6%
Dobitnici	8,3%	2,8%	1,0%	0,6%	0,1%	12,7%
Ostaju korisnici	1,9%	0,3%	0,1%	0,0%	0,0%	2,3%
20%						
Gubitnici	1,0%	1,5%	0,9%	0,9%	0,7%	5,0%
Dobitnici	10,1%	4,4%	1,6%	0,8%	0,2%	17,0%
Ostaju korisnici	2,0%	0,5%	0,2%	0,1%	0,1%	2,9%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju III.

Tabela 13. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za električnu energiju, scenario III, FBiH

<i>Model potrošnje za el. energiju</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	2,0%	1,9%	1,0%	1,0%	0,7%	6,7%
Dobitnici	4,4%	2,5%	1,0%	0,4%	0,4%	8,7%
Ostaju korisnici	1,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	1,3%
15%						
Gubitnici	1,8%	1,8%	0,9%	1,0%	0,7%	6,2%
Dobitnici	5,8%	3,8%	2,0%	1,1%	0,6%	13,2%
Ostaju korisnici	1,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	1,8%
20%						
Gubitnici	1,6%	1,5%	0,9%	0,9%	0,7%	5,6%
Dobitnici	7,4%	4,7%	2,9%	1,8%	0,9%	17,7%
Ostaju korisnici	1,5%	0,5%	0,1%	0,1%	0,1%	2,4%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju III.

Tabela 14. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, indirektni imovinski cenzus + filter, scenario III, FBiH

<i>Indirektni imovinski cenzus + filter</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	1,8%	1,8%	1,1%	1,0%	0,8%	6,5%
Dobitnici	5,3%	1,3%	0,4%	0,1%	0,1%	7,1%
Ostaju korisnici	1,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%
15%						
Gubitnici	1,5%	1,8%	1,0%	1,0%	0,8%	6,1%
Dobitnici	6,6%	2,1%	0,5%	0,4%	0,1%	9,8%
Ostaju korisnici	1,5%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	1,9%
20%						
Gubitnici	1,4%	1,6%	0,9%	1,0%	0,8%	5,7%
Dobitnici	7,8%	3,1%	1,0%	0,5%	0,2%	12,6%
Ostaju korisnici	1,6%	0,4%	0,1%	0,1%	0,0%	2,3%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju III.

2.3 Raspodjela naknada i prosječan udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera

U ovom dijelu evaluiramo: (1) distribuciju naknada po kvantilama potrošnje i (2) prosječan udio naknada u potrošnji domaćinstava nakon transfera po kvantilama potrošnje. Formule korištene za izračunavanje ovih mjerila date su u prilogu. Treba napomenuti da je svaki od scenarija zasnovan na različitom nivou potrošnje prije transfera, što može dovesti do neznatno drugačijeg rangiranja domaćinstava u kvantilama u scenarijima I – III.

Scenario I

Grafikoni 2 i 3 prikazuju raspodjelu naknada po kvantilama potrošnje, a Grafikon 4 prikazuje prosječan udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava poslije izvršenja transfera za prvu kvantilu potrošnje u scenariju I. Crvene strelice pokazuju procijenjenu distribuciju i udjele naknada u potrošnji domaćinstava u trenutnoj situaciji. Prikazane su različite opcije naknada za dva metoda ciljanja: indirektni imovinski cenzus u kombinaciji s kategorijskim ciljanjem kao i model zasnovan na potrošnji za električnu energiju u kombinaciji s kategorijskim ciljanjem.

Grafikoni 2 i 3 ilustruju da su naknade tri nova programa u cjelini (dječije naknade, invalidske naknade i socijalna pomoć mnogo efikasnije distribuirana prema siromašnima u poređenju sa trenutnom situacijom. Trenutno siromašna domaćinstva primaju 41,3% ukupnih naknada, dok novi metodi ciljanja imaju potencijal da povećaju ovaj udio na do 63,5%. Ovaj rezultat se postiže kada se naknade za program socijalne pomoći sa jedinstvenim nivoima naknada, ciljane indirektnim imovinskim cenzusom, alociraju prema 10% najsiromašnijih pojedinaца.

Usmjeravanje resursa prema siromašnima efikasnije primjenom indirektnog imovinskog cenzusa u poređenju sa mehanizmom ciljanja zasnovanim na potrošnji za električnu energiju. Međutim, kad se uzme u obzir da je za model potrošnje električne energije lakše provjeriti kvalifikovanost i da je znatno manje zahtjevan u administrativnom smislu, on predstavlja dobru alternativu modelu indirektnog imovinskog cenzusa.

Logično je da, kad se poveća obuhvat programa, manji dio ukupnog budžeta stiže do prve kvantile zbog povećanog odliva resursa prema drugim kvantilama. Analiza distribucije korisnika u dijelu I ove studije – “Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu, prvi dio” – pokazala je da veći obuhvat programa prati veća greška uključenja⁴, što dovodi do ovog odliva resurse nesiromašnima.

U slučaju jedinstvenih naknada koje se dodjeljuju primjenom indirektnog imovinskog cenzusa, udio ukupnih naknada koji stiže do prve kvantile kreće se od 63,5% za obuhvat programa od 10% do 53,3% za obuhvat programa od 20%. Ovo znači da, na primjer, kada se cilja najsiromašnijih 10% primjenom jedinstvenih naknada, 36,5% ukupnog budžeta se u stvari troši na nesiromašni dio populacije. Ovi udjeli slijede isti obrazac kod ciljanja zasnovanog na potrošnji električne energije, ali su nešto niži nego kor primjene indirektnog imovinskog cenzusa. To je posljedica činjenica da su dječiji dodatak i invalidnine zasnovani na pravima, a nisu ciljani na siromašne. Pošto se za ove naknade ne sprovodi prihodovni cenzus, njihova distribucija nije jednako koncentrisana u prvoj kvantili potrošnje.

Poređenjem stepenovanih i jedinstvenih naknada kod jednakog obuhvata programa (tj, jedinstvene naknade za obuhvat programa od 15% sa stepenovanom naknadom za obuhvat programa od 15%), možemo vidjeti da naknade koje se dodjeljuju po razredima dosljedno

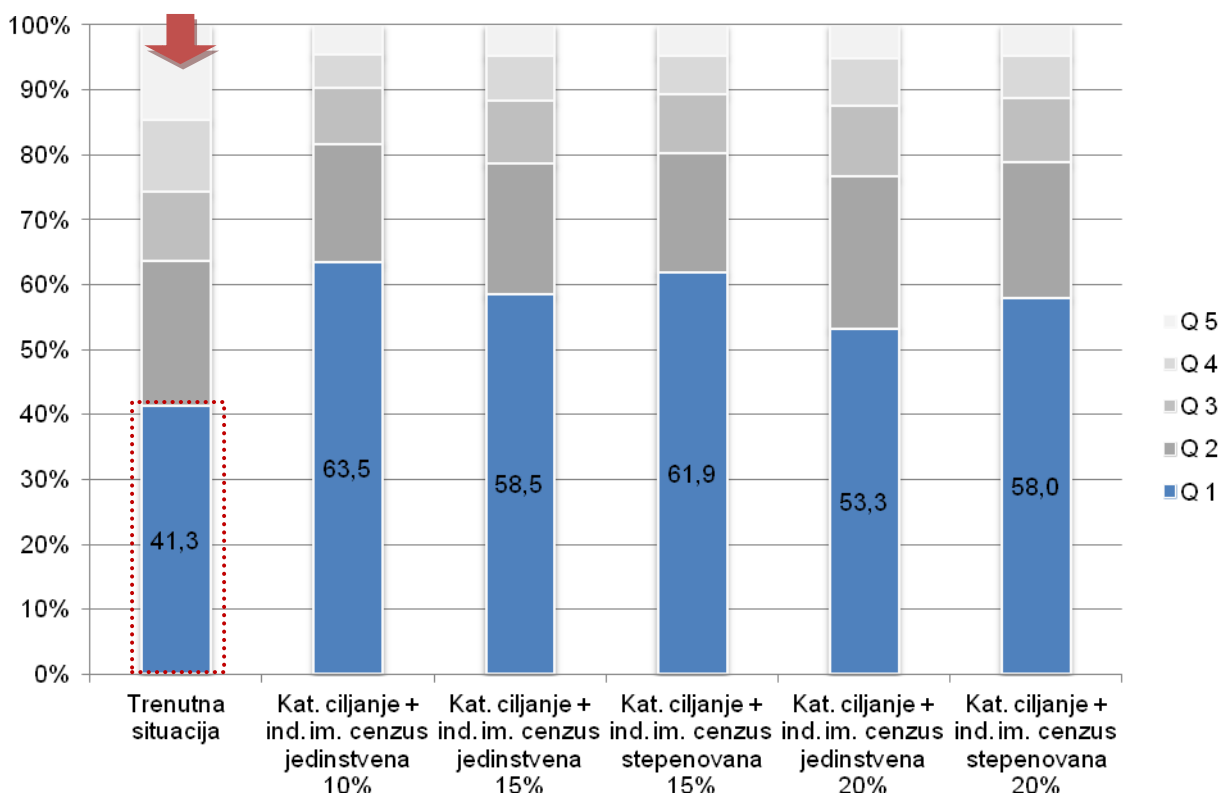
⁴ Greška uključenja je procenat svih korisnika koji dobijaju neku naknadu iako u stvari ne pripadaju datoj ciljnoj grupi (100% minus udio korisnika koji spadaju u najsiromašniju kvantilu).

demonstriraju veću distribuciju siromašnima nego jedinstvene naknade. Kao što je izloženo u poglavlju 2,4, ovo je posljedica činjenice da su stepenovane naknade veće za najsiromašnije u okviru ciljne grupe, i obratno. Za obuhvat programa od 15% i 20%, prva kvantila potrošnje dobija 61,9%, odnosno 57,0% svih naknada, u poređenju sa 58,5% i 53,3% kad se radi o jedinstvenim naknadama. Adekvatnost naknada za sve simulirane opcije je nešto niža kada se kao mehanizam ciljanja primjenjuje model potrošnje za električnu energiju.

Grafikon 4 prikazuje ukupne naknade kao udio u potrošnji domaćinstva nakon transfera kod korisničkih domaćinstava u prvoj kvantili. Poredeći trenutnu situaciju – gdje prosječni udio iznosi 39,6% - sa opcijama da novim simuliranim naknadama, grafikon pokazuje da novi metodi ciljanja značajno smanjuju taj udio. Jedinstvena naknada alocirana kroz PMT za najsiromašnijih 10% populacije rezultira prosječnim udjelom od 12,2% u potrošnji siromašnih domaćinstava nakon transfera. Uzimajući u obzir da je budžet ograničen i da se broj korisnika jako povećava u poređenju sa trenutnom situacijom, ovo opadanje nije iznenađujuće (vidi TabeluTabela 6).

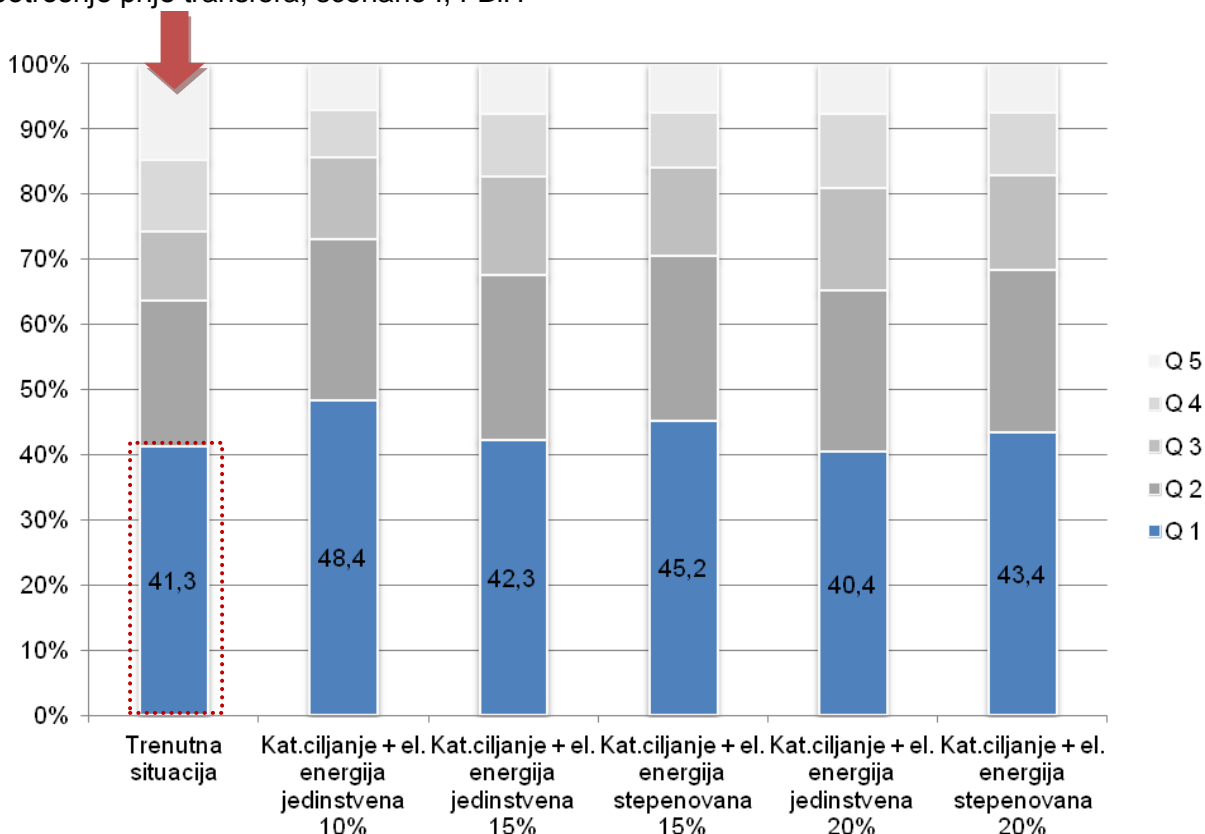
Udjeli su najveći za najmanje obime programa. Uzimajući u obzir da se ukupni broj korisnika povećava sa povećanjem obuhvata programa, samim tim će se smanjiti nivoi naknada. Kada se naknade dodjeljuju primjenom indirektnog imovinskog cenzusa, prosječni udio jedinstvenih naknada u potrošnji domaćinstva poslije transfera se kreće od 12,2% za obuhvat programa od 10% do 8,0% za obuhvat programa od 20%. Prilikom poređenja jednakih obuhvata programa za jedinstvene i stepenovane naknade, ove druge pokazuju relativno višu adekvatnost naknada zbog svoje progresivnije distribucije.

Grafikon 2. Raspodjela ukupnih naknada usmjerenih putem modela indirektnog imovinskog cenzusa u kombinaciji sa kategorijskim ciljanjem (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario I, FBiH

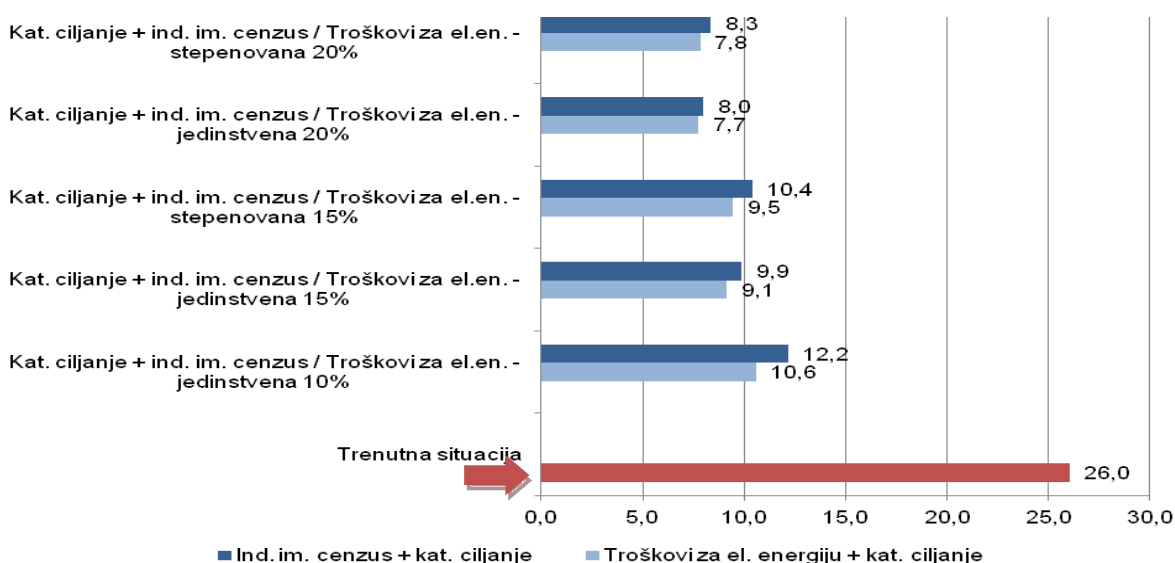
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju I.

Grafikon 3. Raspodjela ukupnih naknada usmjerenim putem modela potrošnje za električnu energiju u kombinaciji sa kategorijskim ciljanjem (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario I, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju I.

Grafikon 4. Udio ukupnih naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju u kombinaciji s kategorijskim ciljanjem (u %), prva kvantila potrošnje, scenario I, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju I.

Scenario II

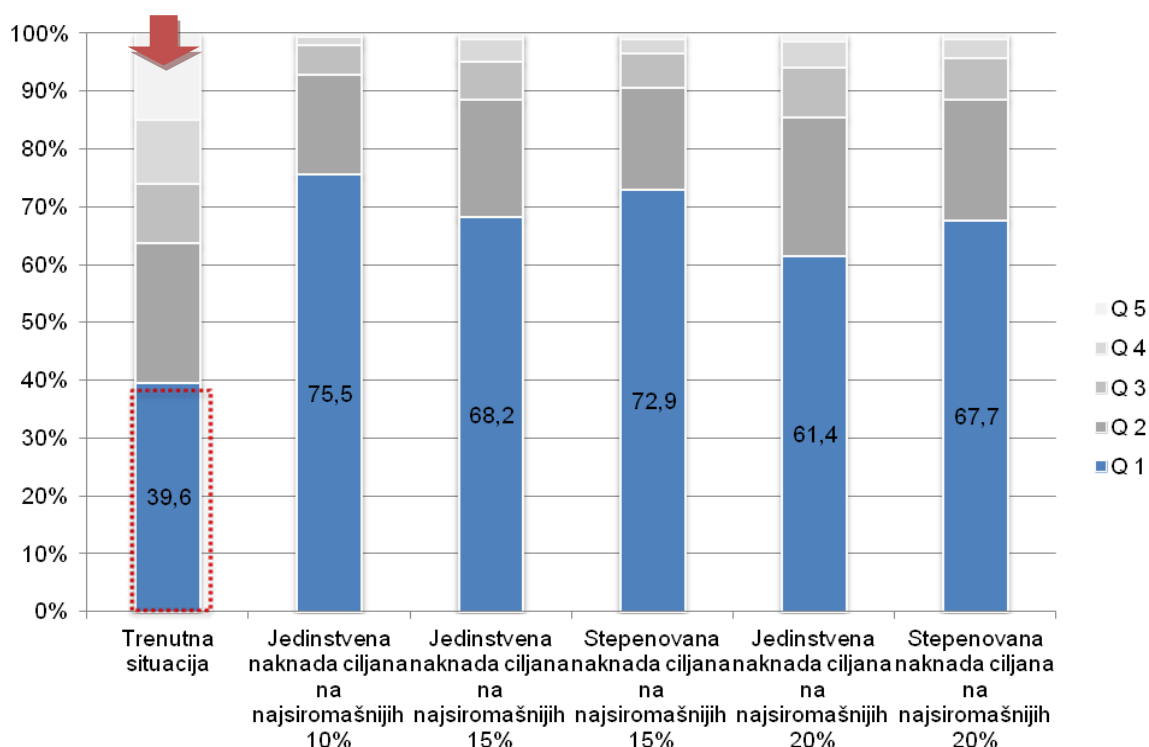
Grafikoni 5 i 6 prikazuju distribuciju naknada po kvantilama potrošnje, dok Grafikon 7 prikazuje prosječne udjele naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava poslije transfera za prvu kvantilu potrošnje primjenom modela indirektnog imovinskog cenzusa i hibridnog modela zasnovanog na potrošnji za električnu energiju u scenariju II. Crvena strelica pokazuje trenutnu situaciju.

Grafikoni ilustruju da se trenutna distribucija naknada može značajno poboljšati putem efikasnijih metoda ciljanja. Simulacije pokazuju da se za, ovaj scenario, udio ukupnih naknada koje dopiru do prve kvantile potrošnje može povećati sa 39,6% na skoro 76%. Ponovo naglašavamo da se ovaj optimalni rezultat može postići ukoliko se jedinstvena naknada kroz indirektni imovinski cenzus dodjeljuje najsiriomašnjih 10% populacije.

Pored činjenice da nova distribucija naknada u ovom scenariju pokazuje ekstremniji porast zbog novih metoda ciljanja u poređenju sa prethodno opisanim scenarijem, scenario II pokazuje uglavnom iste obrasce u distribuciji naknada kao i scenario I. Kad se uzme u obzir da bi smanjenje siromaštva trebalo da bude cilj ovog programa, indirektni indirektni imovinski cenzus daje bolje rezultate nego model zasnovan na potrošnji za električnu energiju, programi manjeg obuhvata daju bolje rezultate nego programi većeg obuhvata, a stepenovane naknade daju bolje rezultate nego jedinstvene naknade. Međutim, za razliku od scenarija I, koji simulira dva programa zasnovana na pravima povrh programa koji je usmjeren na siromašne, u scenariju II simuliran je isključivo program zasnovan na potrebama koji je namijenjen ublažavanju siromaštva. Ovo dovodi do veće koncentracije naknada u prvoj kvantili. Kada se za ciljanje koristi indirektni imovinski cenzus, distribucija naknada u okviru prve kvantile kreće se od 75,5% do 61,4% za jedinstvene naknade pri programima sa obuhvatom od 10% do 20%, i od 72,9% do 67,7% za stepenovane naknade kod programa sa obuhvatom od 15% do 20%. Ove brojke su u scenariju I 8 do 10 procentnih poena niže.

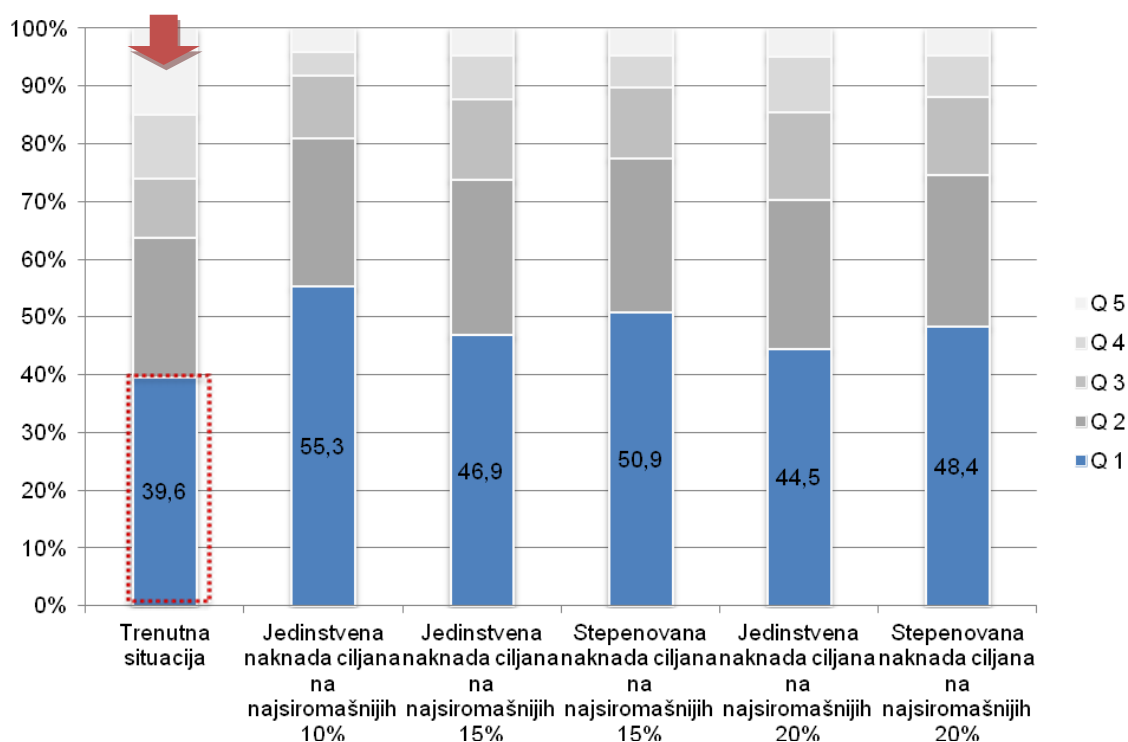
Grafikon 7 pokazuje prosječni udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera u prvoj kvantili potrošnje. Kao i u prethodnom scenariju, prosječni udjeli značajno opadaju u poređenju trenutne situacije (33,5%) sa simuliranom situacijom, gdje je prosječni udio između 14,4% i 7,4%. Ovo je, ponovo, rezultat ograničenog budžeta koji se može raspodijeliti na mnogo veći broj korisnika nego što ih ima u trenutnoj situaciji (Vidi Tabela 6). Nadalje, grafikon još pokazuje slične obrasce koji se mogu uočiti u scenariju I. Načelno je prosječni udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera veći kad se za ciljanje primijeni indirektni imovinski cenzus u poređenju sa metodom zasnovanim na potrošnji za električnu energiju, kod programa manjeg u poređenju s programima većeg obuhvata, kao i kod stepenovanih naknada u poređenju sa jedinstvenim naknadama. Kada se ciljanje naknada vrši putem indirektnog imovinskog cenzusa, prosječni udio naknada u potrošnji domaćinstava poslije transfera kreće se od 14,4% za program obuhvata od 10% sa jedinstvenim naknadama do 7,4% za program obuhvata 20% sa jedinstvenim naknadama.

Grafikon 5. Raspodjela ukupnih naknada usmjerenim putem modela indirektnog imovinskog cenzusa (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario II, FBiH

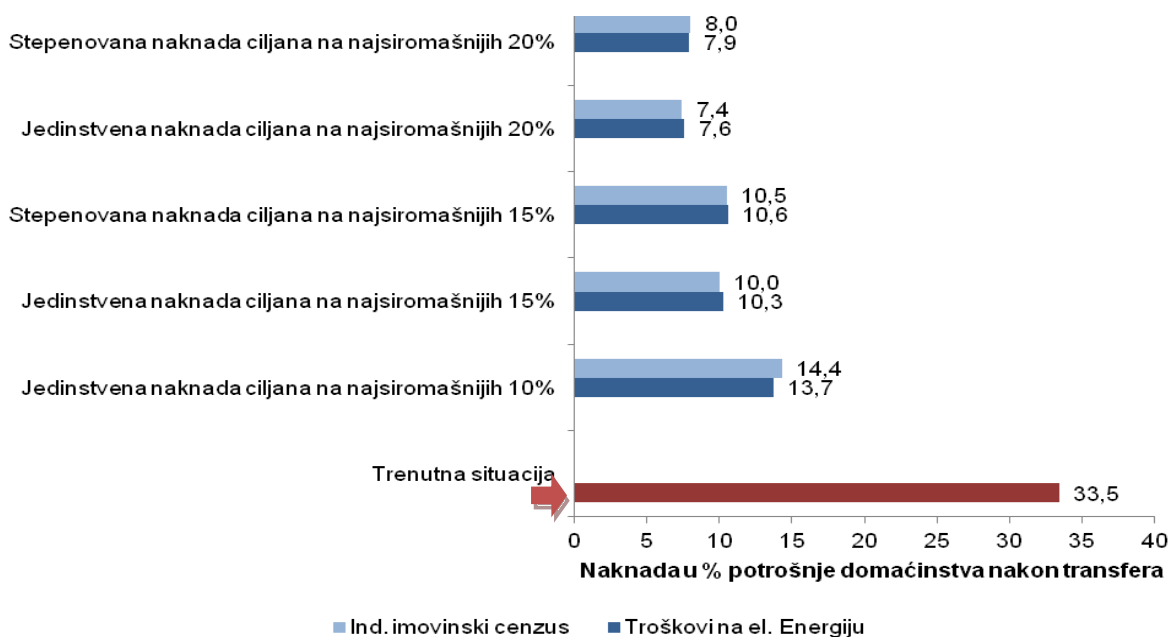
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju II.

Grafikon 6. Raspodjela naknada usmjerenim putem modela potrošnje za električnu energiju (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario II, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju II.

Grafikon 7. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju (u %), prva kvantila potrošnje, scenario II, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju II.

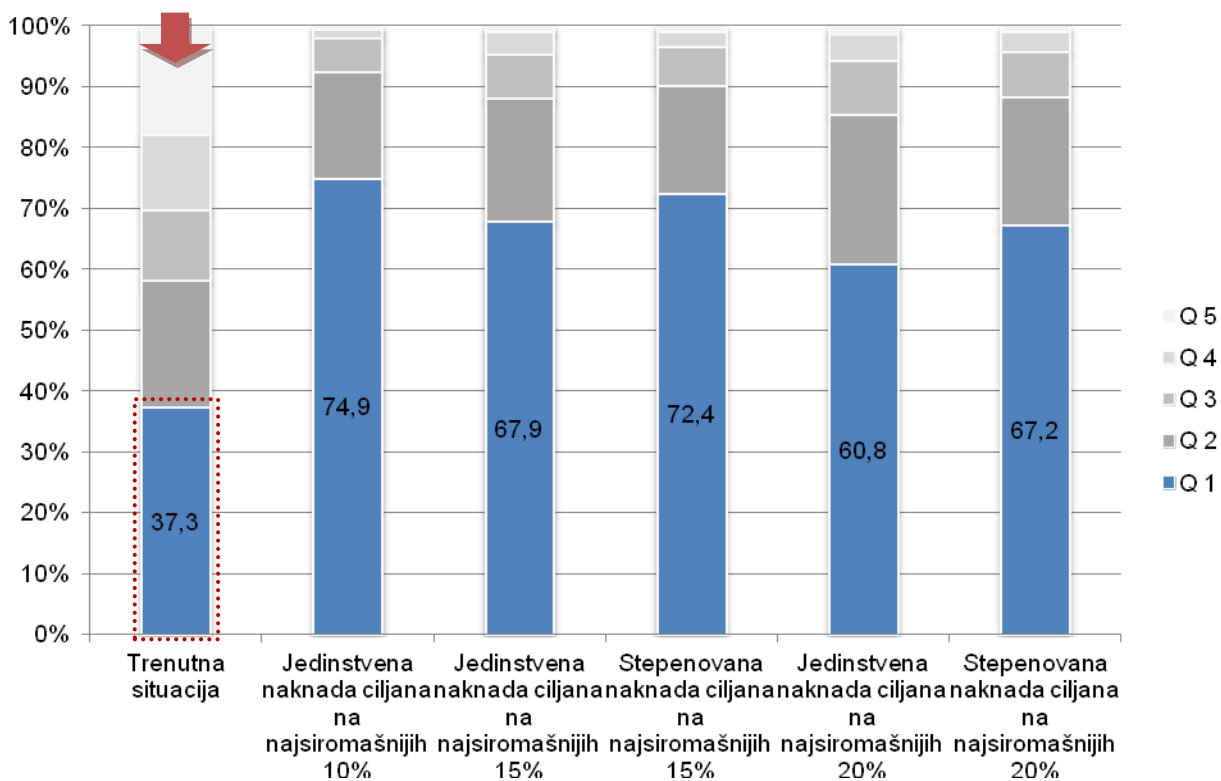
Scenario III

Grafikoni 8, 9 i 10 prikazuju distribuciju naknada po kvantilama potrošnje, a Grafikon 11 prikazuje prosječan udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava poslije transfera za prvu kvantilu potrošnje po scenariju III. Crvene strelice pokazuju trenutnu situaciju. Grafikoni prikazuju rezultate dobijene primjenom indirektnog imovinskog cenzusa i modela zasnovanog na potrošnji za električnu energiju, kao i rezultate hibridnog modela koji kombinuje PMT sa filterom.

Preraspodjela naknada u ovom scenariju je najučinkovitija u smislu povećanja količine sredstava koja se usmjeravaju na siromašne. Kada se jedinstvena naknada cilja kroz PMT na najsiromašnijih 10%, udio sredstava koja dopiru do najsiromašnije kvantile iznosi otprilike dvostruko više od udjela koje trenutno dopire do najsiromašnije kvantile; dok trenutno 37,1% ukupnih naknada dopire do najsiromašnije petine stanovništva, simulacije pokazuju da se ovaj udio može povećati na nivo do 74,9%. Novi testirani metodi ciljanja u ovom scenariju poboljšavaju distribuciju naknada još više u poređenju sa jednostavnim indirektnim imovinskim cenzusom: dodavanje filtera na indirektni imovinski cenzus povećava udio naknada koje se usmjeravaju na najsiromašnju kvantilu populacije na 76,6%.

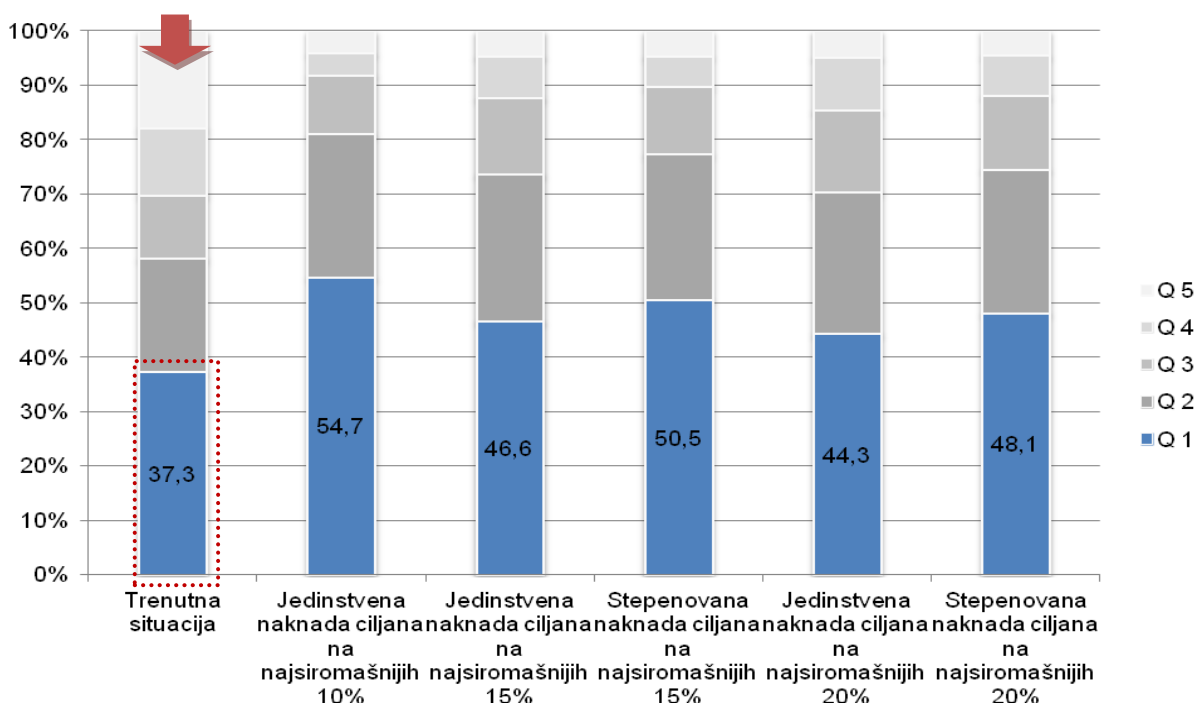
Grafikon 10 pokazuje prosječni udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera u prvoj kvantili potrošnje. U poređenju sa prethodno opisanim scenarijima, opadanje prosječnih udjela u poređenju sa trenutnom situacijom je najmanje. Pored toga, prosječni udjeli su viši nego u scenariju I i II i dopiru i preko 20%. Najveći su kada se, pored indirektnog imovinskog cenzusa, primjenjuje i filter zbog toga što filter smanjuje broj korisnika. Dostupni budžet se, prema tome, može raspodijeliti na manji broj korisnika, što rezultira višim nivoom naknada (viti Tabela 6). Najbolji rezultati se postižu kada se jedinstvena naknada dodijeli najsiromašnijih 10% populacije, što rezultira udjelom od 24,7% u poređenju sa 27,0% u trenutnoj situaciji.

Grafikon 8. Raspodjela naknada usmjerenim putem modela indirektnog imovinskog cenzusa (u %), različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

Grafikon 9. Raspodjela naknada usmjerenim putem modela potrošnje za električnu energiju, (u %) različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

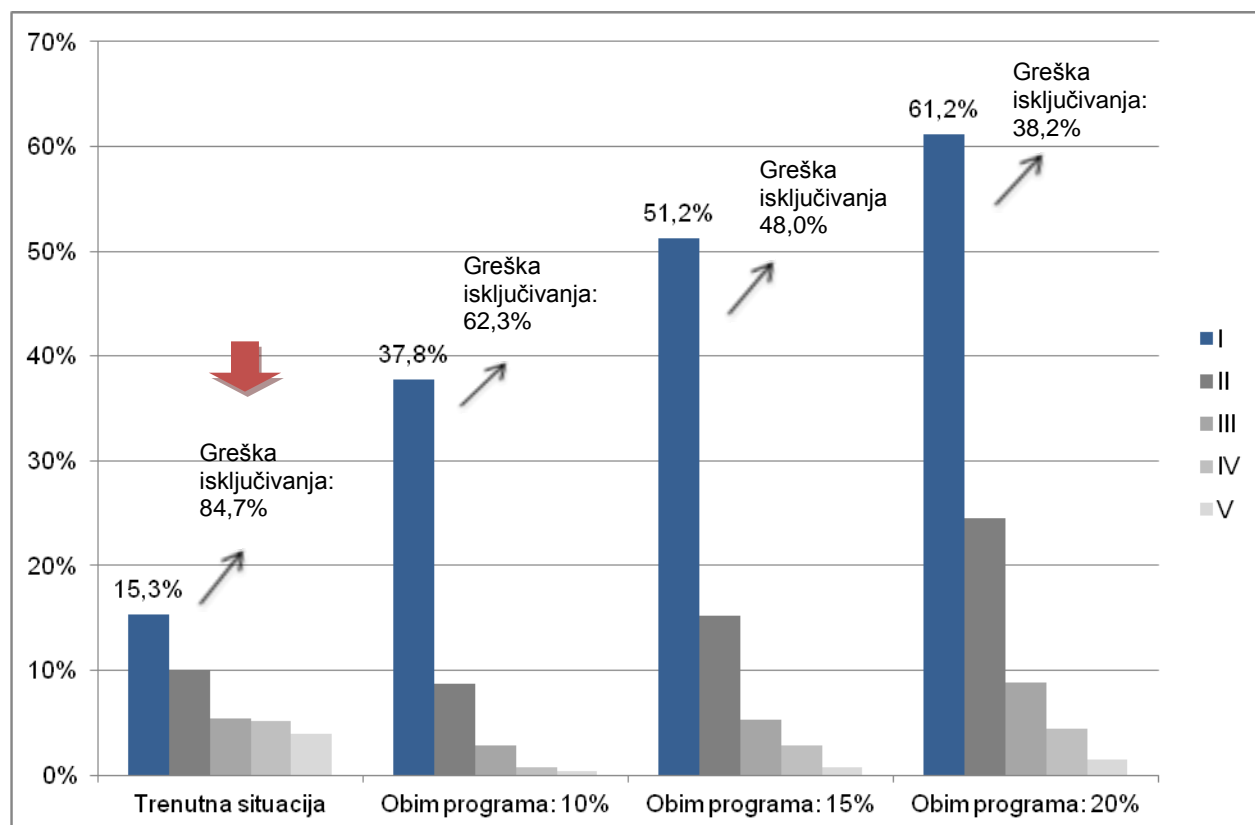

2.4 Obuhvat i distribucija korisnika

Grafikoni 12 – 14 pokazuju obuhvat korisnika za različite metode ciljanja u scenariju III. Za svaki metod ciljanja je prikazan obuhvat u trenutnoj situaciji, kao i za različite obime programa u simulacijama. Napominjemo da su obuhvat i distribucija za scenario II i III šablonski slični, iako podrazumijevaju zamjenu malo drugačijeg seta naknada. Grafikoni ispod pokazuju da 15,3% korisnika u prvoj kvantili potrošnje prima naknadu u trenutnoj situaciji i, prema tome, „pokriveni“ su naknadama zamijenjenim u scenariju III.

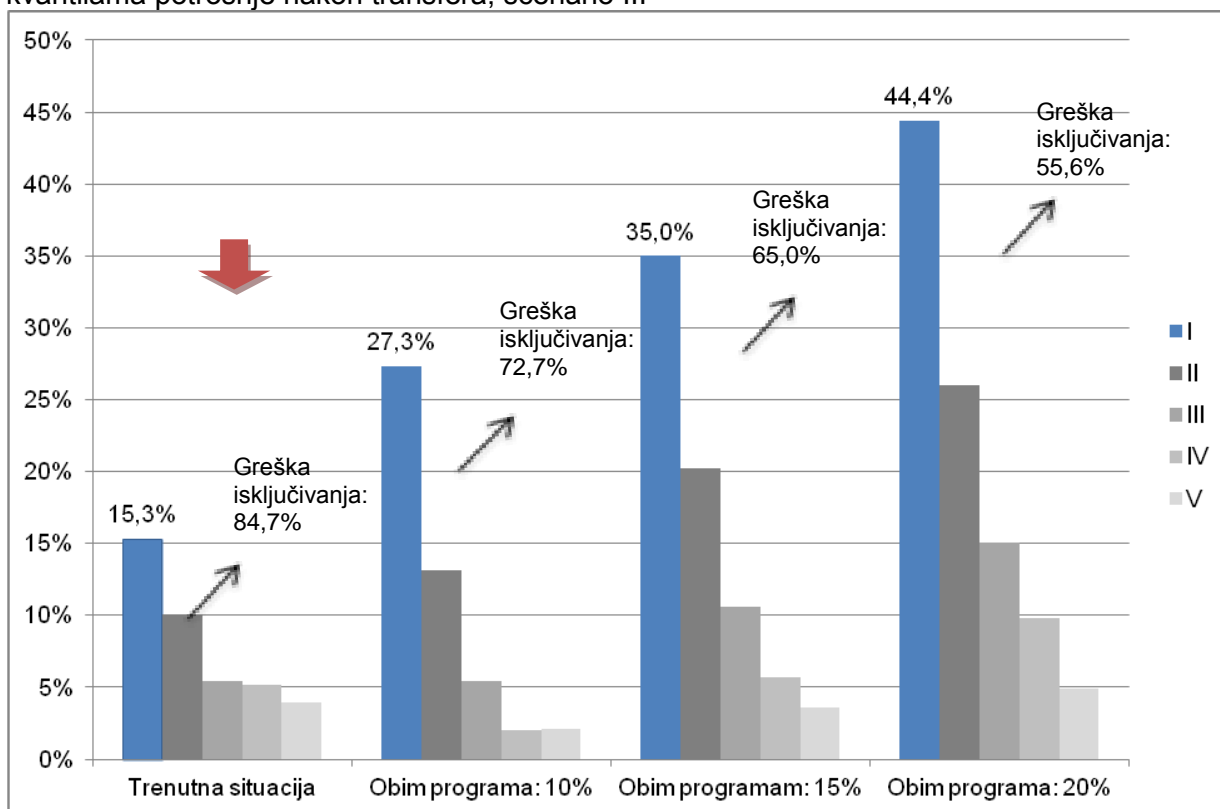
Grafikoni pokazuju da svi metodi ciljanja imaju potencijal da značajno povećaju obuhvat u poređenju sa trenutnom situacijom, posebno za korisnike u prvoj kvantili. Ovo je čak slučaj i u malim obimima programa. Obim programa je direktno povezan sa obuhvatom: veći obim programa povećava obuhvat prve kvantile i, stoga, smanjuje grešku isključivanja u većoj mjeri nego mali obimi programa. Kada se naprave poređenja različitih metoda ciljanja, indirektni imovinski cenzus pokazuje najpoželjnije rezultate. On ima potencijal da poveća obuhvat prve kvantile sa samo 15,3% u trenutnoj situaciji na preko 60% nakon zamjene naknada uključenih u simulaciju u scenariju III programom koji cilja siromašna domaćinstva.

Grafikon 12. Obuhvat korisnika, model indirektnog imovinskog cenzusa, različiti obimi programa po kvantilama potrošnje nakon transfera, scenario III

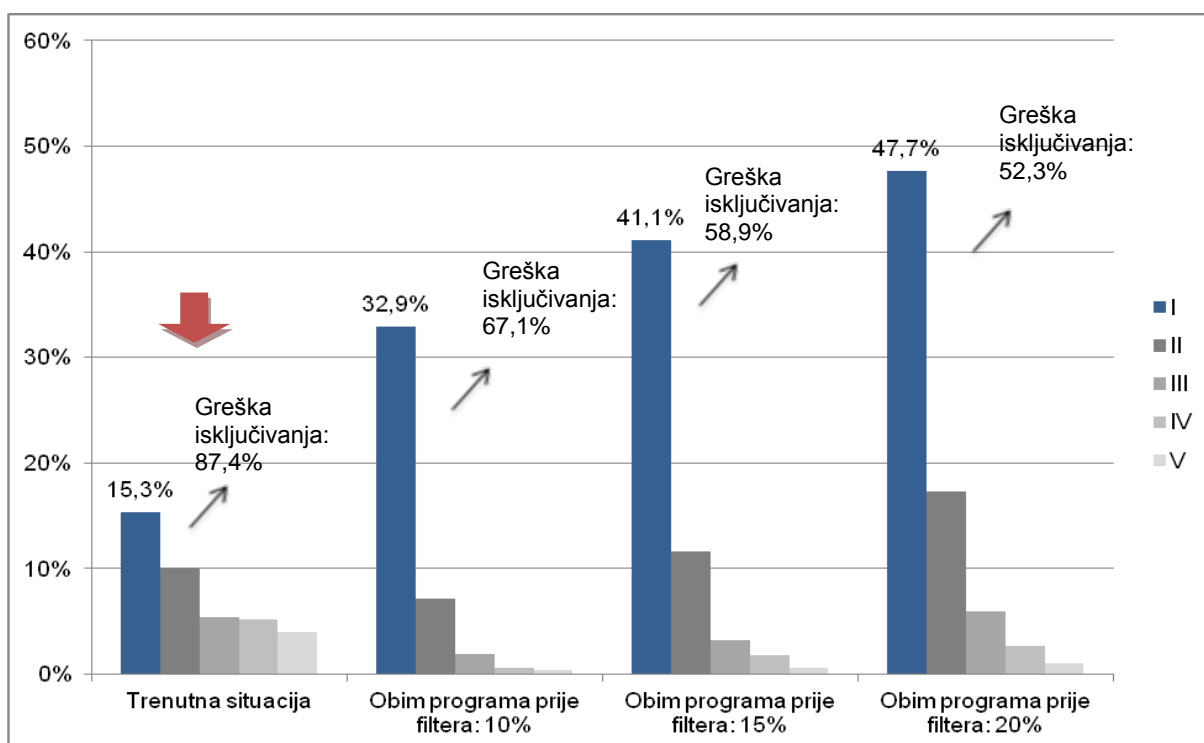
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011, Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

Grafikon 13. Obuhvat korisnika, model potrošnje na el. energiju, različiti obimi programa po kvantilama potrošnje nakon transfera, scenario III

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

Grafikon 14. Obuhvat korisnika, hibridni model (PMT + filter), različiti obimi programa po kvantilama potrošnje nakon transfera, scenario III

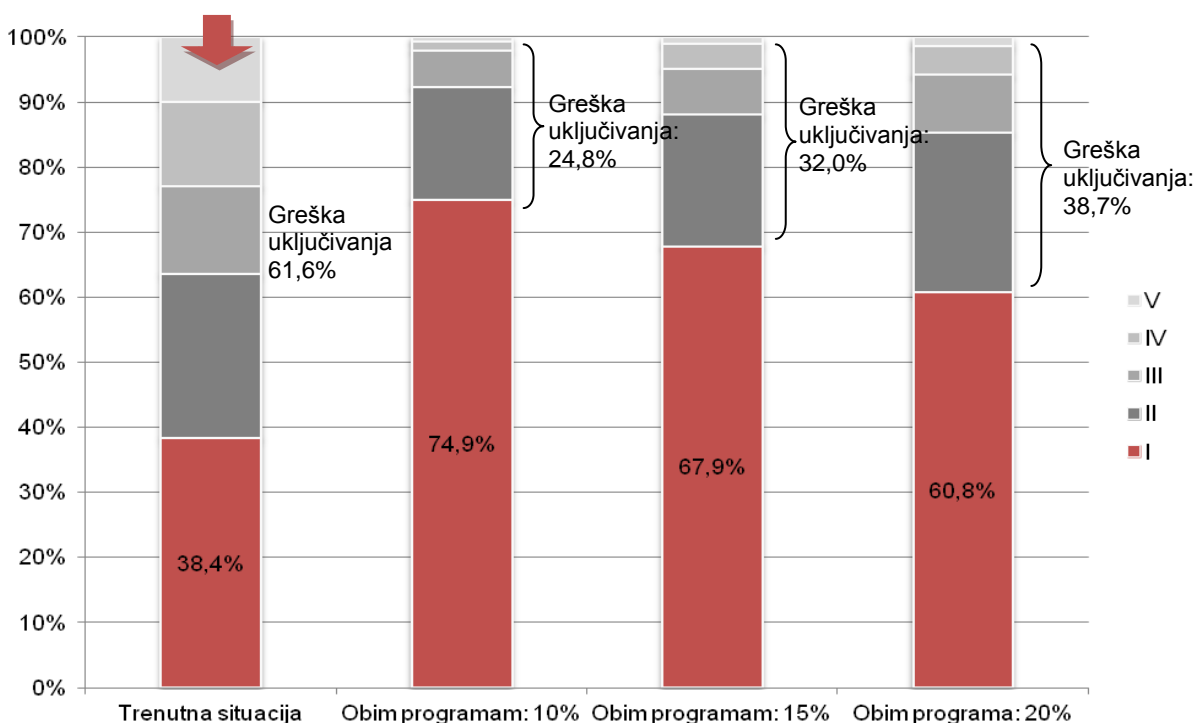
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

Grafikoni 15-17 pokazuju distribuciju korisnika kroz kvantile potrošnje za različite metode ciljanja. U okviru svakog metoda ciljanja oni pokazuju trenutnu situaciju i rezultat ciljanja različitih obima programa: najsiromašnijih 10, 15 i 20% populacije.

Grafikoni pokazuju da se distribucija korisnika može značajno približiti prvoj kvantili potrošnje upotrebom novih metoda ciljanja. Na primjer, indirektni imovinski cenzus ima potencijal da poveća udio korisnika smještenih u prvoj kvantili potrošnje sa 38,4% na 74,9%. Rezultati su čak i bolji kada se, pored indirektnog imovinskog cenzusa, primijeni filter i tada se udio korisnika u najsiromašnijoj kvantili povećava na skoro 77% za obim programa od 10%.

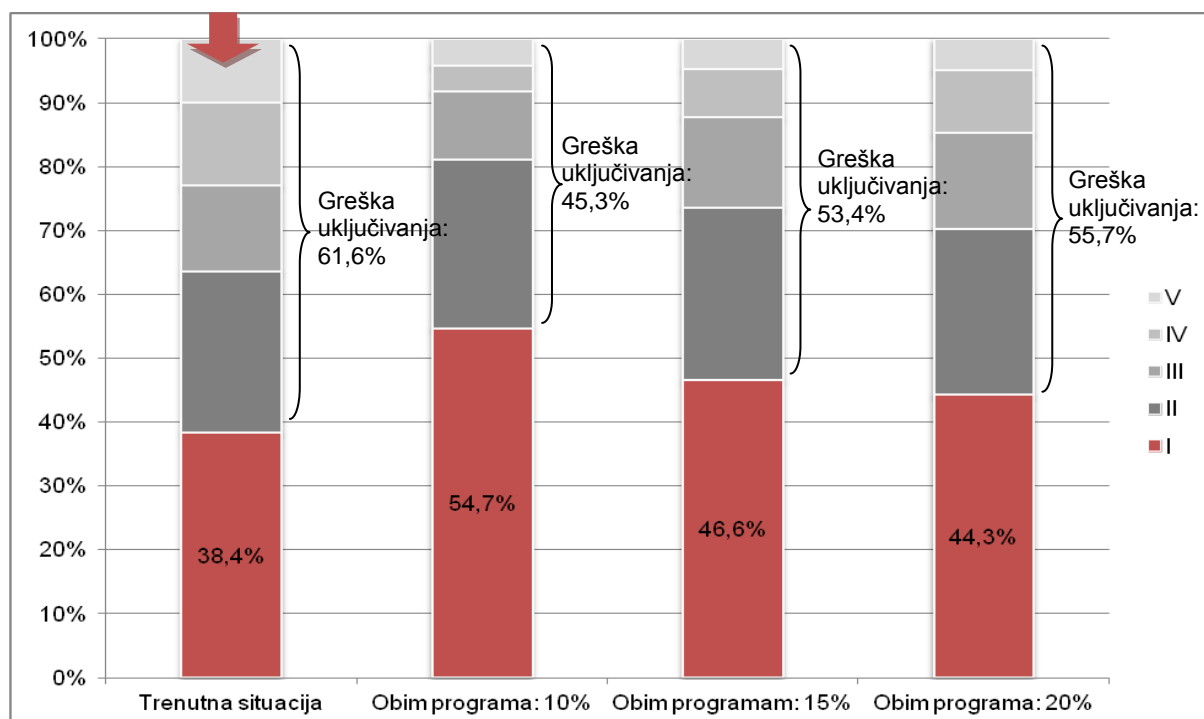
Manji programi su efikasniji u koncentriranju korisnika u prvoj kvantili potrošnje. Iako će se, u apsolutnom smislu, broj korisnika u prvoj kvantili potrošnje povećavati sa većim obimima programa (kao što je prikazano u brojkama obuhvata ranije), u relativnom smislu će se smanjiti zbog odljeva naknada na druge kvantile. To je dobro ilustrovano povećanom greškom uključivanja za programe sa većim sredstvima. Ponovo na primjeru indirektnog imovinskog cenzusa: za obim programa od 10% greška uključivanja iznosi 24,8%, dok se u obimu programa od 20% ona povećava na 38,7%. Prirodno je da filter smanjuje grešku uključivanja uvođenjem dodatnog kriterija za primanje naknade pored indirektnog imovinskog cenzusa: za najmanji obim programa greška uključivanja se smanjuje na 23,4%, u poređenju sa 24,8% za obim programa od 10% nakon primjene samo indirektnog imovinskog cenzusa.

Grafikon 15. Distribucija naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, različiti obimi programa prema kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III

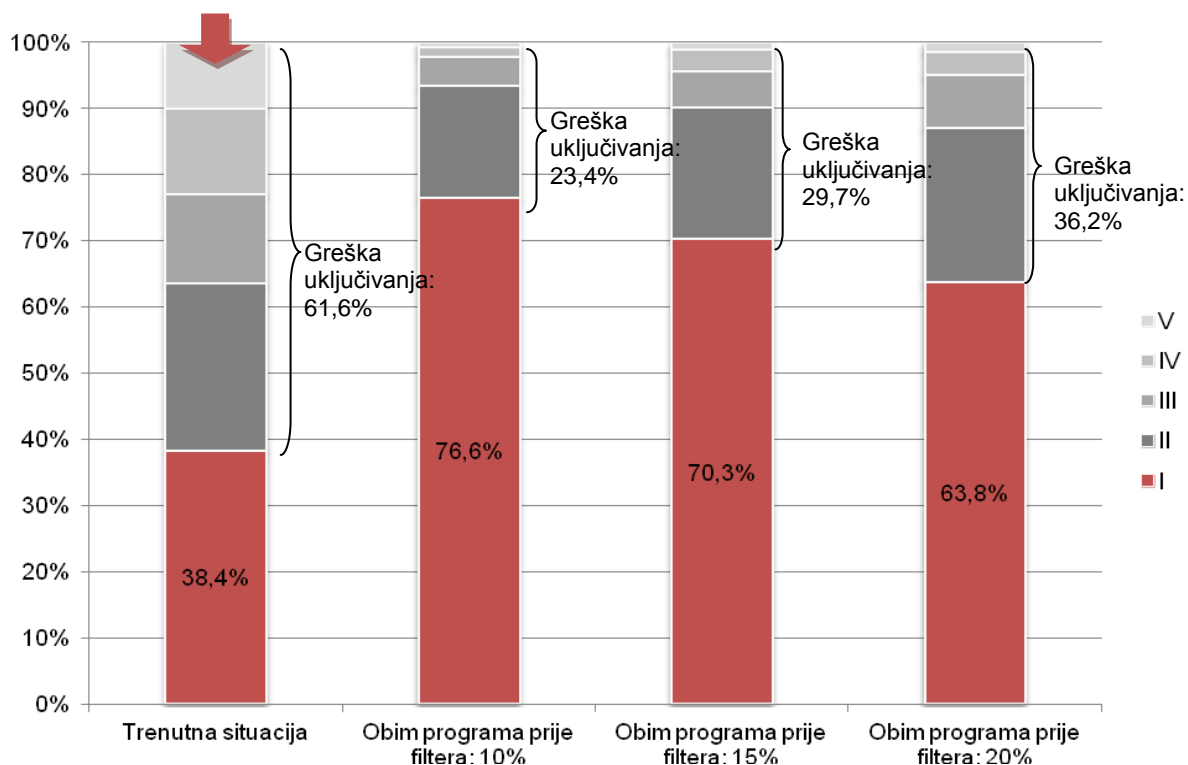
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

Grafikon 16. Distribucija naknada, model potrošnje na električnu energiju, različiti obimi programa po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

Grafikon 17. Distribucija korisnika, hibridni model (PMT + filter), različiti obimi programa po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario III

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju III.

2.5 Efekat na siromaštvo

Cilj simulacije alternativnih metoda ciljanja i različitih scenarija raspodjele budžeta je da se razmotri adekvatnost naknada alociranih kroz nove metode ciljanja. Kao što je opisano u uvodu u ovo poglavlje, većina programa koje smo simulirali imaju aspekte socijalne pomoći sa ciljem smanjenja teškoća i siromaštva u BiH. U prethodnim paragrafima smo posmatrali nekoliko mjera koje pokazuju da li ponuđeni novi metodi ciljanja utiču na poboljšanje ciljanja siromašnih. U ovom paragrafu posmatramo rezultate novih metoda ciljanja u smislu uticaja na siromaštvo: ocjenjujemo u kojoj mjeri nove naknade omogućavaju domaćinstvima da se izdignu iz siromaštva. Stoga je ocjena efekta na siromaštvo ključni aspekt analize adekvatnosti ovih programa. Radi evaluacije efekata različitih simuliranih opcija na siromaštvo, koristimo dva široko primjenljiva mjerila: stopu siromaštva i jaz siromaštva.⁵

Stopa siromaštva, koja se takođe naziva i indeks stope siromaštva, nam otkriva koliki dio ukupne populacije je siromašan (tj, ima nivo potrošnje koji je ispod linije siromaštva). U FBiH se osobe čija je potrošnja manja od 350 KM po ekvivalentu odrasle osobe⁶ smatraju siromašnim. Međutim, indeks stope siromaštva daje samo informacije o broju siromašnih bez indikacija o razmerama njihove potrebe. Iz perspektive smanjenja siromaštva, nije jednostavno samo smanjiti stopu siromaštva. Povrh toga, ključno je smanjiti dubinu siromaštva.

Jaz siromaštva nam otkriva ukupni novčani iznos potreban da se svi siromašni dovedu do nivoa minimalne potrošnje. Manji jaz siromaštva ukazuje nam da je potrošnja siromašnih u prosjeku bliža liniji siromaštva, dok je veći jaz siromaštva znak veće dubine siromaštva. U slučaju FBiH, ukupni iznos jaza siromaštva predstavlja budžet koji je potrebno dodijeliti siromašnima tako da bi svaka osoba dospjela na mjesečni nivo potrošnje od 350 KM po ekvivalentu odrasle osobe.

Sadašnji jaz siromaštva u FBiH – zasnovan na gore spomenutoj liniji siromaštva od 350 KM – iznosi 36,6 miliona KM mjesečno. Ovo znači da je, u *statusu quo*, ukupni mjesečni iznos potreban da se osigura da više niko ne živi ispod linije siromaštva, tj. da se ublaži svo postojeće siromaštvo, iznosi 36,6 miliona KM. Uzimajući u obzir da je u našim simulacijama nekoliko transfera "eliminirano" i zamijenjeno novim transferima, jaz koji treba popuniti kod svakog scenarija jednak je sadašnjem jazu od 36,6 miliona KM mjesečno plus iznos transfera koje treba zamijeniti. Na primjer, Grafikon 19 pokazuje da jaz siromaštva prije transfera koji treba popuniti za scenario I iznosi 36,6 miliona KM (sadašnji jaz) + 2,6 miliona KM (ukupni iznos transfera koji se zamjenjuju u scenariju I). Pošto su budžeti raspoloživi za scenarije I – III u svim slučajevima manji od odgovarajućeg ukupnog jaza za svaki scenario, ni u jednom od njih popunjavanje jaza nije izvodljivo. Ipak, može se očekivati da će treći scenario dati bolje rezultate u smislu smanjenja jaza siromaštva zbog svog relativno većeg budžeta.

Scenario I

Kad se neki od sada postojećih programa zamjenjuje kombinacijom univerzalnog programa dječijeg dodatka, invalidnine i programa socijalne pomoći ciljanog primjenom indirektnog imovinskog cenzusa ili modela zasnovanog na potrošnji za električnu energiju, uočavamo pozitivan, ali marginalan efekat na siromaštvo (vidjeti Grafikone 18 - 20 u daljem tekstu).

Grafikon 18 prikazuje kakav će biti efekat na stopu siromaštva s ciljnim grupama između 10% i 20% i s korištenjem različitih opcija naknada za smanjenje jaza siromaštva prije transfera. On ilustruje da se sadašnjom raspodjelom naknada nivo siromaštva u FBiH smanjuje samo

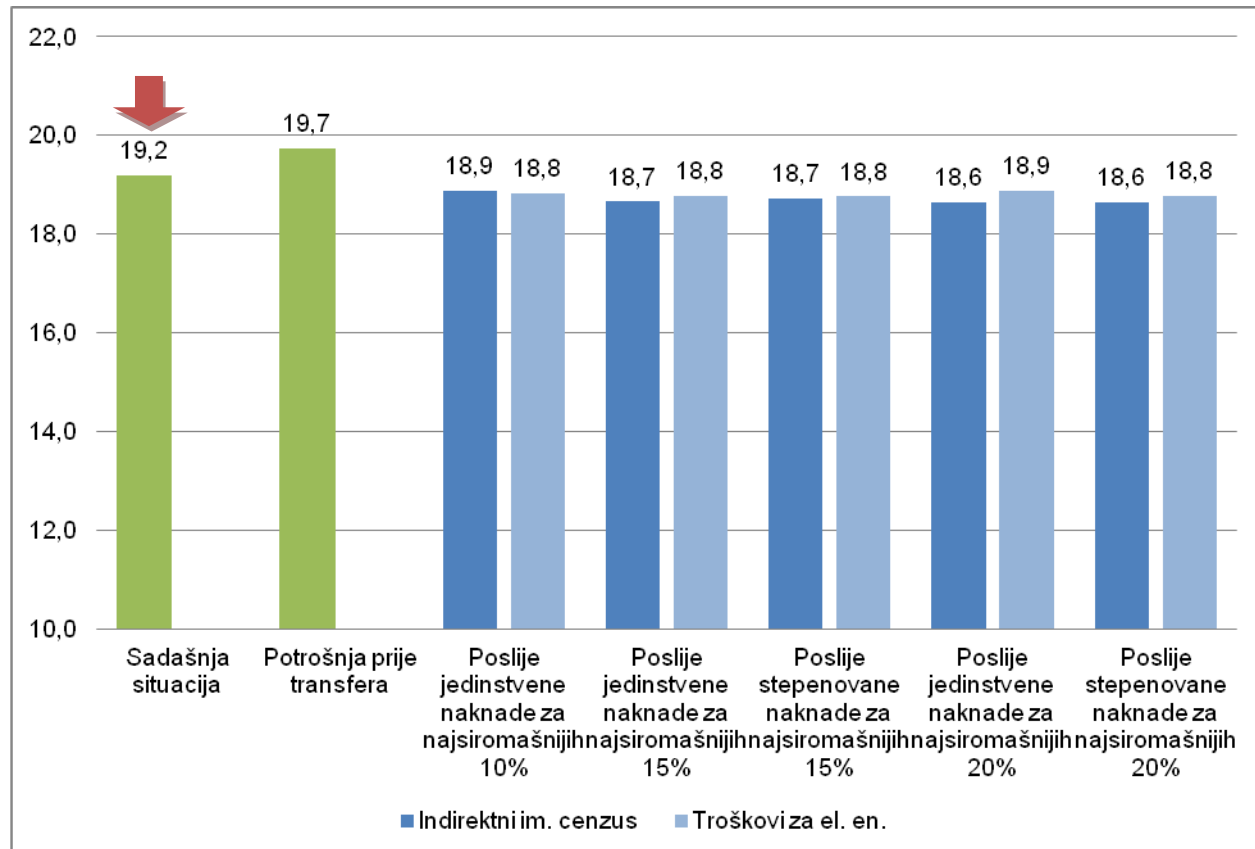
⁵ Molimo pogledati u Dodatku formule korištene pri izračunavanju stope i jaza siromaštva.

⁶ Molimo pogledati u odjeljku 2.6 metodologiju korištenu za izračunavanje linije siromaštva.

marginalno. Crvene strelice pokazuju trenutnu situaciju. Rezultati simuliranih opcija pokazuju da, kada se postojeći programi zamijene kombinacijom ova tri programa – univerzalnog dječijeg dodatka, univerzalne invalidnine i programa socijalne pomoći ciljanog primjenom modela indirektnog imovinskog cenzusa ili potrošnje za električnu energiju – efekat odgovarajućeg budžeta u smislu ublažavanja siromaštva se povećava. Stope siromaštva smanjuju se za jedan procentni poen, sa blizu 20% na manje od 19,0%. Uprkos činjenici da je ovo napredak u odnosu na sadašnju situaciju, smanjenje od jednog procentnog poena je tek marginalno.

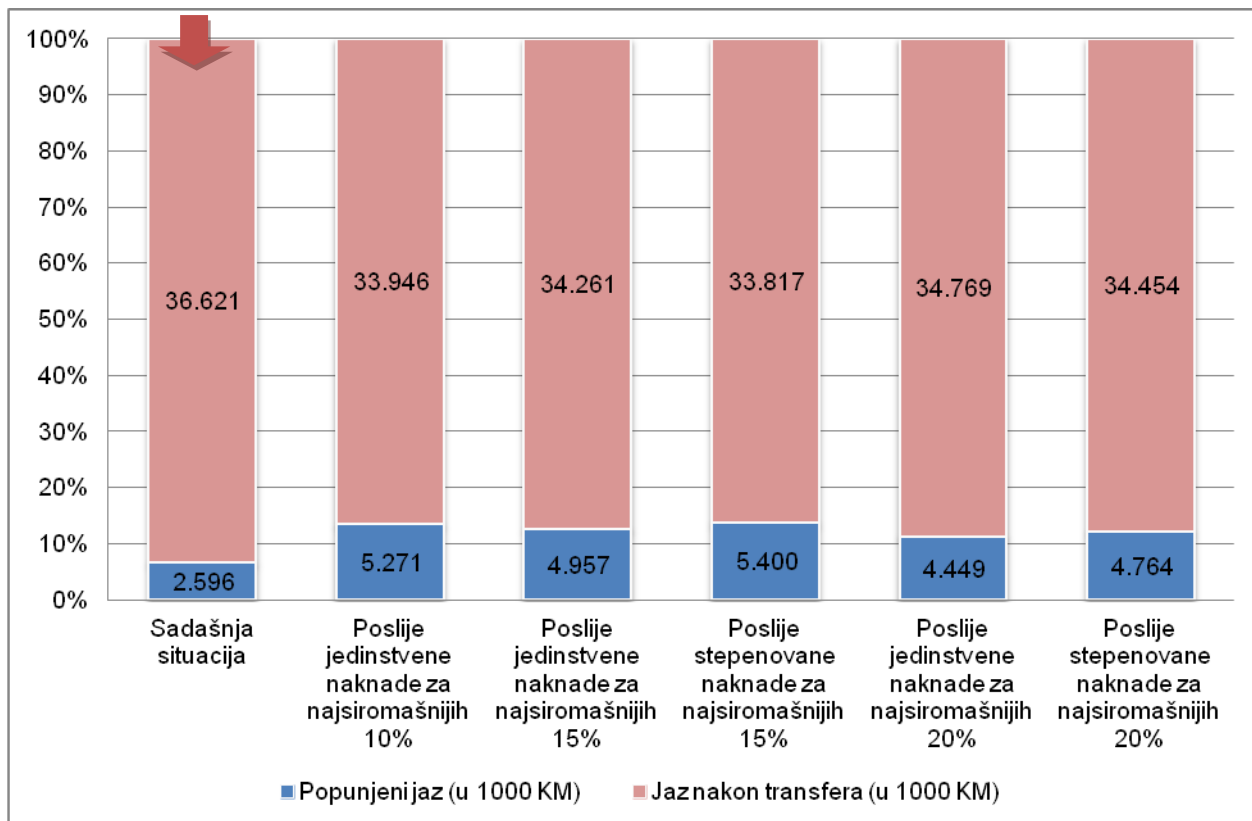
Grafikoni 19 i 20 prikazuju efekat različitih programa naknada – primjenom modela indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju – na smanjenje jaza siromaštva prije transfera. Grafikoni nam pokazuju koji dio jaza će se popuniti primjenom date naknade i koliki će jaz siromaštva preostati nakon svake opcije. Opcija koja obuhvata program socijalne pomoći zasnovan na metodu ciljanja primjenom indirektnog imovinskog cenzusa dovodi do većeg smanjenja jaza siromaštva nego alternativna opcija zasnovana na potrošnji za električnu energiju. Ono što je vidljivo u grafikonima je da bi budžet od 6,8 miliona KM korišten u ovom scenariju mogao pokriti jaz veličine do 5,4 miliona, što je dvostruko više od trenutno pokrivenih 2,6 miliona. Upoređivanjem simuliranih opcija postaje evidentno da je dodjela stepenovanih naknada po razredima djelotvornija u smanjivanju jaza siromaštva, što je opet rezultat veće progresivnosti stepenovanih naknada. Isto tako, kada se cilja najsiromašnijih 15% stanovništva, rezultati u smislu smanjenja jaza siromaštva su bolji nego kada se pokušava ciljati najsiromašnijih 20%. Razlog za to je činjenica da se greška uključivanja povećava kada se cilja veća grupa stanovništva, što rezultira time da veći dio budžeta odlazi nesiromašnim domaćinstvima.

Grafikon 18. Stope siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, scenario I, FBIH

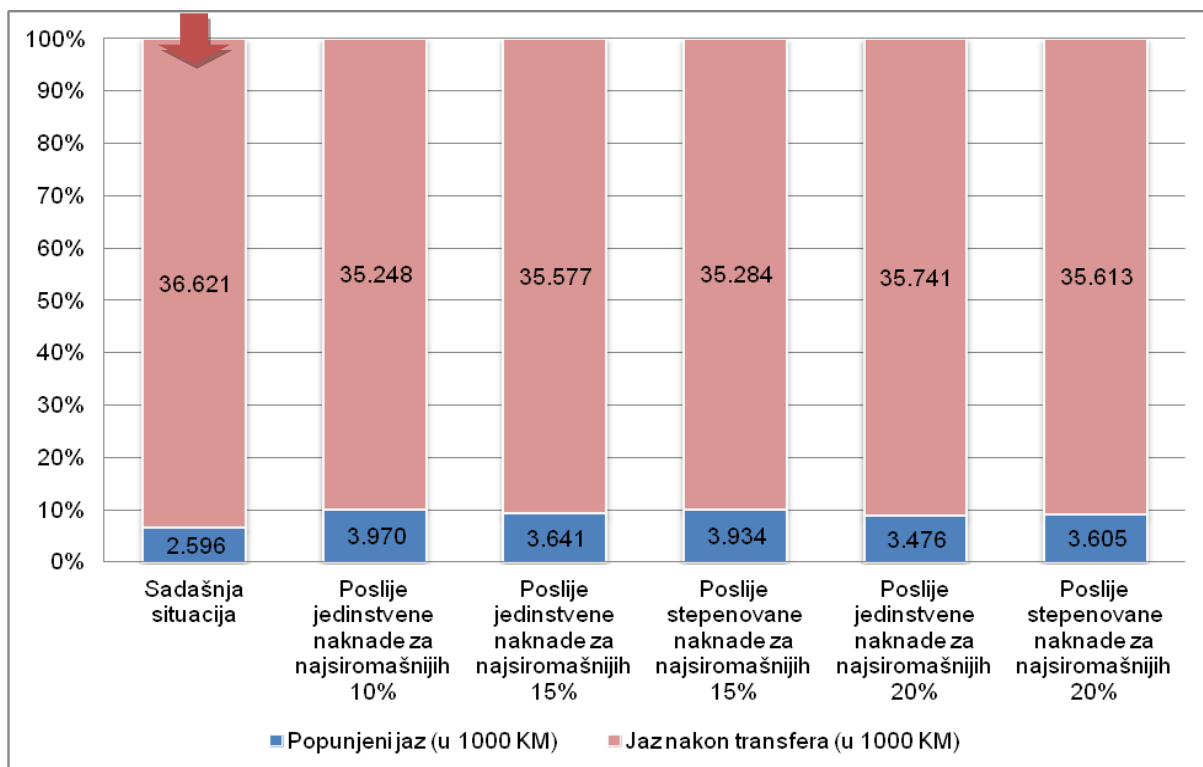
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon 19. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario I, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon 20. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model potrošnje za električnu energiju, scenario I, FBiH

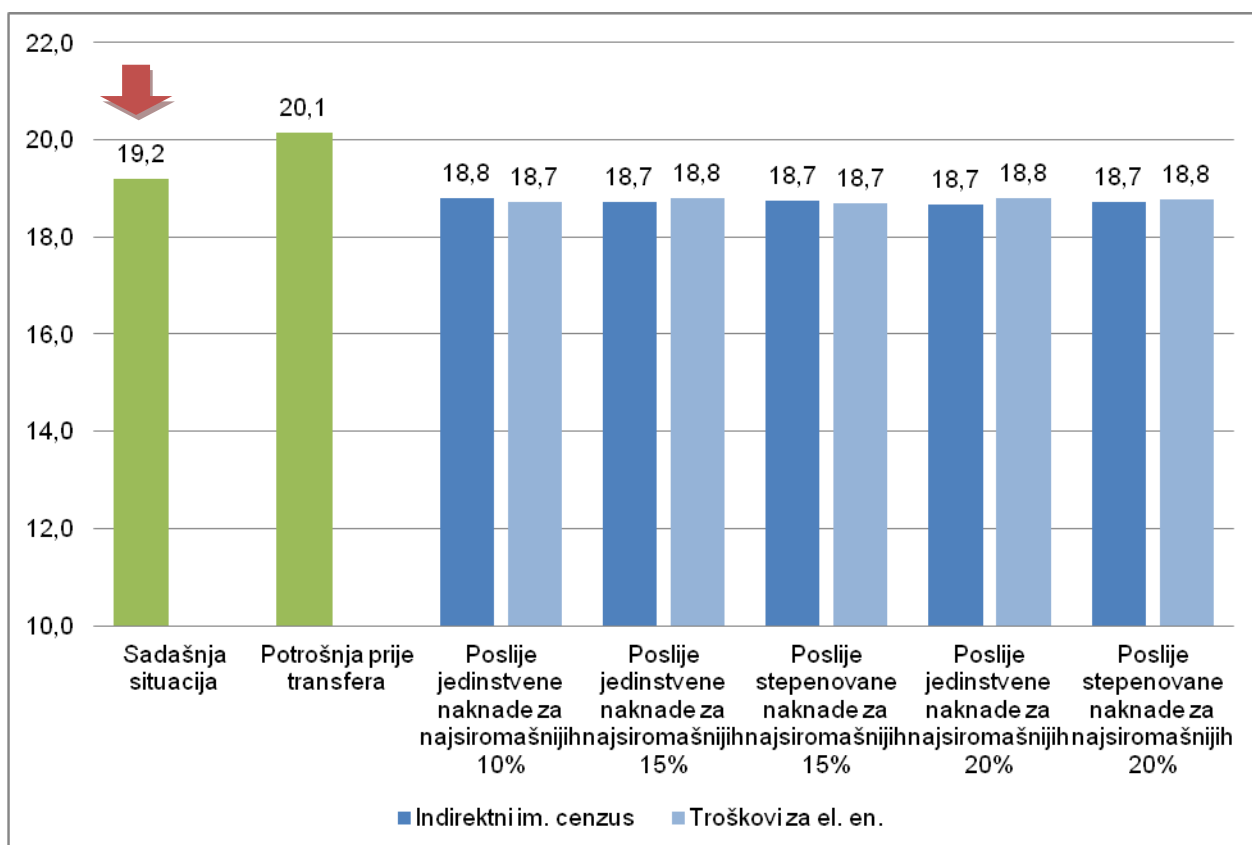
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Scenario II

Grafikoni 21 – 23 u donjem tekstu pokazuju efekat na siromaštvo koji se dobija zamjenom nekih od trenutno postojećih civilnih naknada jednim programom ublažavanja siromaštva zasnovanom na modelu ciljanja primjenom indirektnog imovinskog cenzusa ili potrošnje za električnu energiju. Crvene strelice pokazuju trenutnu situaciju.

Pošto su programi zamijenjeni u ovom scenariju ograničeni budžetom, efekat zamjene trenutno postojećih naknada alternativnim programom zasnovanim ili na indirektnom imovinskom cenzusu ili na ciljanju primjenom modela potrošnje za električnu energiju je veoma malen, skoro zanemariv. Preusmjeravanje budžeta u neki alternativni program smanjilo bi stope siromaštva sa 19,2% u sadašnjoj situaciji na oko 18,7 -18,8% nakon novih transfera (Grafikon 21). Štaviše, uzimajući u obzir da simulacije pretpostavljaju savršenu implementaciju, vjerovatno je da su ovi rezultati precijenjeni. Međutim, u pogledu jaza siromaštva, alternativni programi simulirani u scenariju II smanjuju dubinu siromaštva uočljivije nego trenutno postojeći programi. Sa istim budžetom od 4,5 miliona KM koji, u trenutnoj situaciji, popunjava jaz od 1,3 miliona KM mogao bi se popuniti jaz od oko 4 miliona. Ipak, simulirani iznos budžeta za ovaj scenario je nedovoljan da popuni postojeći jaz - udio ukupnog jaza siromaštva koji se popuni ne prelazi 11% (Grafikoni 22 i 23).

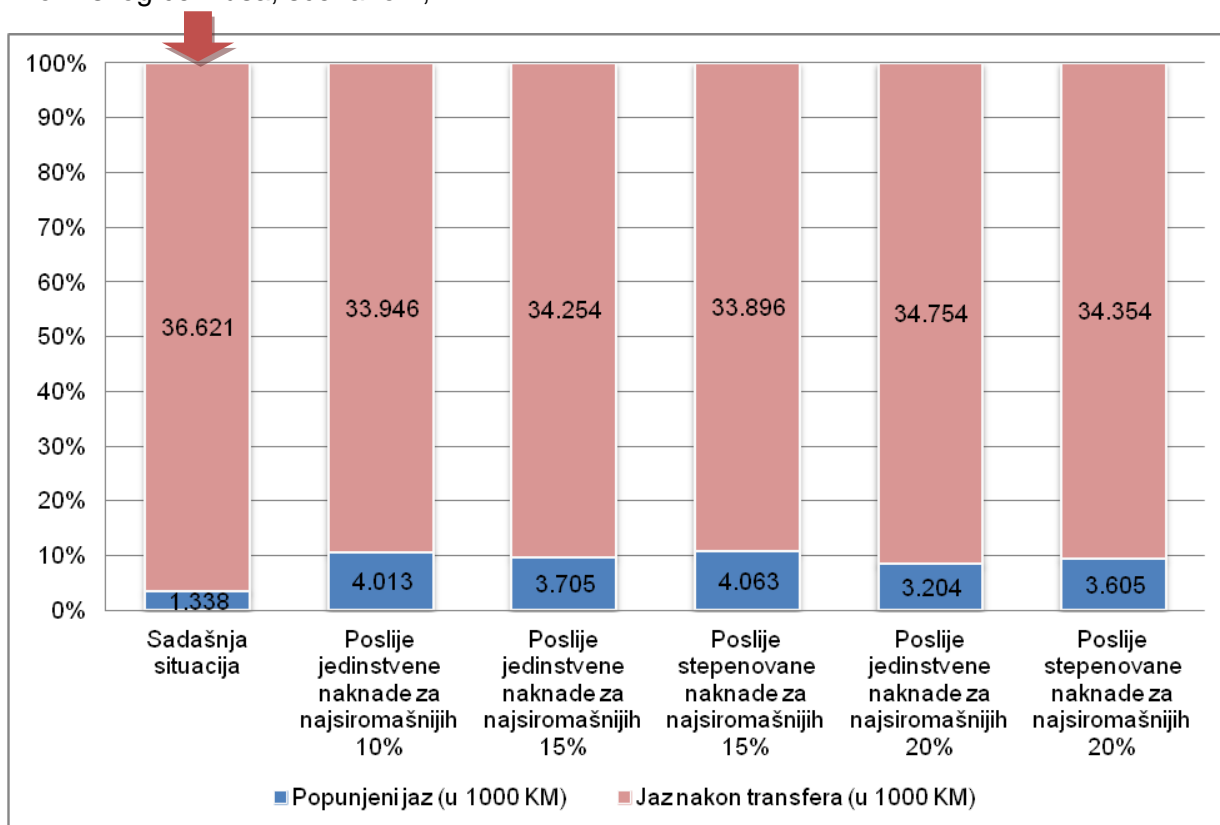
Grafikon 21. Stope siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, scenario II, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

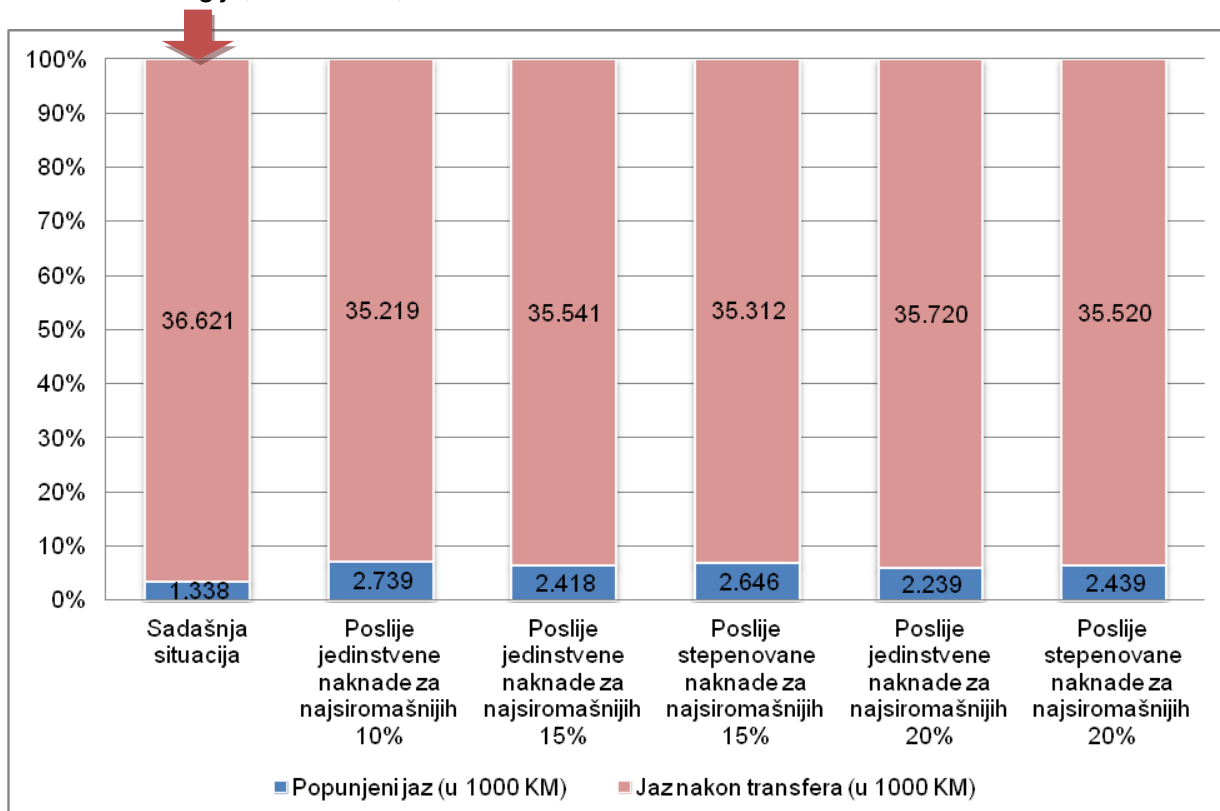

Grafikon 22. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario II, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon 23. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model potrošnje za električnu energiju, scenario II, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

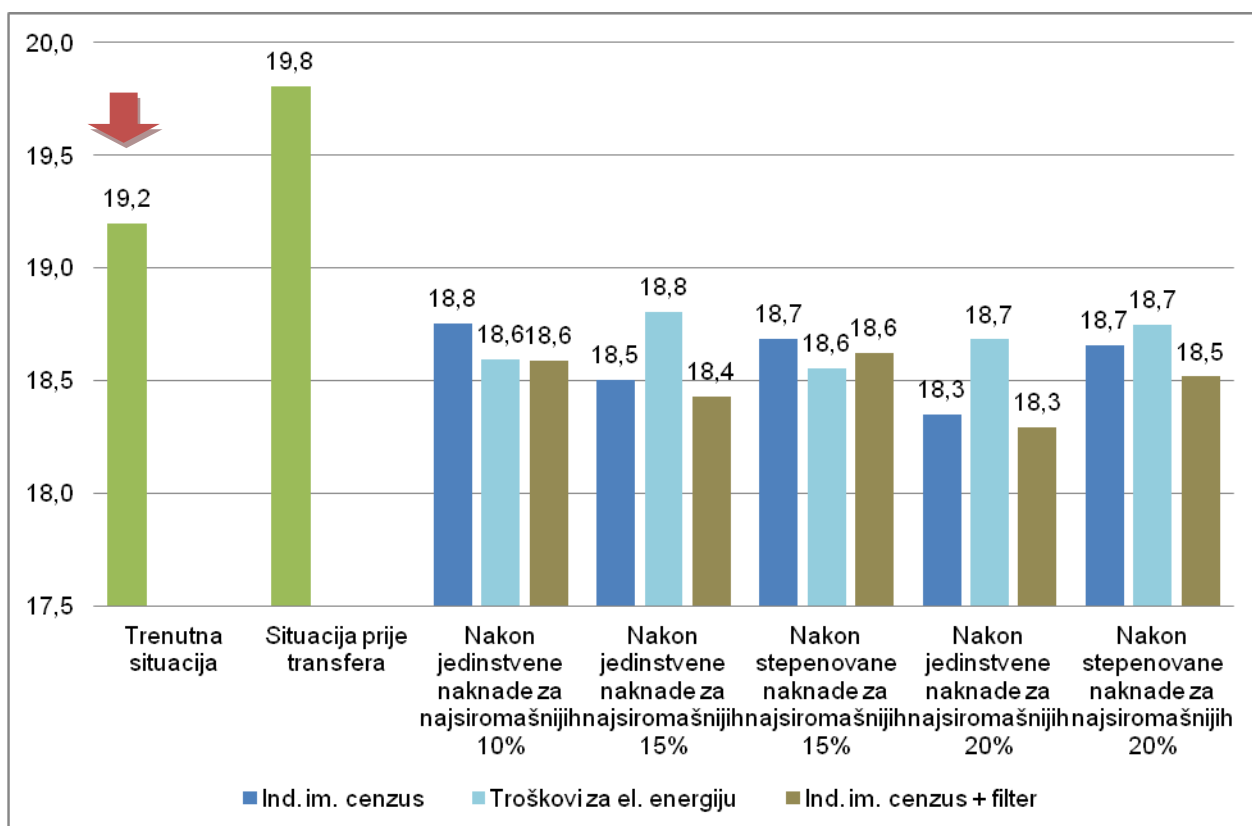
Scenario III

Grafikoni 24 – 27 u daljem tekstu pokazuju efekat na siromaštvo zamjenjivanja trenutno postojećih civilnih naknada programom smanjenja siromaštva zasnovanim na indirektnom imovinskom cenzusu, na modelu ciljanja zasnovanom na potrošnji na električnu energiju ili na hibridnom modelu koji kombinuje Indirektni imovinski cenzus i filter. Crvene strelice pokazuju trenutno stanje.

S obzirom na to da je ukupni budžet postojećih civilnih naknada, koji je u ovom scenariju preraspodijeljen, veći od ukupnih budžeta alociranih u prethodna dva scenarija, pozitivni uticaj novih metoda ciljanja je najveći u ovom scenariju. Broj siromašnih osoba u FBiH se najviše smanjuje: stope siromaštva opadaju za skoro 10 procentnih poena, sa 19,2% na 18,3% u slučaju dodjeljivanja jedinstvene naknade putem indirektnog imovinskog cenzusa (sa ili bez filtera) na najsiromašnijih 20% populacije (vidi Grafikon 24). Pored toga, popunjeni jaz siromaštva je najveći u ovom scenariju (preko 7 miliona KM), nasuprot trenutno popunjenom jazu od 2,9 miliona KM (Grafikoni 25 – 27).

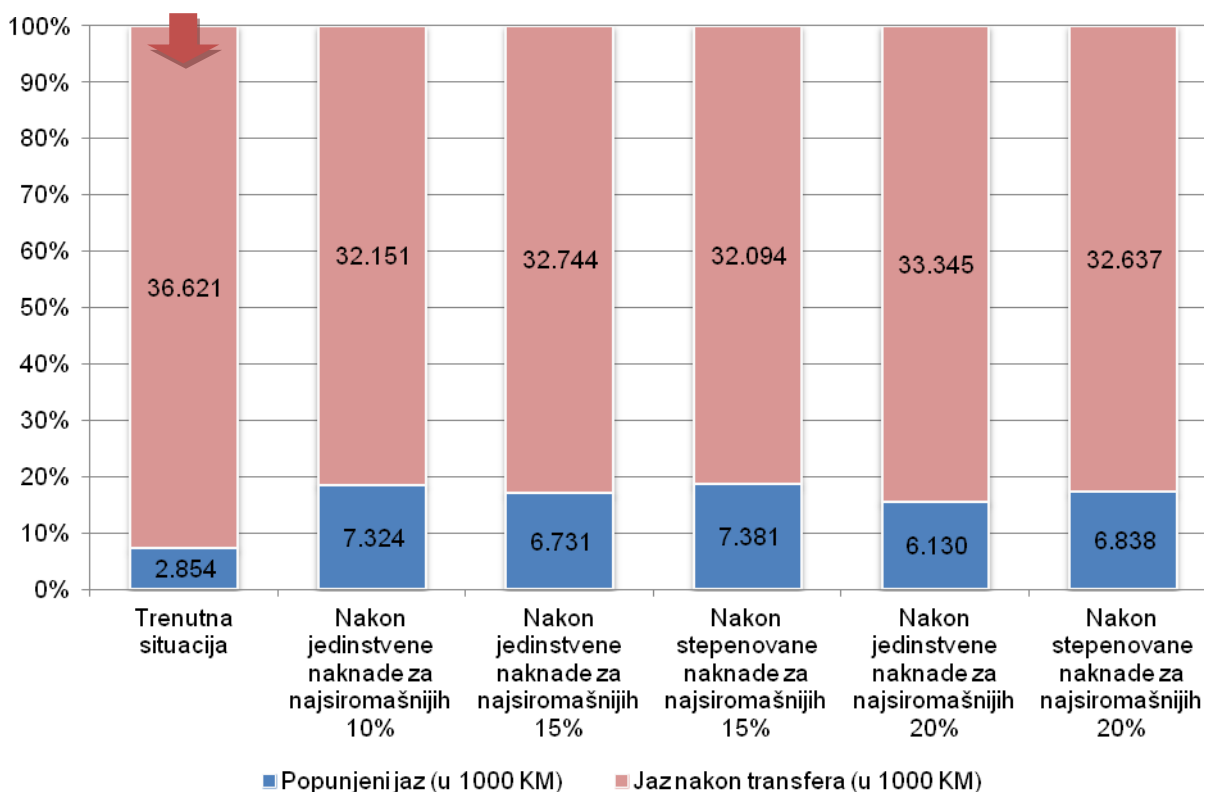
Pored PMT modela i modela potrošnje na električnu energiju, scenario III uključuje PMT model kombinovan sa filterom. U smislu smanjenja siromaštva, tj. broja osoba koje žive ispod linije siromaštva, ovaj model pokazuje najbolje rezultate. Isto tako, kada je riječ o jazu siromaštva, indirektni imovinski cenzus sa filterom ima veći uticaj od drugih metoda ciljanja: on ima potencijal da popuni 7,5 miliona KM ukupnog jaza dok, na primjer, jednostavni PMT bez filtera ne može popuniti više od približno 7,2 miliona KM ukupnog jaza prema našim simulacijama. Oba metoda smanjuju jaz siromašna više od modela zasnovanog na potrošnji na električnu energiju.

Grafikon 24. Stope siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, PMT, model potrošnje na električnu energiju i PMT + filter, scenario III, FBiH

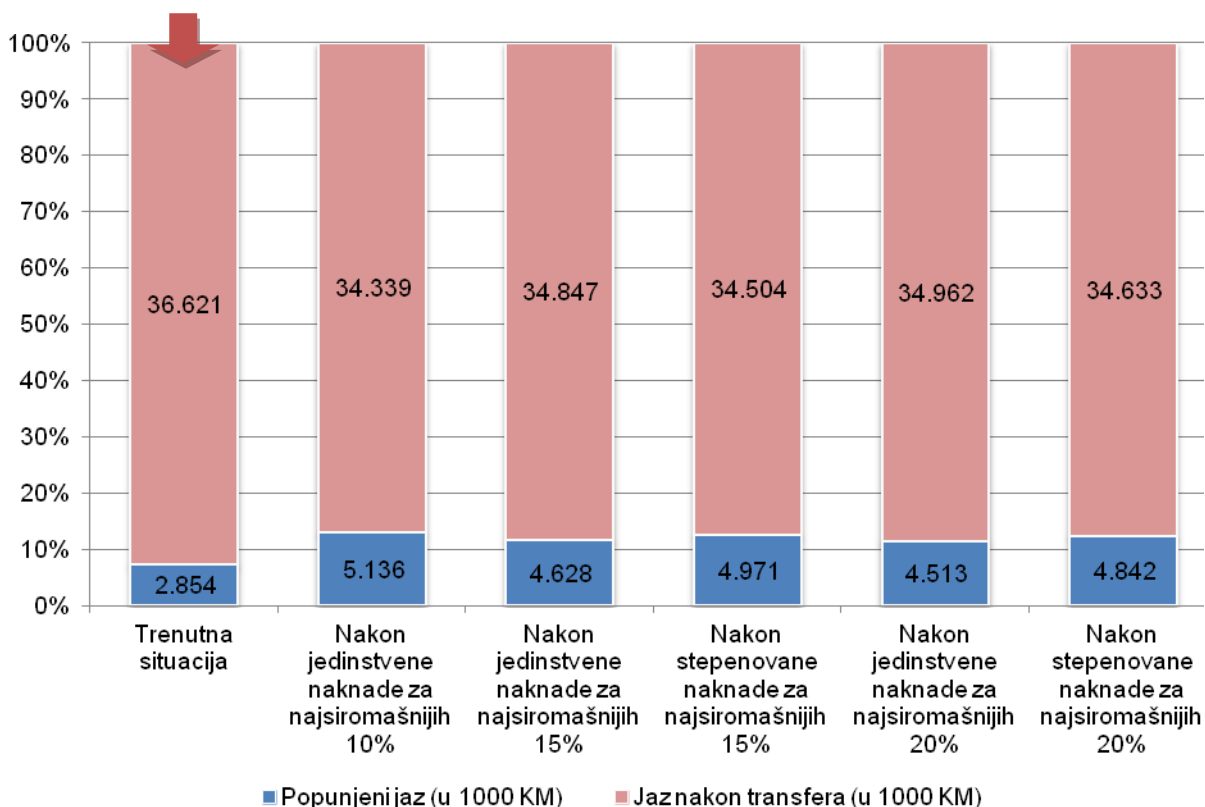
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon 25. Jaz siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, PMT model, scenario III, FBiH

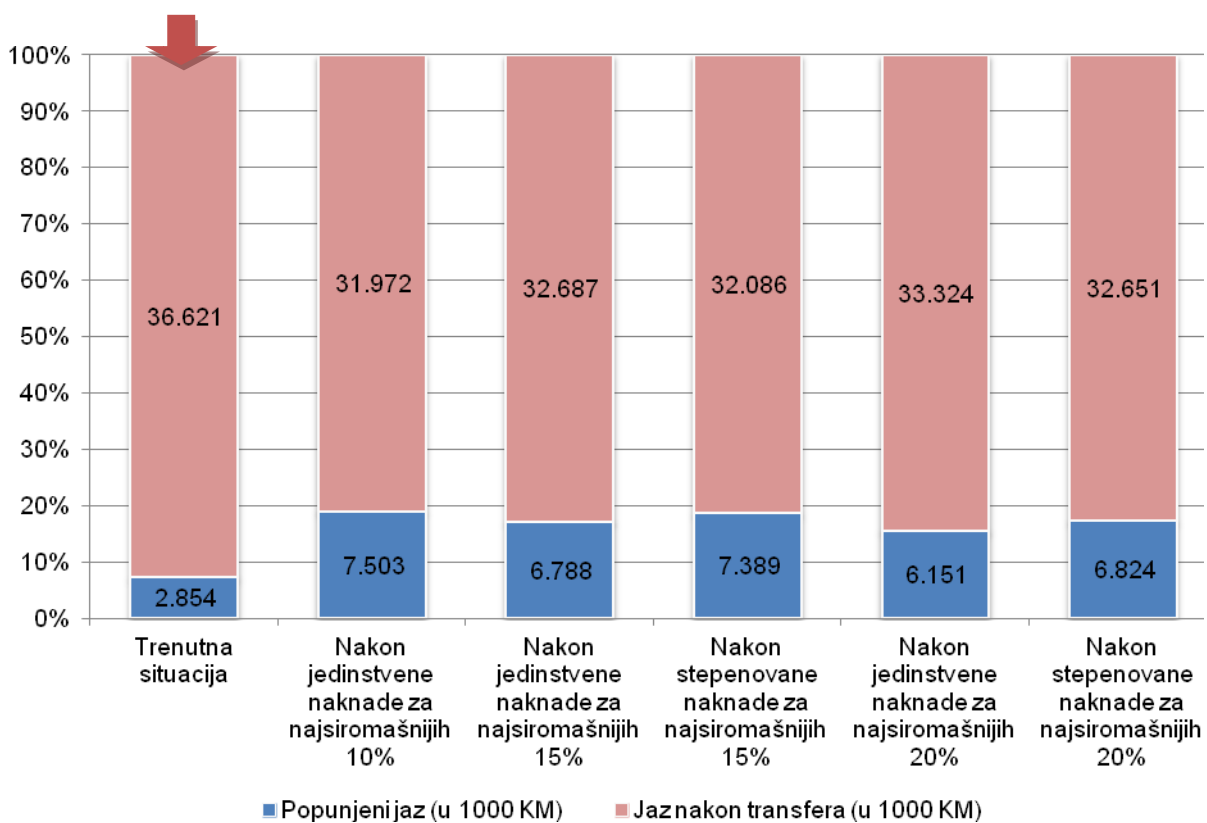
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon 26. Jaz siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, model potrošnje na električnu energiju, scenario III, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon 27. Jaz siromaštva, odabrani obimi programa i tipovi naknada, hibridni model (PMT + filter), scenario III, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011

2.6 Kratki pregled rezultata

Iz prethodne analize mogu se izvući slijedeći zaključci:

Posmatrajući distribuciju naknada vidjeli smo da:

- Svi simulirani scenariji pokazuju potencijal da postignu progresivniju distribuciju naknada u poređenju sa trenutnom situacijom;
- ulaganje većeg dijela ukupnog budžeta u program zasnovan na potrebama u svrhu ublažavanja siromaštva (socijalne pomoći) dovodi do veće koncentracije naknada u prvoj kvantili potrošnje;
- indirektni imovinski cenzus je precizniji mehanizam kad se radi o usmjeravanju resursa prema siromašnima nego mehanizam zasnovan na potrošnji za električnu energiju;
- primjena filtera (posjeduje li domaćinstvo garažu ili ne) kao dodatka indirektnom imovinskom cenzusu kako bi se identifikovala kvalifikovana domaćinstva neznatno poboljšava distribuciju naknada na prvu kvantilu potrošnje u poređenju sa indirektnim imovinskim cenzusom bez primjene filtera;
- programi manjeg obuhvata bilježe manji odliv resursa ka višim kvantilama potrošnje od programa većeg obuhvata, bez obzira na mehanizam ciljanja ili vid naknade;
- stepenovane naknade daju progresivniju distribuciju od jedinstvenih naknada, tako da najsiromašniji dobijaju veći dio ukupnog budžeta.

Prosječni udio naknada u potrošnji domaćinstava nakon transfera:

- se smanjuje u svim scenarijima u poređenju sa trenutnom situacijom zbog povećanja broja korisnika, što rezultira smanjenjem nivoa naknada;
- se najmanje smanjuje upotrebom indirektnog imovinskog cenzusa sa dodatnim filterom (garaža) zbog relativno malog broja korisnika kada se koristi ovaj metod ciljanja;
- veoma ovisi o visini dostupnog budžeta;
- je veći za programe manjeg obuhvata u poređenju s programima većeg obuhvata;
- je veći za stepenovane naknade u poređenju sa jedinstvenim naknadama.

U pogledu efekta na siromaštvo, naše simulaciju su pokazale da:

- svi simulirani scenariji pokazuju pozitivan efekat na ublažavanje siromaštva i dovode do smanjenja dubine siromaštva;
- međutim, visina budžeta i tip sadašnjih naknada koje se zamjenjuju u velikoj mjeri utiče na razmjeru ovih efekata;
- metod ciljanja primjenom indirektnog imovinskog cenzusa dovodi do boljih rezultata u smanjenju jaza siromaštva u poređenju sa metodom zasnovanim na potrošnji za električnu energiju;
- isplata stepenovanih naknada rezultira većim procentom popunjavanja jaza siromaštva, bez obzira na to koji je scenario u pitanju ili koji metod ciljanja je korišten;
- rezultati u smislu smanjenja jaza siromaštva pokazuju da bi simulirane metode ciljanja, naročito model indirektnog imovinskog cenzusa sa filterom, dovele do efikasnije upotrebe socijalnog budžeta za smanjenje siromaštva, Simulacije u scenariju III posebno pokazuju

da bi budžet od 14,9 miliona KM mogao popuniti jaz od 13,3 miliona KM, u poređenju sa jazom od 5 miliona koji se trenutno popunjava;

- što je veći budžet namijenjen za preraspodjelu, siromaštvo se može više smanjiti. Simulacije u scenariju III posebno pokazuju da bi budžet od 7,6 miliona KM mogao popuniti jaz od 7,5 miliona KM, nasuprot 2,9 miliona KM koje trenutno popunjavaju naknade koje se u ovom scenariju zamjenjuju.

Prateći obuhvat i distribuciju korisnika vidimo da

- novi metodi ciljanja imaju potencijal da značajno povećaju obuhvat korisnika u prvoj kvantili potrošnje, u poređenju sa trenutnom situacijom;
- indirektni imovinski cenzus sa filterom pokazuje najbolji uticaj u smislu povećanja distribucije korisnika u prvoj kvantili potrošnje;
- obuhvat korisnika u prvoj kvantili potrošnje se povećava kada se poveća obim programa, zbog manje greške isključivanja. Slučaj je suprotan kada je riječ o distribuciji korisnika: udio ukupnih korisnika u prvoj kvantili se smanjuje kada se povećavaju obimi programa, zbog povećane greške uključivanja.

3 Zaključci, preporuke za politike

Cilj ove studije je da nađe način da se poboljša ciljanje siromašnih i postigne pravednija distribucija sredstava kroz simuliranje uticaja nekoliko mehanizama ciljanja odabranih iz prethodnog dijela studije „Novi metodi ciljanja za Bosnu i Hercegovinu: Prvi dio“. Kako bi se to postiglo, razvijena su tri različita scenarija sa različitim budžetskim okvirima, ovisno o naknadama postojećeg sistema koje će biti zamijenjene. U okviru svakog scenarija su testirane različito dizajnirane naknade.

S obzirom na to da je cilj studije da pronađe metod ostvarivanja bolje distribucije sredstava usmjerene na siromašne u odnosu na trenutnu situaciju, scenario III pokazuje najbolje rezultate, posebno kada se dodjeljuje jedinstvena naknada za najsiromašnijih 10% populacije primjenom indirektnog imovinskog cenzusa sa dodatnim filterom – da li domaćinstvo posjeduje garažu. Primjenom tog metoda uočeno je sljedeće:

1. kao rezultat novih mehanizama ciljanja, udio naknada koje dopiru do prve kvantile potrošnje se više nego udvostručio. Povećao se sa 37,3% na 76,6%. Za ostale scenarije ovo povećanje je manje.
2. Uprkos povećanju broja korisnika (sa 5,1% u trenutnoj situaciji na 8,6% u simuliranoj opciji), prosječni udio naknada u potrošnji domaćinstava poslije transfera se smanjio za samo 2,3 procentna poena, sa 27,0% na 24,7%. U svim drugim scenarijima ovo smanjenje je veće.
3. U smislu uticaja na siromaštvo, popunjeni jaz siromaštva se povećava sa 2.854.000 KM na 7.503.000 KM.

Iako se ovi rezultati djelimično mogu pripisati novim metodima ciljanja, oni su isto tako i rezultat većeg budžeta na raspolaganju za redistribuciju u tom scenariju. Pored toga, naknade namijenjene jednakim mogućnostima, koje nisu dolazile u pitanje u ostalim scenarijima, ovdje su zamijenjene programom smanjenja siromaštva koji cilja siromašne. Naravno da to uzrokuje vidljiviji pomak sredstava prema siromašnima.

Zamjenjivanje naknada koje su namijenjene za ostvarenje jednakih mogućnosti programom za smanjenje siromaštva se može posmatrati kao neprimjereno. Bez obzira na to, sredstva za preraspodjelu na siromašna domaćinstva se čine nedovoljna da bi imala istinski uticaj u scenariju II, gdje te naknade nisu uključene u raspoloživi budžet.

S obzirom na političku osjetljivost boračko-invalidskih naknada, može biti teško da se ostvari javna prihvaćenost za njihove izmjene ili zamjene. Bez obzira na to, lična invalidnina i porodična invalidnina za ratne vojne invalide čine važan izvor sredstava koji se može preusmjeriti na program za smanjenje siromaštva, bez ikakvih promjena po naknade koje za cilj imaju izjednačavanje mogućnosti za ratne vojne invalide. Uticaj ovih izmjena je takođe evaluiran i ta simulacija je u dodatku (scenario A1).

Model ciljanja i dizajn naknada koji predlažemo za implementaciju

Na osnovu naše analize predlažemo da se implementira indirektni imovinski cenzus u kombinaciji sa jedinstvenim naknadama usmjerenim na najsiromašnijih 10% stanovništva.

Implementacija indirektnog imovinskog cenzusa se preporučuje iz dva razloga. Kao prvo, naše simulacije pokazuju da je model indirektnog imovinskog cenzusa precizniji od modela zasnovanog na potrošnji na električnu energiju: distribucija naknada je više koncentrisana u prvoj kvantili i greške uključivanja i isključivanja su manje, bez obzira na to koji scenario ili dizajn naknada psomatramo. Kao drugo, kao rezultat preciznosti, uticaj na siromaštvo je veći kada se

koristi indirektni imovinski cenzus. Iako bi kombinovanje indirektnog imovinskog cenzusa sa filterom poboljšalo učinke (performanse) modela, broj obuhvaćenih korisnika bi se smanjio na udio od manje od 10% ukupne populacije. Uzimajući u obzir da je trenutni nivo siromaštva u BiH 19,2%, obuhvat programa manji od 10% ne bi bio poželjan..

Razlog koji ide u prilog jedinstvenoj naknadi usmjerenoj na najsiromašnijih 10% je taj da ovaj model konzistentno pokazuje najbolje rezultate na testiranim indikatorima performansi. Kao prvo, naše simulacije ukazuju na to da ima potencijal da postigne najveće preusmjerenje sredstava na najsiromašnju kvantilu: implementacijom ovog dizajna naknada, naknade se najviše koncentrišu na najsiromašnijih 20% populacije. Nadalje, zbog činjenice da je povećanje u broju korisnika manje nego u obuhvatima programa od 15 i 20%, nivoi naknada i, posljedično, udio naknada u potrošnji domaćinstava nakon transfera su veći. Pored toga, kada je riječ o obuhvatu i distribuciji korisnika, jedinstvena naknada usmjerena na najsiromašnijih 10% može da ostvari najizbalansiraniji rezultat: iako se greška isključivanja značajno smanjuje u poređenju sa trenutnom situacijom, greška uključivanja ostaje na prihvatljivom nivou. I konačno, uticaj na siromaštvo je značajan.

Uzimajući u obzir to da je broj korisnika u sva tri predložena scenarija veći nego u trenutnoj situaciji, nivo naknada po korisniku će biti manji nego što je sada slučaj. Jednostavno rečeno, dostupni resursi se raspoređuju na mnogo veći broj domaćinstava i osoba. Od svih simuliranih scenarija, treći scenario je najbliži postojećim nivoima naknada.

Kako bi se testirala izvodljivost predloženog modela ciljanja i dizajna naknada, u sljedećem koraku će se provesti dodatni test performansi na osnovu podataka prikupljenih u pilot anketi iz 2013. godine. Ta analiza, koja će biti predstavljena u dva izvještaja, će pružiti uvid u dobitnike i gubitnike novog metoda ciljanja, obuhvat i distribuciju na osnovu tih novih podataka, kao i analizu nekih budžetskih implikacija.

Dodatak

1. Dodatni scenario (A1) koji uključuje boračko-invalidske naknade za simulaciju

Sljedeće naknade su uključene u budžet za scenario A1:

- budžet: scenario II plus iznosi koji se izdvajaju za lične invalidnine boraca i porodična invalidnina (v. Tabelu A 8);
- transfere će zamijeniti: jedinstveni program zasnovan na stvarnim potrebama koji cilja pojedince koji žive u siromašnim domaćinstvima, jednako kao i u scenariju II.

Tabela A 1 pokazuje nivoe naknada na osnovu ovog budžeta, dok Tabela A 2 pokazuje nivoe naknada za različite opcije naknada.

Tabela A 1. Budžet FBiH (2011.): Scenario A 1

Kategorija naknade	Ukupni mjesečni budžet
<i>Novčane i materijalne naknade</i>	
Stalna novčana pomoć	1.095.876
<i>Civilni (ne-ratni) invalidi</i>	
Lična invalidnina	2.184.219
<i>Civilne žrtve rata (CŽR)</i>	
Lična invalidnina	693.781
Mjesečni lični novčani dodatak	61.778
Porodična invalidnina	423.596
<i>Ratni vojni invalidi</i>	
Lična invalidnina	5.034.952
Porodična invalidnina	5.449.014
UKUPNO Simulirani budžet za Scenario A 1	14.943.215

Izvor: Proračuni autora na osnovu APD 2011.

Tabela A 2. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario III, FBiH

Model indirektnog imovinskog cenzusa	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
10%						
Gubitnici	2,3%	1,8%	1,5%	1,1%	0,9%	7,6%
Dobitnici	6,4%	1,6%	0,7%	0,1%	0,0%	8,7%
Ostaju korisnici	1,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%
15%						
Gubitnici	1,8%	1,7%	1,5%	1,1%	0,9%	6,9%
Dobitnici	8,6%	2,7%	1,1%	0,6%	0,1%	13,1%
Ostaju korisnici	1,5%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	1,9%
20%						
Gubitnici	1,6%	1,5%	1,4%	1,1%	0,8%	6,4%
Dobitnici	10,4%	4,3%	1,8%	0,9%	0,2%	17,5%
Ostaju korisnici	1,7%	0,5%	0,1%	0,0%	0,1%	2,4%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011..

Tabela A 3 i Tabela A 4 pokazuju dobitnike i gubitnike u scenariju A1 za dodjelu naknada putem indirektnog imovinskog cenzusa i modela zasnovanog na potrošnji za električnu energiju, redom. Kao i za druge scenarije, PMT postiže veći udio dobitnika u prvoj kvantili od modela zasnovanog na potrošnji za električnu energiju i veći obimi programa imaju moć da povećaju taj udio. Isto tako treba napomenuti da je, uprkos zamjenjivanju nekih boračkih naknada programom usmjerenim na siromašna domaćinstva, udio gubitnika mali (oko 7% ukupne populacije). Nadalje, gubitnici koji spadaju u prvu kvantilu ukupno čine između 1,6% i 2,3% ukupne populacije.

Tabela A 3. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario A1, FBiH

<i>Model indirektnog imovinskog cenzusa</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
	10%					
Gubitnici	2,3%	1,8%	1,5%	1,1%	0,9%	7,6%
Dobitnici	6,4%	1,6%	0,7%	0,1%	0,0%	8,7%
Ostaju korisnici	1,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%
	15%					
Gubitnici	1,8%	1,7%	1,5%	1,1%	0,9%	6,9%
Dobitnici	8,6%	2,7%	1,1%	0,6%	0,1%	13,1%
Ostaju korisnici	1,5%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	1,9%
	20%					
Gubitnici	1,6%	1,5%	1,4%	1,1%	0,8%	6,4%
Dobitnici	10,4%	4,3%	1,8%	0,9%	0,2%	17,5%
Ostaju korisnici	1,7%	0,5%	0,1%	0,0%	0,1%	2,4%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju A 1.

Tabela A 4. Dobitnici i gubitnici kroz simuliranu reformu (u % ukupne populacije), po kvantilama potrošnje prije transfera, model potrošnje za električnu energiju, scenario A1, FBiH

<i>Model potrošnje za el. energiju</i>	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Ukupno
<i>Obuhvat programa</i>						
	10%					
Gubitnici	2,6%	1,9%	1,4%	1,1%	0,9%	7,9%
Dobitnici	4,6%	2,6%	1,1%	0,4%	0,3%	9,0%
Ostaju korisnici	0,7%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	1,0%
	15%					
Gubitnici	2,4%	1,7%	1,4%	1,1%	0,9%	7,5%
Dobitnici	5,9%	3,8%	2,2%	1,1%	0,6%	13,6%
Ostaju korisnici	1,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	1,4%
	20%					
Gubitnici	2,2%	1,5%	1,3%	1,0%	0,8%	6,8%
Dobitnici	7,6%	4,7%	3,0%	1,9%	0,8%	18,0%
Ostaju korisnici	1,2%	0,5%	0,2%	0,1%	0,1%	2,0%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjen po scenariju A 1.

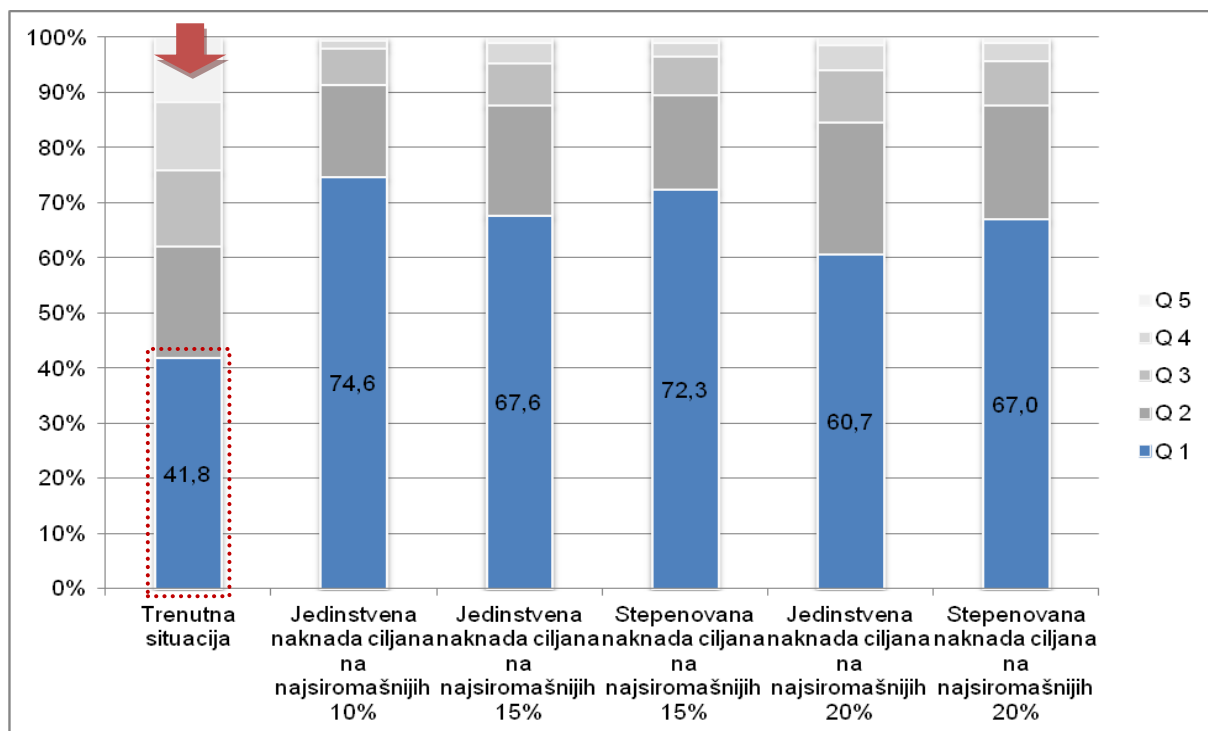
Raspodjela i adekvatnost naknada

Grafikoni od A 1 do A 3 pokazuju distribuciju naknada, kao i prosječni udio naknada u potrošnji domaćinstava nakon transfera. Crvena strelica označava trenutnu situaciju.

Grafikoni pokazuju da alternativni metodi ciljanja imaju potencijal da značajno poboljšaju distribuciju naknada u poređenju sa trenutnom situacijom. Slično kao i u prethodno opisanim scenarijima, najbolji rezultati se postižu dodjelom jedinstvene naknade putem indirektnog imovinskog cenzusa najsiromašnijih 10% populacije. Ipak, ukupno povećanje udjela naknada koje su usmjerene na prvu kvantilu potrošnje je veće u scenariju III, gdje su i naknade sa ciljem izjednačavanja mogućnosti uključene u preraspodjelu.

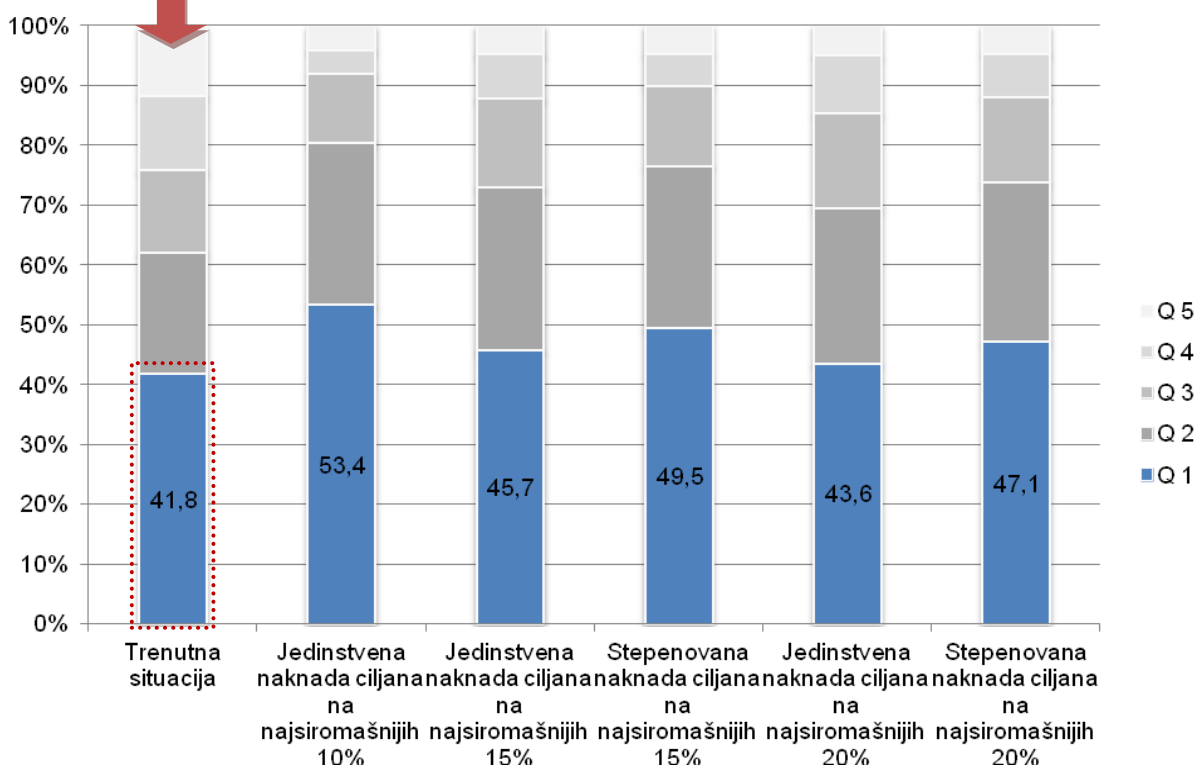
Prosječni udio naknada u potrošnji domaćinstava iz prve kvantile potrošnje nakon transfera je (a) najveći u ovom scenariju (iznosi 34,5%) i (b) pokazuje najmanje smanjenje u odnosu na trenutnu situaciju sa samo 3,5 procentnih poena (sa 38 na 34,5%).

Grafikon A 1. Raspodjela naknada usmjerenih putem modela indirektnog imovinskog cenzusa, različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario A1, FBiH

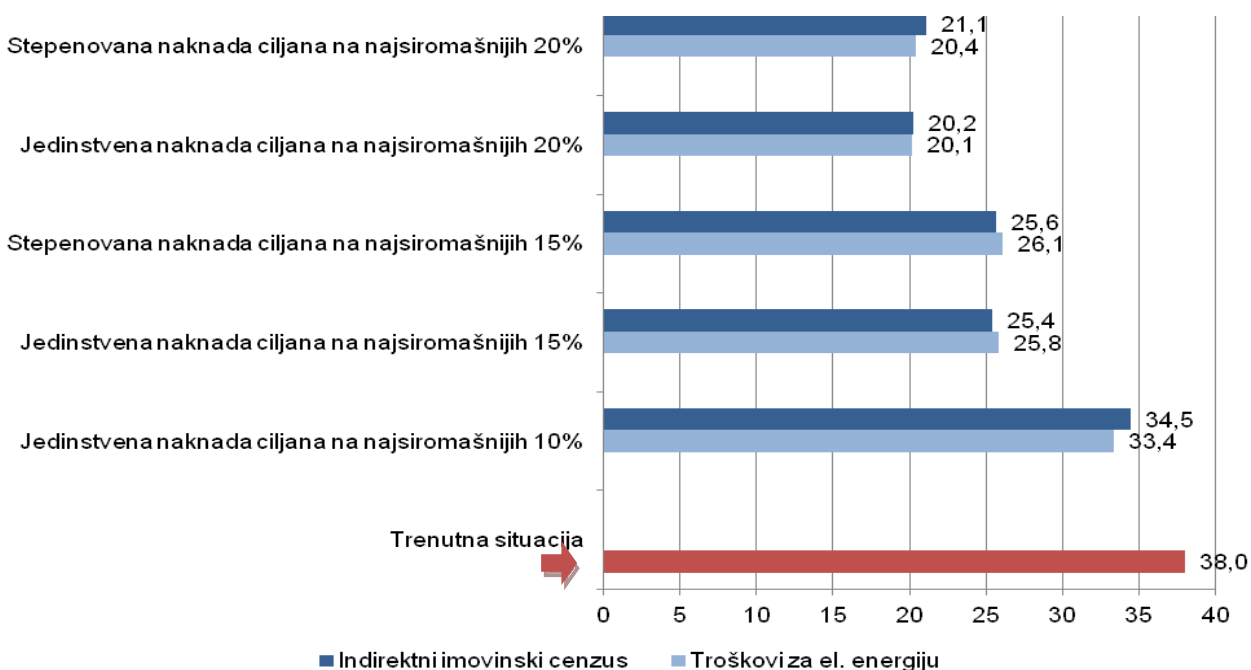
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. *Napomena:* Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju A1.

Grafikon A 2. Raspodjela naknada usmjerenih putem modela potrošnje za električnu energiju, različite opcije naknada, po kvantilama potrošnje prije transfera, scenario A1, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju A1.

Grafikon A 3. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava nakon transfera, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, prva kvantila potrošnje, scenario A1, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (ljestvica OECD 1) prije isplate transfera koji će se zamijeniti po scenariju A1.

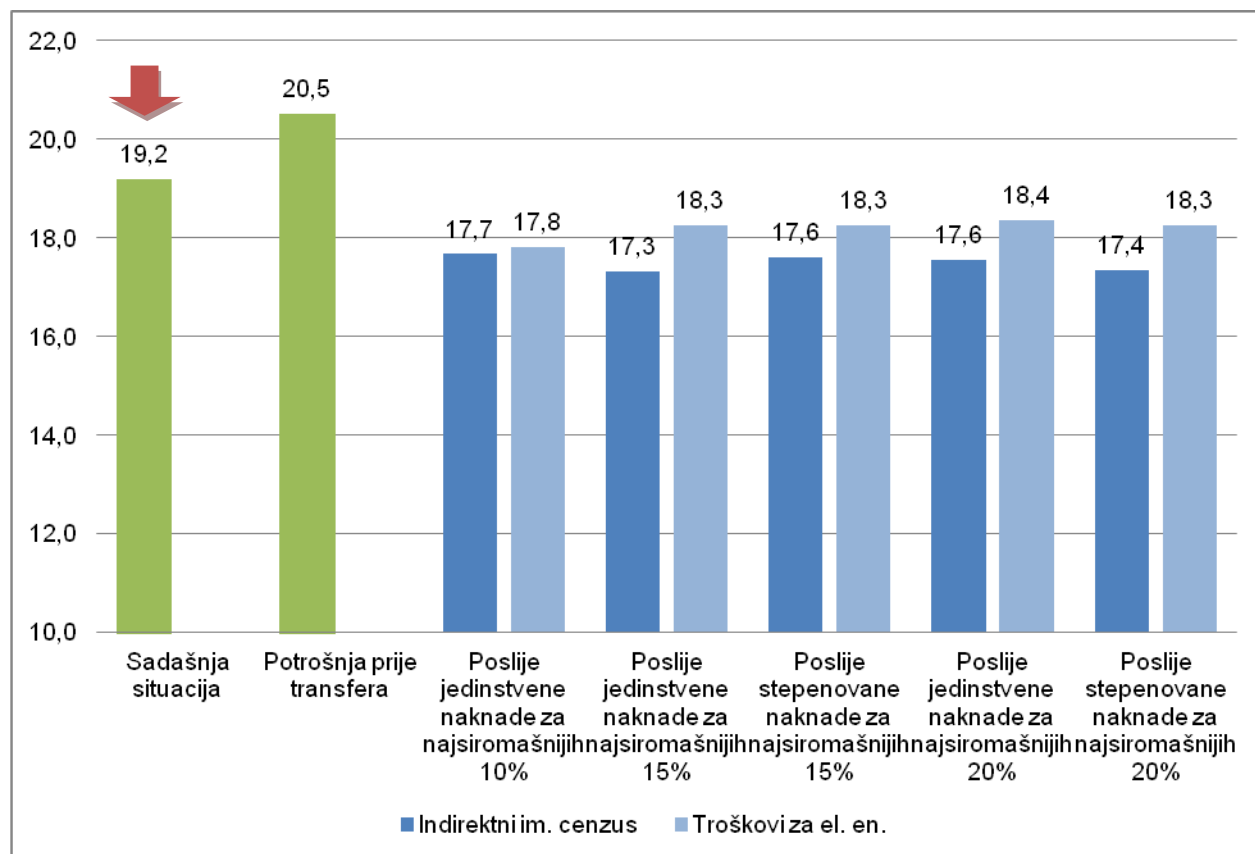
Efekat na siromaštvo

Ova simulacija omogućava nam da istražimo efekat na ublažavanje siromaštva jednog programa zasnovanog na potrebama koji je uporediv sa programom simuliranim u scenariju II, ali sa mnogo većim budžetom. Ako bi, pored civilnih naknada koje su zamijenjene u scenariju II, bile zamijenjene i neke naknade za RVI, budžet za raspodjelu naknada se znatno povećava. Shodno tome, nivoi naknada su viši, što dovodi do većeg smanjenja i rasprostranjenosti i dubine siromaštva (vidjeti Grafikone A 4 – A 6).

Po našim simulacijama, jedan novi program koji bi bio ciljan primjenom indirektnog imovinskog cenzusa smanjio bi indeks stope siromaštva sa 19,2% na oko 17,3-18,3% (vidjeti Grafikon A 4). Program koji bi ciljao najsiromašnijih 15% isplatom jedinstvenih iznosa naknada pokazuje najbolji učinak u smanjivanju broja siromašnih. Smanjenje stope siromaštva kao rezultat ove opcije iznosi otprilike 2 procentna poena. Kada se za kvalifikovanje primijeni model potrošnje za električnu energiju, novi program rezultira manjim smanjenjem stope siromaštva – u najboljem slučaju do 17,8%.

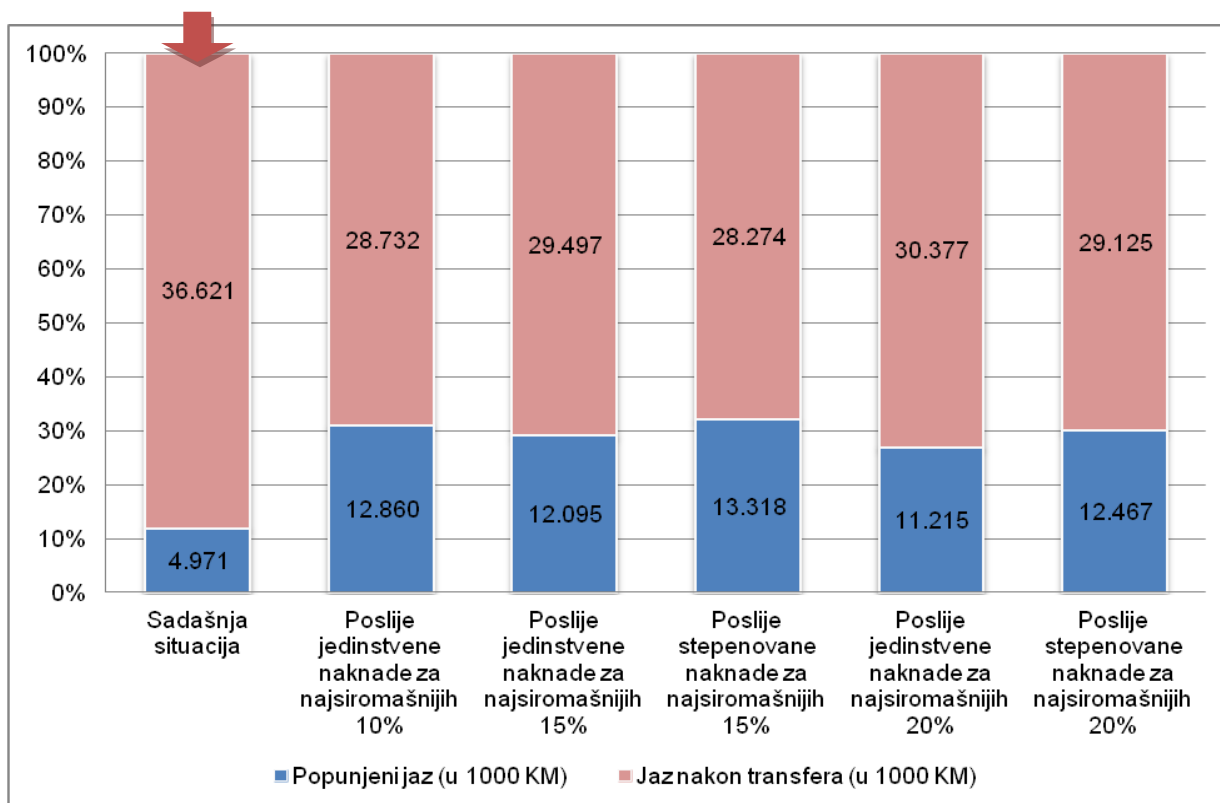
Efekat različitih opcija na dubinu siromaštva prikazan je na Grafikonima A 5 i A 6. Po ovom scenariju, program zasnovan na indirektnom imovinskom cenzusu dovodi do smanjenja jaza siromaštva od 32%, nasuprot smanjenju od samo 11% u trenutnim uslovima. Program ciljan primjenom metode potrošnje za električnu energiju daje smanjenje jaza od otprilike 20%. Upoređivanjem dva tipa naknada za programe obuhvata od 15% i 20%, vidljivo je da raspodjela stepenovanih naknada po razredima daje bolje rezultate nego isplata jedinstvenih naknada.

Grafikon A 4. Stope siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, modeli indirektnog imovinskog cenzusa i potrošnje za električnu energiju, scenario A1, FBiH

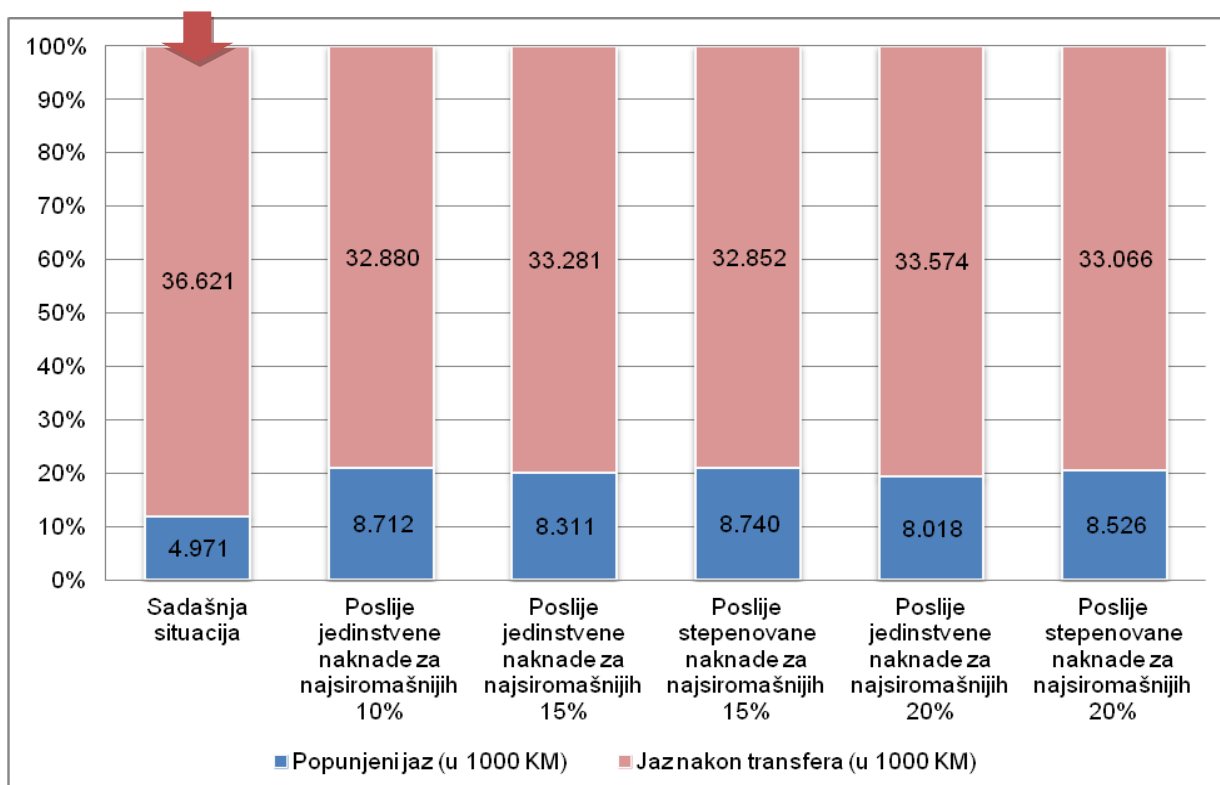
Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon A 5. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model indirektnog imovinskog cenzusa, scenario A1, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

Grafikon A 6. Jaz siromaštva, odabrani obuhvati programa i vrste naknada, model potrošnje za električnu energiju, scenario A1, FBiH

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011.

2. Formule

Izračunavanje mjerila adekvatnosti

1. Distribucija naknada

Distribucija naknada opisuje udio ukupnih naknada dodijeljen svakoj kvantili. Za prvu kvantilu, proračun izgleda ovako:

$$\text{Distribucija naknada} = \frac{\sum \text{Naknade isplaćene pojedincima } Q1}{\sum \text{Sve isplaćene naknade}} \times 100$$

2. Udio naknada u potrošnji korisničkih domaćinstava poslije transfera

Prosječan udio naknada u potrošnji domaćinstava poslije transfera po kvantilama potrošnje pokazuje nam adekvatnost naknada. Za prvu kvantilu izračunava se ovako:

$$\text{Udio naknada (} Q1) = \frac{1}{n} \times \sum_{i=1}^n \frac{\text{Iznos naknade koju je primilo domaćinstvo } i \text{ u } Q1}{\text{Potrošnja domaćinstva poslije transfera } i}$$

pri čemu je n ukupan broj domaćinstava koja su primila naknade u prvoj kvantili.

3. Stopa siromaštva

Stopa siromaštva, poznata i kao indeks stope siromaštva, ukazuje koliki dio ukupne populacije je siromašan (tj. ispod linije siromaštva). Prema tome, udio siromašnih osoba u ukupnoj populaciji je stopa siromaštva. Formula za izračunavanje stope siromaštva je:

$$\text{Stopa siromaštva (u \%)} = \frac{\text{Ukupan broj siromašnih osoba}}{\text{Ukupna populacija}} \times 100$$

4. Jaz siromaštva

Jaz siromaštva prikazuje dubinu siromaštva. On predstavlja ukupni iznos sredstava potreban da se svi siromašni dovedu do minimalnog nivoa potrošnje. Jaz siromaštva izračunava se primjenom slijedeće formule:

$$\text{Jaz siromaštva (u KM)} = \sum (308 - \text{nivo potrošnje } X)$$

pri čemu je X svaka siromašna osoba.

3. Tabele

Tabela A 5. Poređenje budžeta izvedenih iz administrativnih podataka sa budžetima projiciranim na osnovu podataka APD 2011.

<i>Scenario</i>	<i>Budžet:</i>		<i>Budžet:</i>	<i>Razlika (u % projiciranog budžeta)</i>
	<i>Administrativni podaci za 2011,</i>		<i>Projicirano na osnovu APD 2011,</i>	
	<i>Godišnji</i>	<i>Mjesečni</i>	<i>Mjesečni</i>	
Scenario I	179.592.045	14.966.004	6.807.014	220%
Scenario II	97.586.149	8.132.179	4.459.249	182%
Scenario III	168.410.191	18.981.487	7.633.818	249%
Scenario A1	368.549.108	30.712.426	14.900.000	206%

Izvor: Proračuni autora zasnovani na podacima budžeta FBiH za 2011, iz izvještaja "Budžetske novčane naknade za socijalnu zaštitu u BiH – Šta funkcioniše, a šta ne", i na APD 2011.

Tabela A 6. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario I, FBiH

	Udio populacije	Ukupna populacija	Nominalni BDP (2011)	Ekstrap. budžet (KM)
BiH	100%	3.169.986	25.474.000.000	0,50%
FBiH	64%	2.043.587	16.208.100.000	6.807.014

1. Kategorijske naknade - invaliditet

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Pojedinačni iznos naknada (KM)	Ukupni budžet - pojedinci
				<i>Jedinstvena - po osobi s invaliditetom</i>	
Jedinstvena naknada	<i>Svi koji su trenutno kvalifikovani za dugotrajnu njegu i pomoć od strane drugog lica LTC</i>	0,3%	6.257	138,00	863.491

2. Kategorijske naknade - djeca

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Pojedinačni iznos naknada (KM)	Ukupni budžet - pojedinci - zaokruženo
				<i>Jedinstvena - po djetetu</i>	
Jedinstvena naknada	<i>Sva djeca mlađa od 6 godina</i>	5,8%	119.267	12,00	1.431.200

3. Model indirektnog imovinskog cenzusa

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Pojedinačni iznos naknada (KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene					
1.1 Sve			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	<i>PEOO1 potrošnja < 334</i>	10%	203.988	22,00	4.487.740
Obuhvat programa 15%	<i>PEOO1 potrošnja < 370</i>	15%	305.549	15,00	4.583.234
Obuhvat programa 20%	<i>PEOO1 potrošnja < 399</i>	20%	407.114	11,00	4.478.258
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	<i>PEOO1 potrošnja < 370</i>		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X * jedinstvena naknada (15)</i>	15%	305.549	<i>po osobi</i>	4.692.510
1 Razred: < 5%	1,5	5%	102.525	23,00	2.358.080
2 Razred: 5% - 10%	1	5%	101.463	15,00	1.521.945
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5%	101.561	8,00	812.486
2.2. Razredi - 20%	<i>PEOO1 potrošnja < 399</i>		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X * jedinstvena naknada (11)</i>	20%	407.114	<i>po osobi</i>	4.380.131
1 Razred: < 10%	1,4	10%	203.988	15,00	3.059.823
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5%	101.561	9,00	914.046
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5%	101.566	4,00	406.262

4. Potrošnja na komunalne usluge

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Zaokružena prosječna naknada po osobi (u KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene					
1.1 Sva domaćinstva			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	<i>PEOO1 potrošnja za el. en. < 10,57</i>	10%	204.455	22,00	4.498.017
Obuhvat programa 15%	<i>PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97</i>	15%	306.885	15,00	4.603.272
Obuhvat programa 20%	<i>PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14</i>	20%	409.683	11,00	4.506.516
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	<i>PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97</i>		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X * jedinstvena naknada (15)</i>	15%	306.885	<i>po osobi</i>	4.711.045
1 Razred: < 5%	1,5	5%	103.097	23,00	2.371.236
2 Razred: 5% - 10%	1	5%	101.358	15,00	1.520.373
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5%	102.430	8,00	819.436
2.2. Brackets - 20%	<i>PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14</i>		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X * jedinstvena naknada (11)</i>	20%	409.683	<i>po osobi</i>	4.399.889
1 Razred: < 10%	1,4	10%	204.455	15,00	3.066.830
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5%	102.430	9,00	921.866
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5%	102.799	4,00	411.194

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: PEOO1 potrošnja (ili samo PEOO1) se odnosi na potrošnju po ekvivalentu odrasle osobe primjenom ljestvice OECD 1.

Tabela A 7. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario II, FBiH

	Udio populacije	Ukupna populacija	Nominalni BDP (2011)	Ekstrap. budžet (KM)
BiH	100%	3.169.986	25.474.000.000	0,33%
FBiH	64%	2.043.587	16.208.100.000	4.459.249

1. Model indirektnog imovinskog cenzusa

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Pojedinačni iznos naknada (KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene					
1.1 Sve			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja < 334	10%	203.988	22,00	4.487.740
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja < 370	15%	305.549	15,00	4.583.234
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja < 399	20%	407.114	11,00	4.478.258
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	PEOO1 potrošnja < 370		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (15)	15%	305.549	<i>po osobi</i>	4.488.424
1 Razred: < 5%	1,5	5%	102.525	22,00	2.255.554
2 Razred: 5% - 10%	1	5%	101.463	15,00	1.521.945
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5%	101.561	7,00	710.925
2.2. Razredi - 20%	PEOO1 potrošnja < 399		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (11)	20%	407.114	<i>po osobi</i>	4.380.131
1 Razred: < 10%	1,4	10%	203.988	15,00	3.059.823
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5%	101.561	9,00	914.046
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5%	101.566	4,00	406.262

2. Potrošnja za komunalne usluge

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Zaokružena prosječna naknada po osobi (u KM)	Ukupni budžet - pojedinci -
1. Jedinstvene					
1.1 Sva domaćinstva			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 10,57	10%	204.455	22,00	4.498.017
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97	15%	306.885	15,00	4.603.272
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14	20%	409.683	11,00	4.506.516
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (15)	15%	306.885	<i>po osobi</i>	4.505.518
1 Razred: < 5%	1,5	5%	103.097	22,00	2.268.138
2 Razred: 5% - 10%	1	5%	101.358	15,00	1.520.373
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5%	102.430	7,00	717.007
2.2. Razredi - 20%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (11)	20%	409.683	<i>po osobi</i>	4.399.889
1 Razred: < 10%	1,4	10%	204.455	15,00	3.066.830
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5%	102.430	9,00	921.866
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5%	102.799	4,00	411.194

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: PEOO1 potrošnja (ili samo PEOO 1) se odnosi na potrošnju po ekvivalentu odrasle osobe primjenom ljestvice OECD 1.

Tabela A 8. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario III, FBiH

	Udio populacije	Ukupna populacija	Nominalni BDP (2011)	Ekstrap. budžet APD 2011 (KM)
BiH	100%	3.169.986	25,474,000,000	0,57%
FBiH	64%	2.043.587	16,208,100,000	7.633.818

1. Model indirektnog imovinskog cenzusa

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Pojedinačni iznos naknada (KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene					
1.1 Sve			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja < 334	10,0%	203.988	37,00	7.547.563
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja < 370	15,0%	305.549	25,00	7.638.723
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja < 399	19,9%	407.114	19,00	7.735.174
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%			<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (25)	15,0%	305.549	<i>po osobi</i>	7.548.736
1 Razred: < 5%	1,5	5,0%	102.525	37,00	3.793.432
2 Razred: 5% - 10%	1	5,0%	101.463	25,00	2.536.575
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5,0%	101.561	12,00	1.218.728
2.2. Razredi - 20%			<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (19)	19,9%	407.114	<i>po osobi</i>	7.639.628
1 Razred: < 10%	1,4	10,0%	203.988	26,00	5.303.693
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5,0%	101.561	15,00	1.523.411
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5,0%	101.566	8,00	812.524

2. Potrošnja za komunalne usluge

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Zaokružena prosječna naknada po osobi (u KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene					
1.1 Sva domaćinstva			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 10,57	10,0%	204.455	37,00	7.564.846
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97	15,0%	306.885	25,00	7.672.120
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14	20,0%	409.683	19,00	7.783.983
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%			<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada	15,0%	306.885	<i>po osobi</i>	7.577.705
1 Razred: < 5%	1,5	5,0%	103.097	37,00	3.814.596
2 Razred: 5% - 10%	1	5,0%	101.358	25,00	2.533.955
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5,0%	102.430	12,00	1.229.154
2.2. Razredi - 20%			<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada	20,0%	409.683	<i>po osobi</i>	7.571.870
1 Razred: < 10%	1,4	10,0%	204.455	26,00	5.315.838
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5,0%	102.430	15,00	1.536.443
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5,0%	102.799	7,00	719.590

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: PEOO1 potrošnja (ili samo PEOO 1) se odnosi na potrošnju po ekvivalentu odrasle osobe primjenom ljestvice OECD 1.

Tabela A 8, nastavak. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario III, FBiH

3. Indirektni imovinski cenzus + filter

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Zaokružena prosječna naknada po osobi (u KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene	Domaćinstvo nema garažu i...				
1.1 Sva domaćinstva			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja < 334	10,0%	174.223	44,00	7.665.825
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja < 370	15,0%	237.429	32,00	7.597.725
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja < 399	19,9%	302.984	25,00	7.574.593
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	PEOO1 potrošnja < 370		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (32)	15,0%	237.429	<i>po osobi</i>	7.580.390
1 Razred: < 5%	1,4	5,0%	94.789	45,00	4.265.507
2 Razred: 5% - 10%	0,9	5,0%	79.434	29,00	2.303.594
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5,0%	63.206	16,00	1.011.289
2.2. Razredi - 20%	PEOO1 potrošnja < 399		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	X* jedinstvena naknada (25)	19,9%	302.984	<i>po osobi</i>	7.669.029
1 Razred: < 10%	1,3	10,0%	174.223	33,00	5.749.370
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5,0%	63.206	20,00	1.264.111
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5,0%	65.555	10,00	655.549

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: PEOO1 potrošnja (ili samo PEOO 1) se odnosi na potrošnju po ekvivalentu odrasle osobe primjenom ljestvice OECD 1.

Tabela A 9. Proračun nivoa naknada i budžeta, scenario A1, FBiH

	Udio populacije	Ukupna populacija	Nominalni BDP (2011)	Ekstrap. budžet (KM)
BiH	100%	3.169.986	25.474.000.000	1,11%
FBiH	64%	2.043.587	16.208.100.000	14.943.215

1. Model indirektnog imovinskog cenzusa

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Pojedinačni iznos naknada (KM)	Ukupni budžet - pojedinci
1. Jedinstvene					
1.1 Sve			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja < 334	10%	203.988	73,00	14.891.139
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja < 370	15%	305.549	49,00	14.971.896
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja < 399	20%	407.114	37,00	15.063.233
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	PEOO1 potrošnja < 370		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X* jedinstvena naknada (49)</i>		<i>305.549</i>	<i>po osobi</i>	<i>14.893.483</i>
1 Razred: < 5%	1,5	5%	102.525	73,00	7.484.340
2 Razred: 5% - 10%	1	5%	101.463	49,00	4.971.687
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5%	101.561	24,00	2.437.457
2.2. Razredi - 20%	PEOO1 potrošnja < 399		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X* jedinstvena naknada (37)</i>		<i>407.114</i>	<i>po osobi</i>	<i>14.872.141</i>
1 Razred: < 10%	1,4	10%	203.988	51,00	10.403.398
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5%	101.561	29,00	2.945.260
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5%	101.566	15,00	1.523.483

2. Potrošnja za komunalne usluge

	Kriteriji	Obuhvat programa: udio broja korisnika u ukupnoj populaciji	Broj korisnika	Zaokružena prosječna naknada po osobi (u KM)	Ukupni budžet - pojedinci - zaokruženo
1. Jedinstvene					
1.1 Sva domaćinstva			<i>Pojedinci</i>	<i>Jedinstvena - po osobi</i>	
Obuhvat programa 10%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 10,57	10%	204.455	73,00	14.925.237
Obuhvat programa 15%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97	15%	306.885	49,00	15.037.355
Obuhvat programa 20%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14	20%	409.683	36,00	14.748.599
2. Stepenovane naknade					
2.1. Razredi - 15%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 11,97		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 15%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X* jedinstvena naknada (49)</i>	<i>15%</i>	<i>306.885</i>	<i>po osobi</i>	<i>14.950.955</i>
1 Razred: < 5%	1,5	5%	103.097	73,00	7.526.096
2 Razred: 5% - 10%	1	5%	101.358	49,00	4.966.552
3 Razred: 10% - 15%	0,5	5%	102.430	24,00	2.458.308
2.2. Razredi - 20%	PEOO1 potrošnja za el. en. < 13,14		<i>Pojedinci</i>	<i>Razredi - 20%</i>	
<i>Ukupno</i>	<i>X* jedinstvena naknada (36)</i>	<i>20%</i>	<i>409.683</i>	<i>po osobi</i>	<i>14.939.653</i>
1 Razred: < 10%	1,4	10%	204.455	51,00	10.427.220
2 Razred: 10% - 15%	0,8	5%	102.430	29,00	2.970.456
3 Razred: 15% - 20%	0,4	5%	102.799	15,00	1.541.978

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: PEOO1 potrošnja (ili samo PEOO 1) se odnosi na potrošnju po ekvivalentu odrasle osobe primjenom ljestvice OECD 1.

Tabela A 10. Udio naknada u ukupnoj potrošnji korisničkih domaćinstava poslije transfera, po kvantilama, scenario I, FBiH

1. Invalidnina + dj. dodatak + indirektni imovinski cenzus	Obuhvat programa		Kvantile na osnovu potrošnje PEOO1 prije transfera				
			1	2	3	4	5
Ukupne naknade (kategorijske + indirektni imovinski cenzus, jedinstvene, 10%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	12,207	3,417	1,744	0,958	0,849
		standardna greška (u %)	0,653	0,247	0,188	0,131	0,172
Ukupne naknade (kategorijske + indirektni imovinski cenzus, jedinstvene, 15%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	9,887	3,315	1,783	1,102	0,866
		standardna greška (u %)	0,527	0,181	0,168	0,122	0,166
Ukupne naknade (kategorijske + indirektni imovinski cenzus, jedinstvene, 20%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,966	3,050	1,780	1,118	0,861
		standardna greška (u %)	0,442	0,136	0,142	0,116	0,160
Ukupne naknade (kategorijske + indirektni imovinski cenzus, stepenovane, 15%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	10,398	3,092	1,730	0,998	0,851
		standardna greška (u %)	0,574	0,190	0,171	0,118	0,166
Ukupne naknade (kategorijske + indirektni imovinski cenzus, stepenovane, 20%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	8,343	2,663	1,569	1,014	0,832
		standardna greška (u %)	0,471	0,145	0,141	0,113	0,160
2. Invalidnina + dj. dodatak + komunalni troškovi							
Ukupne naknade (kategorijske + električna energija, jedinstvene, 10%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	10,614	3,855	2,161	1,165	1,009
		standardna greška (u %)	0,727	0,233	0,198	0,131	0,162
Ukupne naknade (kategorijske + električna energija, jedinstvene, 15%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	9,145	3,443	2,180	1,273	0,983
		standardna greška (u %)	0,630	0,166	0,157	0,114	0,149
Ukupne naknade (kategorijske + električna energija, jedinstvene, 20%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,722	3,094	1,943	1,264	0,944
		standardna greška (u %)	0,522	0,145	0,123	0,096	0,141
Ukupne naknade (kategorijske + električna energija, stepenovane, 15%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	9,454	3,403	2,044	1,165	0,991
		standardna greška (u %)	0,640	0,183	0,158	0,111	0,151
Ukupne naknade (kategorijske + električna energija, stepenovane, 20%)	N/A	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,831	3,032	1,799	1,104	0,923
		standardna greška (u %)	0,542	0,150	0,130	0,095	0,142

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: "Potrošnja domaćinstva poslije transfera" se odnosi na potrošnju korisničkih domaćinstava nakon isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju I. Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (po ljestvici OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju I.

Tabela A 11. Udio naknada u ukupnoj potrošnji poslije transfera, po kvantilama, scenario II, FBiH**1. Model indirektnog imovinskog cenzusa**

			Kvantile na osnovu potrošnje PEOO1 prije transfera				
1. Jedinstvena naknada za sve	Obuhvat programa		1	2	3	4	5
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	14,356	6,535	4,856	3,790	1,994
		standardna greška (u %)	0,649	0,099	0,098	0,219	0,098
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	10,024	4,540	3,359	2,518	1,553
		standardna greška (u %)	0,498	0,054	0,059	0,066	0,075
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,409	3,357	2,433	1,872	1,094
		standardna greška (u %)	0,387	0,032	0,034	0,039	0,047
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	10,512	3,937	2,922	1,655	1,176
		standardna greška (u %)	0,563	0,169	0,214	0,181	0,215
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,995	2,828	1,848	1,374	0,776
		standardna greška (u %)	0,431	0,108	0,120	0,106	0,105

2. Potrošnja za komunalije

			Kvantile na osnovu potrošnje PEOO1 prije transfera				
1. Jedinstvena naknada za sve	Obuhvat programa		1	2	3	4	5
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	13,715	6,739	4,782	3,433	2,253
		standardna greška (u %)	0,793	0,082	0,098	0,094	0,137
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	10,265	4,662	3,343	2,423	1,498
		standardna greška (u %)	0,661	0,048	0,044	0,042	0,072
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,598	3,451	2,449	1,813	1,125
		standardna greška (u %)	0,482	0,034	0,026	0,027	0,050
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	10,568	4,467	2,926	1,914	1,504
		standardna greška (u %)	0,671	0,165	0,147	0,128	0,156
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	7,918	3,427	2,174	1,413	1,060
		standardna greška (u %)	0,519	0,113	0,096	0,081	0,089

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: "Potrošnja domaćinstva poslije transfera" se odnosi na potrošnju korisničkih domaćinstava nakon isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju II. Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (po ljestvici OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju II.

Tabela A 12. Udio naknada u ukupnoj potrošnji poslije transfera, po kvantilama, Scenario III, FBiH

1. Model indirektnog imovinskog cenzusa

			Kvantile na osnovu potrošnje PEOO1 prije transfera				
1. Jedinствена naknada za sve	Obuhvat programa		1,000	2,000	3,000	4,000	5,000
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	21,571	10,671	8,029	6,212	3,308
		standardna greška (u %)	0,711	0,166	0,185	0,350	0,161
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	15,213	7,406	5,536	4,127	2,561
		standardna greška (u %)	0,545	0,090	0,102	0,107	0,123
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	11,750	5,710	4,179	3,197	1,878
		standardna greška (u %)	0,436	0,056	0,060	0,067	0,078
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	15,726	6,457	4,923	2,721	1,942
		standardna greška (u %)	0,652	0,273	0,372	0,291	0,352
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	12,542	4,773	3,270	2,348	1,332
		standardna greška (u %)	0,507	0,181	0,211	0,178	0,179

2. Potrošnja za komunalije

			Kvantile na osnovu potrošnje PEOO1 prije transfera				
1. Jedinствена naknada za sve	Obuhvat programa		1,000	2,000	3,000	4,000	5,000
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	20,602	10,894	7,821	5,664	3,735
		standardna greška (u %)	0,860	0,128	0,153	0,154	0,223
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	15,429	7,573	5,497	3,983	2,484
		standardna greška (u %)	0,727	0,076	0,073	0,068	0,118
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	12,010	5,851	4,178	3,112	1,934
		standardna greška (u %)	0,546	0,055	0,045	0,047	0,085
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	15,820	7,267	4,789	3,153	2,482
		standardna greška (u %)	0,773	0,258	0,233	0,209	0,252
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	12,363	5,801	3,742	2,408	1,821
		standardna greška (u %)	0,609	0,187	0,163	0,135	0,152

3. Indirektni imovinski cenzus + filter

			Kvantile na osnovu potrošnje PEOO1 prije transfera				
1. Jedinstvena naknada za sve	Obuhvat programa		1,000	2,000	3,000	4,000	5,000
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjek)	24,667	12,530	9,384	7,609	3,909
		standardna greška (u %)	0,804	0,205	0,250	0,354	0,189
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjek)	18,820	9,257	6,857	5,267	3,159
		standardna greška (u %)	0,665	0,119	0,159	0,131	0,145
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjek)	15,115	7,324	5,318	4,168	2,388
		standardna greška (u %)	0,553	0,079	0,090	0,093	0,085
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjek)	18,868	7,923	5,995	3,552	2,447
		standardna greška (u %)	0,780	0,353	0,530	0,444	0,451
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjek)	15,688	6,211	3,939	3,152	1,782
		standardna greška (u %)	0,627	0,250	0,291	0,280	0,251

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: "Potrošnja domaćinstva poslije transfera" se odnosi na potrošnju korisničkih domaćinstava nakon isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju II. Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (po ljestvici OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju III.

Tabela A 13. Udio naknada u ukupnoj potrošnji nakon transfera po kvantilama, Scenario A1, FBiH**1. Model indirektnog imovinskog cenzusa**

			Kvantile na osnovu potrošnje PEO01 prije transfera				
1. Jedinstvena naknada za sve	Obuhvat programa		1	2	3	4	5
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	34,487	19,402	15,036	11,547	6,447
		standardna greška (u %)	0,795	0,306	0,335	0,615	0,387
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	25,416	13,702	10,463	7,776	4,923
		standardna greška (u %)	0,631	0,166	0,190	0,193	0,227
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	20,217	10,635	7,900	6,030	3,594
		standardna greška (u %)	0,530	0,103	0,112	0,117	0,151
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	25,630	11,764	9,618	5,163	3,758
		standardna greška (u %)	0,795	0,466	0,662	0,528	0,684
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	21,059	8,924	6,261	4,396	2,565
		standardna greška (u %)	0,640	0,329	0,395	0,324	0,348

2. Potrošnja za komunalije

			Kvantile na osnovu potrošnje PEO01 prije transfera				
1. Jedinstvene naknade za sve	Obuhvat programa		1	2	3	4	5
	10%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	33,387	19,586	14,424	10,499	7,222
		standardna greška (u %)	0,994	0,221	0,266	0,278	0,422
	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	25,821	13,951	10,270	7,480	4,840
		standardna greška (u %)	0,859	0,139	0,131	0,126	0,237
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	20,138	10,676	7,697	5,723	3,656
		standardna greška (u %)	0,669	0,100	0,082	0,084	0,162
2. Naknade po razredima za sve	15%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	26,117	13,365	9,073	5,823	4,818
		standardna greška (u %)	0,969	0,446	0,424	0,369	0,489
	20%	naknada u % potrošnje domaćinstva poslije transfera (prosjeak)	20,381	10,580	6,903	4,365	3,440
		standardna greška (u %)	0,784	0,323	0,282	0,239	0,287

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: "Petrošnja domaćinstva poslije transfera" se odnosi na potrošnju korisničkih domaćinstava nakon isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju III. Kvantile potrošnje su zasnovane na mjesečnoj potrošnji po ekvivalentu odrasle osobe (po ljestvici OECD 1) prije isplate transfera koji će biti zamijenjeni po scenariju A1.

Tabela A 14. Poređenje trenutne situacije (statusa quo) sa simuliranom situacijom u traženom dodatnom scenariju, scenariju V (u kojem kvalifikovanost trenutnih korisnika svakog programa posebno podliježe indirektnom imovinskom cenzusu)

U APD 2011 pitanje br:	Tip naknade	Broj korisnika			Iznos naknada na mjesečnom nivou		
		Trenutna situacija (ekstrapolirano)	Scenario 5 (nakon primjene indirektnog imovinskog cenzusa pored trenutnog metoda ciljanja)		Trenutna situacija (prosječan mjesečni nivo naknada - ekstrapolirano)	Scenario 5 - Primjena ind. im. cenzusa pored trenutnog metoda ciljanja (jedinstvena naknada = budžet po liniji / broj korisnika po liniji)	
Civilne žrtve rata			Ciljna grupa		Ciljna grupa		
B11	Lična invalidnina <i>Ukupni budžet*: 693.780,60</i>	4.094	Najsiromašnijih 10%: 259 Najsiromašnijih 15%: 822 Najsiromašnijih 20%: 1.235	170	Najsiromašnijih 10%: 2.678 Najsiromašnijih 15%: 844 Najsiromašnijih 20%: 562		
B12	Nj. i pomoć od strane druge osobe <i>Ukupni budžet*: 160.475,60</i>	1.471	Najsiromašnijih 10%: 0 Najsiromašnijih 15%: 0 Najsiromašnijih 20%: 127	120	Najsiromašnijih 10%: - Najsiromašnijih 15%: - Najsiromašnijih 20%: 1.261		
B13	Ortopedski dodatak <i>Ukupni budžet*: 14.483,72</i>	145	Najsiromašnijih 10%: 0 Najsiromašnijih 15%: 0 Najsiromašnijih 20%: 0	100	Najsiromašnijih 10%: - Najsiromašnijih 15%: - Najsiromašnijih 20%: -		
B14	Porodična invalidnina <i>Ukupni budžet*: 205.679,80</i>	734	Najsiromašnijih 10%: 127 Najsiromašnijih 15%: 127 Najsiromašnijih 20%: 127	280	Najsiromašnijih 10%: 1.624 Najsiromašnijih 15%: 1.624 Najsiromašnijih 20%: 1.624		
B15	Mjesečno lično novčano primanje <i>Ukupni budžet*: 61.777,78</i>	304	Najsiromašnijih 10%: 0 Najsiromašnijih 15%: 0 Najsiromašnijih 20%: 127	350	Najsiromašnijih 10%: - Najsiromašnijih 15%: - Najsiromašnijih 20%: 485		
Osobe s neratnim invaliditetom			Ciljna grupa		Ciljna grupa		
B18	Lična invalidnina <i>Ukupni budžet*: 2.184.219,00</i>	13.040	Najsiromašnijih 10%: 2.206 Najsiromašnijih 15%: 3.654 Najsiromašnijih 20%: 4.340	170	Najsiromašnijih 10%: 990 Najsiromašnijih 15%: 598 Najsiromašnijih 20%: 503		
B19	Nj. i pomoć od strane druge osobe <i>Ukupni budžet*: 983.580,50</i>	4.786	Najsiromašnijih 10%: 585 Najsiromašnijih 15%: 844 Najsiromašnijih 20%: 1.452	205	Najsiromašnijih 10%: 1.681 Najsiromašnijih 15%: 1.165 Najsiromašnijih 20%: 678		
B20	Ortopedski dodatak <i>Ukupni budžet*: -</i>	Bez obzervacija u podacima	Najsiromašnijih 10%: - Najsiromašnijih 15%: - Najsiromašnijih 20%: -	Bez obzervacija u podacima	Najsiromašnijih 10%: - Najsiromašnijih 15%: - Najsiromašnijih 20%: -		
Naknade iz dječije zaštite			Ciljna grupa		Ciljna grupa		
B21	Dječiji dodatak <i>Ukupni budžet*: 1.203.709,00</i>	30.754	Najsiromašnijih 10%: 7.175 Najsiromašnijih 15%: 8.750 Najsiromašnijih 20%: 11.694	40	Najsiromašnijih 10%: 168 Najsiromašnijih 15%: 138 Najsiromašnijih 20%: 103		
B22	Porodiljska naknada <i>Ukupni budžet*: 1.030.236,00</i>	2.883	Najsiromašnijih 10%: 0 Najsiromašnijih 15%: 0 Najsiromašnijih 20%: 0	360	Najsiromašnijih 10%: - Najsiromašnijih 15%: - Najsiromašnijih 20%: -		
Socijalna zaštita			Ciljna grupa		Ciljna grupa		
B26	Trajna novčana pomoć <i>Ukupni budžet*: 1.095.876,00</i>	7.604	Najsiromašnijih 10%: 203.988 Najsiromašnijih 15%: 305.549 Najsiromašnijih 20%: 407.114	155	Najsiromašnijih 10%: 5 Najsiromašnijih 15%: 4 Najsiromašnijih 20%: 3		
*Ekstrapolirani iznosi							

Izvor: Proračuni autora zasnovani na APD 2011. Napomena: *Budžeti izraženi u tabeli odgovaraju ekstrapoliranim budžetima iz APD 2011.